НАРОДНА БИБЛИОТЕКА В СОФИЯ
Директор СТ. СТАНИМИРОВ

ОПИС
НА
СТАРИТЕ ПЕЧАТАНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ
(1802—1877 г.)

СЪСТАВЕН ОТ
ВАЛЕРИЙ ПОГОРЕЛОВ
ПРОФЕСОР НА ДОНСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ (РУСИЯ)

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1923

01
С/П63
10
01
14296
ДЪРЖАВЕН БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

Предговор.

... Отъ братъ ся славянъ само не лжчи!!!

(І. Касабовъ. Освобожденіе-то на Сърби-тѣ, 1860.)

Бжлгарското Вжзраждане представя един от най-важните моменти не само в историята на Бжлгарския народ, но и на цялото Славянство. От една страна, като епоха на най-силно напрежение на целия народ, за да надделее всички неблагоприятни условия, които пречеха на неговото културно развитие и не му позволяваха да застане в един ред сжс другите културни народи; от друга страна, като епоха на най-силно развитие на славянската идея, на идеята за единение на Славяните помежду си. С това се обяснява интересжт, който отдавна тази епоха вжзбужда, както в бжлгарската, така и в инославянската научна книжнина. Много внимание и труд се посветява за изучване всички материали, които сждействуват за обяснение и осветлението ѝ. Посред тези материали видно место заемат печатните произведения от епохата. Затова отдавна вече се забелязва стремеж да се определи размер и обем на бжлгарската книжнина от пжрвите следи на бжлгарската печатна реч до момента, когато се премахнаха пречките, които спжваха дейците на бжлгарската просвета. Начинжт за това беше двояк: 1) сжбиране старите печатни бжлгарски книги, 2) каталогизирането им. Благодарение на пжрвото намираме сега особен отдел на старопечатните бжлгарски книги в Народна Библиотека в София и отделна сбирка на сжщите книги в Бжлгарският Етнографски Музей (в Архива на Вжзраждането); има известно число такива книга и в Университетската Библиотека и в Педагогическия Музей при Министерството на Нар. Просв.. По каталогизирането имаме вече няколко последователни трудове: 1) Списокъ на болгарскы-те книгы, кои-то са издадени до сега. Цареградъ 1852—от И. В. Шоповъ, 2) Книгописъ на новобългарска-та книжнина. 1806—1870. Събралъ Іос. Конст. Іиречекъ. Віена 1872, 3) Български

книгописъ съставенъ отъ А. Теодоровъ. Дѣлъ I (1641—1877), София 1893. 4) Български книгописъ за сто години, 1806—1905, Материали. Сѫбра и нареди А. Теодоровъ Баланъ Dr. Ph. София 1909. Да отбележим тук и допѫлнения кѫм последните работи от г. г. Начев и Аргиров и др. Благодарение на тези трудове броят на бѫлгарските книги е сега горе-долу определен, обаче ползването от тези каталози понякога е свѫрзано с известни неудобства. Така, например, азбучният ред на авторите, който се приема у всичките горепоменати описи, не дава вѫзможност човек да сѫди за развитието на книжнината. Книгите от разни години са размесени тѫй, че книга от 1840 г. стои наред сѫс книги от 1887 г. и дори 1898. год. (напр. Т-Б, стр. 507 и др.). Второ: понеже бѫлгарската печатна книжнина от времето на Вѫзраждането повече сѫстоеше от преводи, групирането на книгите по имената на чуждите автори не може да даде представа за дейноста на бѫлгарските просветители. Тия сѫображения ни принуждават да направим настоящият Опис по друг начин, а именно да разположим книгите по един хронологичен ред, за да има вѫзможност човек нагледно да сѫди за постепенното развитие на културно-просветната дейност на бѫлгарския народ в отбелязаната епоха[1]). Сѫщо така е много важно да свѫржем двата начина—сѫбирането на книгите и нареждането им в каталози: интересно е не само да знаем, какви книги са печатани през онова време, но и кѫде сега се намират, кѫде човек може да ги види, да ги изучава.

След това трябва да забележим, че за такива стари книги не е достатѫчно да отбележим само заглавието на книгата, защото, колкото по-стара е книгата, толкова е по-трудно и намирането ѝ. Ония, които се интересуват от тази епоха, не могат винаги да имат на рѫка всичките книги и затова за тях много е важно от Описа им да се запознаят с тяхното сѫдѫржание, понеже и начинѫт на печатането им е понякога доста оригинален. Така нерядко виждаме, че част от една книга се препечатва под ново заглавие, или под едно заглавие се сѫединяват части от няколко различни книги.

Отбелязаните сѫображения ни рѫководеха при изработване приетата система за описание на книгите. Ние започваме от 1802 год., когато бе напечатана книгата „Λεξικὸν τετράγλωσσον“ от Даниила, в която заедно с грѫцки, ромѫнски, албански срещаме и бѫлгарски текст, печатан сѫс грѫцки букви. Отстѫпваме с това от обикновенната дата (1806 год.), защото мислим, че в Бѫлгарския книгопис трябва да влезнат всички книги, които имат текст, печатан на бѫлгарски език, кѫдето и да са печатани те, с каквито и букви и по какѫвто и да е повод.

[1]) Последните трудове по историята на бѫлгарското книгопечатане — от г. г. Кутинчев и Начов много ясно доказват нуждата от такѫв Опис. Авторите им, като нямат определено установени данни, работят всеки сѫс свой материал и затова за едно и сѫщо явление дохождат до различни резултати.

При всяка книга ние се стараем да отбележим кѫде (в София) и под какви сигнатури се намира книгата (в Нар. Библиотека, в Университетска Библиотека [У.], в Етнографски Музей (Ем.), Педагогически Музей (Пм.) и много рядко, случайно — у частни лица[1]). После поставяме заглавието, по вѫзможност, вѫв най-точен вид, с отбелезване на рядовете му, ако книгата е достѫпна за нас; ако ли в горепоменатите библиотеки книгата няма, заглавието и другите данни се изваждат от Книгописа на проф. А. Теодоров-Балан, или от другите трудове. Заглавието, както е напечатано на пѫрвата бяла страница, понякога се попѫлва от данните, които се намират на корицата. След заглавието се намира вѫншния опис на книгата: брой на страници, формат и алфавит на печата (черк-слов., граждански, латински, грѫцки), ако е вѫзможно, и цената на книгата. След това поставяме мотото на книгата, (ако има таково), посвещението (вкратце), извадки от предговора, ако той е направен от бѫлгарин (автор, преводач или издател) и сѫдѫржа в себе си някои данни, интересни за гледището на писателя или характерни за културата и бита на епохата. За книгите, издадени при сѫдействие на „спомоществатели“, се отбелезва и броят на последните. Ако заглавието на книгата не определя сѫвсем точно сѫдѫржанието ѝ, тогава се излага повече или помалко подробно сѫдѫржанието ѝ, а понякога се отбелязва и вѫзката ѝ с други книги или издания.

Пред вид на това, че книгите, както казахме по-горе, особенно от най-ранните години, стават все по-редки и, следователно, по-недостѫпни, а при това има голяма разлика в езика и стила им, намираме за много уместно, да се даде при всяка книга и образец от текста ѝ. Това ще улесни интересуващите се лица да си сѫставят по-ясно понятие за книгата, толкова повече, че от текста се изважда по вѫзможност най-характерния за езика или за сѫдѫржанието на книгата откѫслек.

[1]) Книгите от Педагогическия Музей не можах да имам на рѫка; използувах само рѫкописния каталог на музейната Библиотека, сѫщо така останаха ми недостѫпни и някои от книгите на Унив. Библиотека.

Трябва да отбележа, че в Описа влизат само книги; периодическите издания (вестници, списания) оставих на страна, защото те трябва да бъдат описани по друг начин.

Работех върху книгата си с мисълта да улесня поне малко както Българи, така и други славяни, да се запознаят с миналото на Българския културен живот, и да вярвя така в следите на такива дейци на славянската идея, като Огнянович, Рашич, Іиречек и други братя славяне, да допринеся една тухличка за тъй бавно въздигащата се зграда на славянската взаимност. Сега, когато работата ми е свършена и отпечатана, виждам доста много грешки в нея, сигурно читателите ѝ ще намерат още повече, но се надявам, че сѐ пак тя ще принесе известна полза, като една основа, която ще даде възможност да се правят понататъшни поправки, допълнения и прч..

На края трябва да изкажа искрена благодарност на лицата и учреждения, които в тези тежки обстоятелства помогнаха и улесниха осъществението на тази работа.

Най-напред аз имам задължение да благодаря почитаемото Министерство на Народното Просвещение, което с назначението ми в Народната Библиотека ми даде възможност да извърша работата и което после нареди да се отпечата книгата именно в Държавната Печатница, която единствена има нужните шрифтове и опитни работници.

Най-дълбока признателност имам към началството и колегите ми в Народната Библиотека: на бившия директор на Нар. Библ., г. Ст. Чилингиров, по чиято инициатива започнах тази работа, и който много съдействуваше за по-успешния вървеж, както на самата работа, така и на печатането ѝ, на бившия поддиректор на Нар. Библ., г. Христо Цанев (Борина), който постоянно ме насърдчаваше и улесняваше в работата ми, на г. г. професорите — Б. Цонев и В. Н. Златарски и на г. В. Пундев, които ми даваха много ценни указания, на сегашния директор на Нар. Библ., г. Ст. Станимиров, който се отнасяше с голям интерес към моята работа и употреби всички старания, за да ускори печатането ѝ. Най-сетне изказвам и горещото руско „спасибо“ на скромните работници в Държавната Печатница, които със усърдната си, внимателна и веща работа улесниха толкова много моя труд.

София, 29. дек. 1922 г.

Валерий Погорелов.

ОПИС

НА

СТАРИТЕ ПЕЧАТАНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ

(1802—1877 г.)

1802 год.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ | ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ | Περιέχουσα Λεξικὸν Τετράγλωσσον τῶν τεσσάρων κοι|νῶν Διαλέκτων. ἤτοι τῆς ἁπλῆς Ῥωμαϊκῆς, τῆς | ἐν Μοισίᾳ Βλαχικῆς, τῆς Βȣλγαρικῆς, | καὶ τῆς Ἀλβανιτικῆς. | Συντεθεῖσα μὲν ἐν ἀρχῇ χάριν εὐμαθείας τῶν φιλολόγων ἀλ|λογλώσσων νέων παρὰ τȣ Αἰδεσιμωτάτȣ, καὶ Λογιωτάτȣ Δι|δασκάλȣ, Οἰκονόμȣ, καὶ Ἱεροκήρυκος Κυρίȣ Δανιήλ τȣ ἐκ | Μοσχοπόλεως. Καλλυνθεῖσα δὲ καὶ ἐπαυξηνθεῖσα τῇ προ|σθήκῃ τινῶν χρειωδῶν καὶ περιεργείας ἀξίων, καὶ εὐλα|βῶς ἀφιερωθεῖσα τῷ Πανιερωτάτῳ, Λογιωτάτῳ | Μητροπολίτῃ Πελαγωνείας, Ὑπερτίμῳ, καὶ Ἐ|ξάρχῳ πάσης Βȣλγαρικῆς Μακεδονίας Κυρίῳ | Κυριω Νεκταριω | τω εκ Μουντανιων | Οὗ καὶ τοῖς ἀναλώμασι τύποις ἐκδέδοται δι' ὠφέλειαν | τῶν Ἐπαρχιωτῶν αὐτȣ εὐλαβῶν Χριςιανῶν.|

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ȣωβ'. 1802.|

8 небр. + 92 стр.; 4⁰; (гржцки б.). (Книжния филигран: лжк сжс стрела и буквите М А).

Стр. 2 небр.: Στιχοι Μιχαηλ Σχοινα ως εκ της βιβλου. *Нач.* Ἤθελον νὰ ἔχω γλῶσσαν τὸ τετράγλωσσον ἐγὼ . . . ; — Ετερον τετραστιχον. Δανιὴλ συνέγραψέ με τοῦ Θεοῦ ὁ Ἱερεὺς,| καὶ ὁ τῆς Πελαγωνείας τύπωσέ μ' Ἀρχιερεύς. | Κ εἰς τȣ̀ς δύω ἔχω χάριν, καὶ τȣ̀ς δυὼ εὐχαριςῶ, | Ὁ Θεὸς νὰ τȣ̀ς δοξάσῃ, ὡς ἐγὼ ἐπιποθῶ; стр. 3 небр.: Εις τον πανιερωτατον αγιον Πελαγωνειας Κύριον Κύριον Νεκτάριον (14 стихове); стр. 4 небр.: «Σημείωσαι, ὅτι τὸ παρὸν τετράγλωσσον Λεξικὸν συνετέθη μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ συνηθίσȣν οἱ τῶν Μοισιοδάκων παῖδες τὴν Ῥωμαΐκην γλῶσσαν . . .»; стр. 5—6 небр.: Посвещението τω πανιερωτατω, λογιωτατωτε, καὶ σεβασμιωτατω μοι

δεσποτη καὶ μητροπολιτη αγιω Πελαγωνειας κυριω κυριω Νεκταριω οτ Οἰκονόμος καὶ Ἱεροκῆρυξ Δανιὴλ Μιχάλη Ἀδάμη Χατζῆ Ὁ Μοσχοπολίτης; стр. 7—8 небр.: Στιχοι απλοι κατα αλφαβητον ανεπιγραφοι. («Αλβανοὶ, Βλάχοι, Βȣ̆λγαροι, Ἀλλόγλωσσοι, χαρῆτε.| Κ' ἑτοιμασθῆτε ὅλοι σας, Ῥωμαῖοι νὰ γενῆτε.| Βαρβαρικὴν ἀφήνοντες γλῶσσαν, φωνὴν, καὶ ἤθη, | Ὁπȣ̆ ς̆ȣ̆ς Ἀπογόνȣς σας νὰ φαίνωνται σὰν μῦθοι. | Γένη σας νὰ τιμήσετε, ὁμȣ καὶ τὰς Πατρίδας,| Τὰς Ἀλβάνοβȣλγαρικὰς κάμνοντες Ἑλληνίδας, . . .| Λαοὶ οἱ πρὶν ἀλλόγλωσσοι, ἀλλ' εὐσεβεῖς τὰ θεῖα,| Ῥωμαίων ν' ἀποκτήσετε γλῶσσαν καὶ ὁμιλίαν . . .| Νέοι Βȣλγάρων χαίρετε, Ἀλβανιτῶν, καὶ Βλάχων, | Διάκονοι, Πρεσβύτεροι, μεθ' Ἱερομονάχων.| Ξυπνίσατε ἀπ' τὸν βαθὺν ὕπνον τῆς ἀμαθείας,| Ῥωμαίκια γλῶσσα μάθετε, Μητέρα τῆς σοφίας.| Ὁ μοισιόδαξ Δανιὴλ ἔντιμος Οἰκονόμος, | Τὴν βίβλον ἐξεπόνησεν, ὧν Ἱερεὺς ἐννόμως . . .»); стр. 1—36: Λεξικὸν τετράγλωσσον (Ῥωμαΐκα, Βλάχικα, Βȣλγάρικα, Ἀλβανίτικα); стр. 37—39: Покана кѫм учещите се, особ. Власи, Арнаути, Бѫлгари, да изучават внимателно τὰ Ῥωμαΐκα според Лексикона, а след това и другите части на книгата; стр. 39—53: Μερος πρωτον. Διδασκαλια χριστιανικη (= Катихизис); стр. 54—71: Μερος δευτερον. Περι στοιχειωδων ἀρχων της φυσικης, (стр. 60—71: επιστολικοι χαρακτηρες); стр. 72—91: Μερος τριτον. Περι των τεσσαρων ειδων της αριθμητικης.

Книгата е вече второ издание, както изглежда от книгата на Leake: Researches in Greece, 1815; издадена вторично от Papahagi, ромѫнския и грѫцкия текст от Miklosich

Образец от текста: (12)

Ῥωμαΐκα	Βλάχικα	Βȣλγάρικα	Ἀλβανίτικα
Ὅμως θέλ νὰ ἐμπαίνω	Μά σὲ ἴντρȣ	Τόκȣ καὶ βλίζαμ	Πῶ τῶ τᾰͅἴȣνν
εἰς ἕνα καΐκι	τρȣ ȣνᾳ κᾳΐκᾳ	νά ἔτεν τζȣνν	ντά ννή καΐκ
διὰ νὰ ἀπεράσω	τρά σέ τρέκȣ	ζά τά πώμηναμ	κή τᾰͅ σκονν
ἀπὸ τὴν ἄκραν	τέ πρεμάρτζηνε	ὀτ κραϊοτ	γκᾰͅ ἰάνᾳσᾳ
ἕως ὁπȣ νὰ φθάσω	πᾰͅν σέ ἀτζιȣγκȣ	τȣρηντα φθάσαμ	γκίερ ταχαρήνν
τȣς συντρόφȣς μȣ.	σόσλη ἀννέη.	τȣρζήνατα μόη.	σσιόκᾳτ τεμȣ.
Διὰ νὰ πλέωμεν	Τρά σε ἀβȣζίμȣ	ζα τά πλήβαμε βόζημε	Κῆ τά νοτόγ
μαζύ	ντεατȣνȣ	ζάετνω	μπάσκᾳ
καὶ νὰ γλυτώσωμεν	σσή σέ σκᾳπάμȣ	ἢ τά ὀτκίναμε	ἔδέ τᾰͅ σποτόννμᾳ
ἀπὸ τὰ κύματα	τέ ταλάζᾳ	ὀτ μπρανόητε	πέ ταλάζερασς
καὶ ἀπὸ τȣς ἀνέμȣς.	σσή τέ βίντζȣρη.	ἢ ὀτ βέτροητε.	ἐδὲ πὲ ἱέρασσ.

1806 год.

2. КѲ҆РІѦКѲ҆ДРОМІѲ҆ | Сиречъ: | недѣлникъ | Поѹченіе. | На всѣхъ Недѣлѧхъ въ Православнѝ Цр҃квах҃ | Прочитаемаѧ Є҆ѵ҆ліѧхъ въ всегѡ̀ Лѣта съ | Толкѹваніемъ и̂ справоѹченіе, и̂ на Велѝ|кихъ Гдн҃ихъ Праздницѣхъ, и̂ на ст҃ыхъ | Праздн҃ѹемыхъ Сказаніе дѹшеполезнаѧ. | Преписанный ѿ Словескаго и̂ ѿ Греческаго | Глѹбочайшаго ѧзыка на Болгарскій простый | ѧзыкъ ѿ Смиреннаго Братчанскаго Є҆пкпа | СОФРОНІѢ, кразѹмѣнію протомѹ народѹ. | Позволеніемъ Досі҃деѧ Мѝтрополі҃та | Оу҆гровлахі҃йскаго, Помощію же Є҆пкповъ, | и̂ Блгочестивыхъ Хр҃тіанъ нынѣ Издадесѧ | въ Тѵ҃пографіи оу҆ Рымнѝческой Є҆пкпі҃и. | При Є҆пкопѣ Нектарі҃и. | Въ Лѣто ҂аѿѕ. | Напечатасѧ и̂ Право ѿписасѧ, ѿ Дімитріа Міхаилѡ Поповѝ. и̂ ѿ Геѡргіа сн҃ъ е҆гѡ̀ Тѵ҃: рыі҃. |

6 небр. + с҃ѕе (= 265) + 1 небр. лст.; фол.; брой по тетрадитѣ — ѕ҃з (= 67).

(Л. 1 отвѫтре — гравюра с надписа:

О АГІОС, ІОАННС, О ѲЕ҆ЛОГ.)

Л. 2—3 небр.: Ѡглавленіе.

Л. 3 (отвѫтре) — 6 небр.: (Предговор на Софрония за значението на Евангелието и за нуждата на Бѫлгарите да имат тѫлкование и поучение от евангелското учение, свѫршва с мото: Ивленіе словесъ твоихъ Просвѣщаетъ и кразѹмлѧетъ Младенцы. ѱаломъ, р҃ніі. Стіхъ, р҃л.

Л. 6 небр. (отвѫтре) — гравюра с надпис — дѹминекатѹтѹ | рорь сфинцилорь и две молитви.

Лл. 1—170 — Поꙋченїꙗ, (1—54) от неделята Митар и Фарисей, Великия Пост, Пасха, Петидесетница и след нея недели 1—32; лл. 171—265 — Поꙋчѐнїѧ на̑ пра̑зднїко̑мъ Господымъ И҆ Бг҃оро́дичнымъ, и҆ и҆збра́ннымъ Ст҃ы́мъ на всегѡ̀ лѣ́та. (Започва се от 1-и септ. и има поучения за свети: прп. Параскева, мч. Димитрий, Іоанн Злат., стл. Николай, мч. Игнатий, Василий Вел., Іер. Аѳанасий, мч. Георгий, апл. Петр и Павел, за пропуснатите в пѫрвата част Понеделник — Четвѫртѫк на пѫрвата седмица от Вел. Пост и наставления — а) по крещѐнїй Младенца и б) по совершѐнїй Вѣнча́нїе).

1 л. небр. Въ Сла́вꙋ ст҃ы́ѧ є҆диносꙋ́щныѧ и҆ нераздѣли́мыѧ Тро́ицѣ, о҆ц҃а̀ и҆ сн҃а, и҆ ст҃гѡ Дх҃а. И҆же и҆знача́ла помогнꙋ́лъ є҆́сть на́мъ та̀ достиго́хме и҆ конца́. Люботрꙋ́днымъ тща́нїемъ, и҆ со и҆спы́тнымъ прилѣжа́нїемъ, и҆спи́сахъ сїѐ кни́гꙋ Недѣ́лное Є҆ѵ҃лское Толкова́нїе, и҆ ст҃ы́хъ Вели́кыхъ Гн҃дскихъ и҆ Бг҃оро́дичныхъ Пра́зникѡвъ, и҆ ст҃ы́хъ оу҆го́дникѡвъ Бж҃ї́ихъ на всегѡ̀ лѣ́та Пра́здꙋемыхъ: И҆ приведо́хъ и҆́хъ ѿ Словѐнскагѡ и҆ ѿ Гре́ческагѡ глꙋбо́кагѡ и҆ простра́ннагѡ ѧ҆зы́ка на Бо́лгарскїй про́стый и҆ кра́ткїй ѧ҆зы́къ: Къ разꙋмѣ́нїю и҆ оу҆вѣ́дѣнїю Бо́лгарскомꙋ про́стомꙋ наро́дꙋ, дꙋшѐвныѧ и҆́хъ ра́ди по́лзы. И҆ въ совершѐнїе доспѣ́:

Нача́сѧ печа́тати А҆прѣ́лїа кд҃. и҆ соверши́сѧ Ноѐмврїй ке҃. Въ лѣ́то ѿ Рожества̀ по Пло́ти Бг҃а Сло́ва. ҂аѿѕ. Ноѐмврїй. ке҃

А҆ и҆же вѣ́дите чита́ти на сїю̀ ст҃ꙋ́ю и҆ Бж҃твѐннꙋю Кни́гꙋ Ра́дꙋйтесѧ, въ Гдⷭ҇ѣ, и҆молитесѧ ѡ҆на́съ грѣ́шныхъ И҆ щѐ погрѣшѐнїе бꙋ́дете на́исти въ сло́вѣ, и҆лѝ въ дꙋ́ми, с҆ дꙋ́хъ кро́тости ѡ҆правите, небо́рзайте зло̀ дꙋма́ти на́съ ра́ди, поне́же и҆́мы чл҃вцы па́дости є҆смы̀, и҆ є҆́стꙋ̑ствѡ сла́бо не ѡ҆ста́вѧ ни̑ коегѡ̀ ѡ҆ста́ти ве́зъ погрѣшѐнїе. Поне́же каквѐтъ невозмо́жно є҆́сть Нѐбо ѡ҆ста́ти без҆ о҆́блацы, та́кожде ти̑пографѣ́ꙋ невозмо́жно є҆́сть ѡ҆ста́ти без҆ погрѣшѐнїе.

Каквѐтъ щѐ пли́ватъ помо́ре и҆ вѣ́ютсѧ ѿ тала́зы мо́рскїѧ, и҆же́лаю̀ дости́гнꙋти на Лима́нъ тихова́нїй Та́кѡжде и҆́мы желаѧ́хмо дости́гнꙋти до конца̀ кни́гꙋ сїю̀.

Ѳеѡ́доръ Стоѧ́новъ ѿ Ви́динъ оу҆ченѝ Сѡфро́нїа є҆пи́скопа Бра́чанскїй. Дими́трїа Никола́ювъ и Ка́лчꙋ Нїко́лае по́пьвъ

[Превод от второто гръцко издание, 1803 г., на проповедника Никифор Теотоки и с помощта на по-стар руски превод. Гл. А. Теодоров. Българска лит. Пловд. 1896. стр. 161].

Образец от текста: (л. и҃) Є҆ѵ҃лїе. Тогѝва кѧ̀ речѐ щосѧ̀ ѿлѣ́ваѧ стра́на; и҆ди́те ѿ менѐ проклѧ́тїй въ о҆́гнъ вѣ́чнїй, щоѐ нагѡ́твѝ задїа́вола, и҆заслꙋ́ги є҆гѡ̀: Поне́же гла́дѣ бѣ́хъ и҆неда́дѡ̑темѧ даѧ́мь: жа́денъ бѣ́хъ и҆ненапои́стемѧ: Чꙋжди́нецъ бѣ́хъ и҆не́ѥ ведо̑темѧ въдо́мы вашы: Го̑ и҆не ѡ҆блѧко̑темѧ: Бо́ленъ и҆въте́мни́цы бѣ́хъ и҆непосѣти́сте мене́. Тогѝва и҆о̑ны кѧ̀ ѿговорѧ̑ и҆ дарекꙋ́тъ: Гдⷭ҇и, кога́тѧ ви́дѣхме гла́дѣ, и҆ли̑ жа́дѣ, и҆ли̑ чꙋжди́нецъ, и҆ли̑ го̑, и҆ли̑ во́лѣ, и҆ли̑ въте́мни́цы и҆непослꙋ́жихѝме тебѣ́. Тогѝва кѧ̀ѿгово́ри и҆ре́чѐ и҆́мъ: И҆́стина дꙋма̑ ва̑, поне́же нестори́те є҆ди́номꙋ ѿма́лы̑ тѣ̑ѧ, менѐ несто́рихте. и҆ и҆дꙋ́тъ тѣ̑е въмꙋ́кꙋ вѣ́чнꙋю, а҆пра́ведницы въ живо́тъ вѣ́чный. Толко́ванїе. Го́ре грѣ́шникѡ̑, а҆на́и вы́ше немл҃ти́вы̑. Поне́же пра́ведни̑й и҆ мл҃ти́вый хо́чꙋть данаслѣ́дѧ̑ цр҃тво нб҃ное, като̀ пока́зали любо́въ и҆ мл҃о̑ наблѝжнїй сво́й, щоѐ то̀ добродѣ́телный ве́рхъ. А҆немл҃ти́вый и҆непра́веднїй на о҆́гнъ щесѧ̀ прово́дѧтъ, поне́же нена́вистъ и҆́мали наблѝжнїй сво́й, щоѐ навсѣ́хъ зы́хъ ко́ренъ. Почто̀ мл҃ти́въ чл҃вкъ по̑обенъ є҆́стъ мл҃ти́вомꙋ бг҃ꙋ: А҆немл҃ти́въ чл҃вкъ по̑обенъ є҆́стъ не мл҃ти́вомꙋ и҆чл҃вко ненави́стномꙋ дїа́волꙋ, тогѡ̀ ра́ди прова́жда и҆ гдⷭ҇ь на̑ный о҆́гнь щоѐ на го́твѝ дїа́волꙋ и҆слꙋ́га̑ є҆гѡ̀.

(От този малък откъслек се вижда, че езика на тази книга не е чисто български, а с голям примес от черковнославянски в неговата руска редакция; в едно и също изречение срещаме и български аористни форми — дадо̑те, о҆блѧко̑те и черк.-слав. — напои́сте, ѥ҆ведо̑те, посѣти́сте, така и от бъдеще вр. има три форми: кѧ̀ ѿгово́рѧ̑, ще сѧ̀ прово́дѧтъ и хо́чꙋть да наслѣ́дѧ̑; вспом. гл. 3 л. ед. ч. има и є҆́стъ (черк.-сл.) и є (бълг.): щоѐ, неѐ; 3. л. мн. сꙋ́тъ (6) и не са (5[6]). Авторът иска да избягва употреблението на члена, но пак срещаме такива форми, както: на свѣто̀ (5 небр., 7), или ма́лїѧ сы̑, старыѧ сы́нъ (3[6]), то́ѧ блꙋ́дныѧ сынъ (4[6]), тоѝ тво̑ѧ сынъ и дори на хр҃тїа́ныте (8).

XI. А. 1/18 (4 едн.)
(У. 120 В. 1.)

3. Молитвенный крінъ. У Будиму, 1806.
80 стр., 8⁰.

[Начовъ. Новобълг. книга, 29: „Споредъ Ив. Шоповъ (Списъкъ, Царьгр. 1852, бр. 1.) била напечатана и втора бълг. книга — Будимъ: (М. Кр. 12⁰, 80 стр.). Само толкова отбѣ[ле]жено. Това повтарятъ и Иречекъ (Книгоп. Виенна 1872, бр. 275) и А. Теодоровъ (Бълг. книгоп. 100 год. Соф., 1909, — 7438) — *Малко съмнителна е тази книга*“].

(ТБ. 7438)
(Тд. 507.)

1814 год.

4. СЛО́ВО | йска́заное заради̑ | Оу̑мира́нїе. |

Къ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́лев: Всеѹчи́лища Оу̑нга́рскагѡ. | 1814. |

30 стр.; 8⁰ (липсуват стр. 7—10); (черк.-слав. букви).

Стр. 3—20: Сло́во йска́заное заради̑ Оу̑мира́нїе; страници 21—30: Сло́во заради̑ свѧто́е Йсповѣ́данїе на сички хрїстїа́ни; на мѹ́жи и̑ на же́ни.

Образец от текста: (Стр. 19) Слѹ́|шай Ѳео́дѡро: си́чки чл҃вцы зна́ѧтъ | и̑ слѹ́шатъ ст҃о́е є҆ва́ггелїе, и̑ си́чки | кни́ги хр҃тїа́нскїи се̑ за ѻ҆́вїе стра́шнїи | дїа́волски па́тица писѹ́ватъ; а̑ | чл҃вцы нико́и па́тъ бг҃ѹ несѐ мо́лѧтъ | и̑ оу̑ нихни се́кїй ча́съ, и̑се́кїй па́|та; ре́чи и̑ збо́рови, и̑ ѿ тїе грѣ́|шни и̑ дїа́волски збо́рови, и̑мъ оу̑мъ | ѿтемне́лъ и̑ ѿслепе́лъ, а̑ є҆дни̑ ѿ | мно́гѹ спїе́нѣ; а̑ є҆дни̑ ѿ мно́гѹ вї|но̀ пїе́нѣ, и̑ ѿ мно́гѹ тѹ́рлїи грѣ́|хови си́чки се̑ ка́кѡ бе́зѹмни звѣ́||стр. 20||рови и̑ доби́цы, лю́батъ и̑ ѿбы́чатъ | ѻ҆во́й вѣ́къ; а̑ хр҃то́съ ка́зѹе; кои | ѿбы́че не́що ѿ ѻ҆во́и вѣ́къ, тїе чл҃вцы се̑ дѹшма́ни бж҃їи; когасе бг҃ѹ| дѹшма́ни; не мо́жатъ дасѐ спа|са́тъ, па́къ речѐ а҆гг҃лъ: слѹ́шай Ѳео́|дѡро: ко́и чл҃вцы лю́батъ не́що ѿ| ѻ҆во́й вѣ́къ, тїе нема́тъ па́тъ за| рай; и̑ ни́хни дѹ́шы се̑ вр҃ъзани оу̑| рѹ́ки дїа́волски; за́що лю́батъ ме́р|твы и̑ хѹ́лни рабо́ти, се що є҆ на| ѻ҆во́й вѣ́къ, си́чко то є҆́сть ме́рство; и̑ | бг҃ъ не́кѣ тїе чл҃вцы, ко́и ѻ҆бы́чатъ | ѻ҆во́й вѣ́къ; тїе чл҃вцы, що ѿбы́чатъ | ѻ҆во́и вѣ́къ, тїе подоврѣ̀ да несѐ | роди́ли, ѿ ни́хъ ни є҆ди́нъ не мо́|же, да

поми́не ѻ҆ві́е стра́шніи діа́|воли; тре́бѹе да мы́слиме оу҆ми́|ранѣ: и҆ сѹ́дъ бж҃ій, и҆ цр҃тво неве́с|ное, и҆ мѹ́ка вѣ́чнаѧ.

[По особеностите на езика се види, че книгата е от Іоакима Кѫрчовски; по сѫдѫржанието ѝ — кратѫк текст от „Книгата на митарството“].

V. Д. 4/96.

5. Повѣ́сть ра́ди | **СТРА́ШНАГО И ВТОРА́ГО** | пришествіѧ Хрїсто́ва, | со́бранная ѿ разли́чныхъ ст҃ы́хъ пи|са́ніѧхъ. и҆ преведе́нна на простѣ́йшій ꙗ҆зы́къ | Болга́рскій, по́лзованіѧ ра́ди простѣ́йшыхъ | чл҃вѣ́кѡвъ и҆ некни́жнихъ: | Спи́саннаѧ | ѿ | ха́джи І҆ѡакі́ма да́скала, | и҆ преведе́сѧ на ту́пъ Потщанїмъ | Господа́ра | Ку́ръ ха́джѝ Пе́ца ѿ Ш҃и́пъ, | и҆ | Ку́ръ ха́джѝ Ста́нко ѿ Кра́тово, | и҆ ку́ръ Дими́трїй Фїлїпо́вичъ | ѿ Е҆грѝ Дере́ Пала́нка | за дѹше́вное и҆́хъ спасе́нїе | Настоѧ́тель бы́сть | Дими́трїй І҆ѡа́нновичъ | Зѹзѹ́ра ѿ Се́чища. |

Въ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́лев: Всеѹчи́лища Оу҆нга́рскагѡ | 1814.

46 стр.; 8° (в пѫрвия екз. липсва титулния лист = стр. 1—2, в втория — стр. 1—4); черк.-слав. букви; печатѫт е сѫщи, както и в „Сло́во, иска́з. заради̑ Оу҆мира́нїе“.

Стр. 3—24: Сло́во заради̑ стра́шенъ сѹ́дъ Божїй, и҆ второ́е пришествїе Хрїсто́во, стр. 25—46: Сло́во второ́е свѧта́гѡ проро́ка Данїи́ла.

Образец от текста: (стр. 36) Слѹ́шайте, и҆ да ви́дите, ко́лкѹ голе́ми те́шки мѹ́ки претръ́пеле ст҃и́и мѹ́ченицы: тїе се̑ то́кмѡ со а҆рха́ггели, и҆ а҆́ггли, та́ка гѝ почи́та ста́ѧ цр҃ковь; херѹві́мы и҆ серафі́ми, защо̀ оу҆ ни́хъ и҆ оу҆ ни́хни дѹ́шы сѣдѣ́лъ хр҃то́съ, а҆ ѻ҆нѝ поми́нале и҆́зъ и҆гле́ни оу҆́шы; а҆ сега̀ ни мѹ́чатъ, ни ві́ѧтъ, ни гла́дни, ни же́дни, а҆ са́ми хо́датъ по стремни́ни и҆ про́пасти діа́волски; хр҃то́съ рабо́тилъ ґі҃ го́дини древодѣ́лъ, да гѝ наѹ́чи на́съ, и҆ нѝе да рабо́тиме, да не ꙗ҆́деме чѹ́ждый по́тъ; па́къ кога̀ стана́лъ л҃ (стр. 37) годи́ни, собра́лъ ст҃ї́и а҆́плы, хода́лъ трѝ годи́ни, мнѡ́гѹ чѹда̀ оу҆чини́лъ. оу҆мре́ни ѡ҆живи́лъ; ѿ пе́тъ хлѣ́бови пе́тъ хїлїа́ди мѹ́жи насы́тилъ, а҆ и҆ же́ни и҆ дѣ́ца ꙗ҆́ле ѿ тїе хлѣ́бови; и҆ собра́ле ст҃ї́и а҆́плы 21

ко́ша тро́хи; по́сле Е҆вре́и ѿ за́кисть мнѡ́гѹ го̀ мѹ́чиле, ꙗ҆з хїлїа́ди па́ти го̀ оу҆дри́ле по това̀ кра́сно и҆ прекра́сно лицѐ; го̀ би́ле, се́то тѣ́ло него́во бы́ло е҆дна̀ ра́на; по тїе лю́ты мѹ́ки го̀ распѧ́ле на кр҃тъ, и҆ мѹ̀ заби́ле оу҆ рѹ́ки и҆ оу҆ но́ги голе́ми кли́нцы, а҆ то́й а҆́гнецъ бж҃ій си́те тїе мѹ́ки претърпѣ́лъ заради̑ на́съ, да ны̀ ѿкѹпѝ ѿ рѹ́ки діа́волски, и҆ кога̀ бы́лъ хр҃то́съ на кр҃тъ, трѝ саха́ти (стр. 38) слн҃це се̑ потемни́ло: и҆ трѝ саха́ти землѧ̀ се̑ тре́сла стра́шнѡ, и҆ ѡ҆жи́веле си́те оу҆мре́ни та́мѡ оу҆ ст҃ый гра́дъ І҆ерѹсали́мъ. и҆ мнѡ́гѹ ко́и бы́ле ст҃ї́и, гѝ ви́дѣле; ка́кѡ тїе ѡ҆живе́ле; та́ка кѣда̀ ѡ҆живе́атъ та́мѡ на ѻ҆но́й вѣ́къ, и да ка́жеме, сега̀ ви́катъ чове́цы, нїе те́шко ѿ вергїа, да позна́еме пра́во и҆ чи́сто, да не хѹ́лиме и҆́мѧ бж҃ї́е.

[По особеностите на езика е ясно, че принадлежи на Іоакима Кѫрчовски].

XI. А. 7/72 (2 екз.)
(У. 122. л. 74)

14296
ДЪРЖАВЕН БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

1816 год.

6. Книга сїѧ зовомаѧ | Ѿглєдѧло | Ѿписасѧ ра́ди потре́бы и ползова́нїѧ | препростѣ́йшымъ и не книжнымъ ꙗзыкѡмъ | Болгарскимъ долнїѧ Мѹ́ссїи, много|грѣ́шнымъ во Їеромона́сѣхъ и недостой|нѣ́йшымъ Їгѹменомъ Краль Ма́рко|вагѡ Мона-стырѧ; и҆же во Ско́пїе | оу҆ Ма́ркоа река хра́ма ст҃а́гѡ ве|ликомѹ́ченика Димитрїа | Кѵ́рїллъ Тетоецъ Пе́йчиновиѣ | И҆ и҆зда́сѧ на тѵ́пъ и҆ждиве́нїемъ и҆ потща́нїемъ | Бл҃гоговѣ́йнагѡ во Свѧще́нницѣхъ | Гдⷭ҇на Ко́сте Сто́шиѣ | По́па ѿ Призрена гра́да. |

Въ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́левск: Оу҆нїве́рсїте́та Пещанскагѡ. | 1816.

2 небр. + рѝи (158) стр., (по печатна грешка след стр. ѻ҃ѕ вѫрви стр. п҃з, така, че истинския брой на стр. е — 148); 4⁰, (черк.-слав. б., понякѫде червени).

Стр. 1 (небр.)—2 (небр.). Ѿглавле́нїе ѡ҆вы́ѧ кни́ги.

Стр. а҃ — г҃. Послѣ́дованїе, постриже́нїе мона́ха, ѡ҆дѣѧ́нїе ра́сси и҆ камила́вки.

Стр. г҃ — ѕ҃. Сказа́нїе ѿ мл҃твѣ́ ст҃а́гѡ Нифо́на (*огл.* Нифонта) ꙗ҆́кѡ ѡ҆ва̀ прїѧ́тна є҆́сть пре́дъ Бг҃омъ. (черк.-слав., само стр. є҃ — ѕ҃ с червени букви, на бѫлгарски).

Стр. ѕ҃ — и҃і. Моли́тва ст҃а́гѡ Нифо́нта. (черк.-слав.).

Стр. ѳ҃і — л҃ѕ. Сказа́нїе ѿ мл҃твѣ́ ст҃а́гѡ Тро́фѡна ка́кѡ подова́етъ (*огл.* потова́етъ) пѣ́ти.

Стр. л҃ѕ — м҃и. Сказа́нїе ка́кѡ подова́етъ заѹ́чити (*огл.* заѹчи́ти) ѻ҆́трока а҆́зъ вѹ́ки (*огл.* а҆́зѣѹ́ки).

Стр. м҃и — н҃г. Моли́тва ѕ҃. ѻ҆трокѡ́мъ (*огл.* ѻ҆трокѡмъ) немогѹ́щымъ спа́ти во́лнымъ.

Стр. н҃г — н҃д. Моли́тва за свекаква (*огл.* свѐ ка́ква) бо́лесть (*огл.* боле́сть) со параклисъ вг҃ченъ.

Стр. н҃е — н҃з. Моли́тва ѿ ѻ҆че́съ призора си́речь за оу҆роцы. (На стр. ѳ҃і — н҃з всички молитви са черк.-слав., но обяснениата им на бѫлг.).

Стр. н҃и — рн҃е. Поѹче́нїе сва́комѹ Хр҃тїа́нѹ, ка́кѡ подова́етъ пра́зновати пра́зницы Госпо́дскихъ и҆ ст҃ы́хъ, и ка́кѡ подова́етъ причасти́тисѧ ст҃о́е причеще́нїе. (*огл.* прича́ститисѧ ст҃ы́мъ причаще́нїемъ) (на бѫлг.).

Стр. рн҃ѕ — рн҃и. Моли́тва ст҃а́гѡ А҆рха́нгела (*огл.* А҆рха́нѣела) Мїха́ила. (черк.-слав.).

Образец от текста: (стр. ѻ҃д) и҆маше некои чо́екъ бога́тъ мо́шно, свакїи де́нь се весе́леше се ф҃а́чинешеа, па́къ и҆маше є҆́денъ ꙗ҆ванцїа сиро́ма воле́нъ, леже́ше на по́рта та ѿ богаты ѻ҆|ѻ҆е||ти, во́ленъ и҆ма́ше живы раны̀ и҆ гла́денъ со кѹчинѧ та лежа́ше на по́рта та, че́кашь кога ѣ҆ и҆стресе та трапеза и҆змѣѣари те ѿ богатїѡтъ, па и҆ волниотъ се влече́ше при кѹчи́нѧ та, бере шетрошки и҆ пцы те немѹ̀ велеа нищо, оу҆ще мѹ̀ лижеа раны тѐ мѹ̀ си̇ бришеа со ѧ҆зы́къ, мѹ̀ чине́а и҆ кра́мъ пцѐ те, а҆ богатїотъ неѣеше ни є҆́дно па́рче ле́ва, и҆ мало манца неѣеше да мѹ̀ дадетъ, до́йде заманъ оу҆мре сиромаотъ, сиромаси тѐ мѹ̀ зако́паатъ снага̀ та хало са́на, а҆ дѹша̀ та̀ трпежлїа А҆нѣели пее и҆ѣи мѹ̀ ꙗ҆ ѿнесоа оу҆ ра́й, оу҆ пазѹ́хи А҆враа̀мови во хѹбавы́нѧ вѣ́чна. Оу҆мре и҆ богатїотъ; бога́те мѹ̀ закопаа та сна́га, а҆ ѣ҆́воли мѹ̀ оу҆зеа дѹша̀, та се ф҃алїа та дѹша̀ негова, мѹ̀ га ѿнесоа во ц҃ехнемъ во ве́чна ||стр. ѻ҃ѕ|| мѹ́ка, и҆ дѹша̀ та̀ мѹ̀ мѹ́че и҆цисе, ѿ ц҃ехнемъ гле́да во ра́й, и҆ ви́де А҆враа́ма во ра́й, и ви́дѣ и тогоа сиро́маа що мѹ̀ оу҆мре на врата̀ гла́дне, га вы́ѣатъ та́мѡ и҆ вы́ка ѿ ц҃ехнемъ: татко А҆враа́ме пожа́ли ме, пра́ти ми Ла́зара що ти стои́тъ оу пазѹ́етъ, сме позна́ницы со него, прати ми го̀ нека си натопи прстотъ неговъ оу҆ вода̀, и҆ нека ми прохлѧ́дитъ оу҆ста̀ моѧ̀, зере и҆згоре́хъ за вода̀ и не се тр҃пи ѿ же́жщина.

[Както е ясно от образеца, разделението на думите не е винаги правилно, напр.: на ѻ҆ве но́ѣь 68 (= на овенодѣь), а҆ ꙗ҆ли невѐра ни́мъ васъ (= а ꙗ ли не вѐ рани́мъ васъ) 143 и др.]

Др. Г. 11/17.
(У. 88. к. 1).
(Пм. Д/47).

1817 год.

7. Сїѧ книга | глаголемаа | МЫТАРСТВА | Преведесе трудомъ Благоговѣйнагѡ въ | монасѣхъ Пречестнѣишагѡ | г. Їѡакїма даскала | Крчовскагѡ, | Иждивенїемъ же православныхъ хрїстїанъ | Штипскихъ и прочихъ градѡвъ Болгарскихъ | за душевное їхъ спасенїе напичатисѧ | настоѧнїемъ | благопочтеннородныхъ господарѡвъ | Димитрїа Фїлїпповича | жителѧ и кѹпца Кратовскагѡ родомъ изъ | Єгридере Паланка | и | Димитрїа Зѹзѹра | Сечищѧнина |.

Въ Будинѣ градѣ | Печатано писмены Кралевск. Оуниверсїтета печ. 1817.

62 стр., („които имат около 18 сантиметра на дльж, а около 12 на шир. и на които са уместени по 20 редовци" — М. Дринов. „Няколко бележки за хаджи Йоакима, даскала Крчовскаго". Исп. кн. XXXIV, стр. 569—573, Средец 1890); (черк.-слав. б).

Образец от текста: Елате сичкіи хрїтїаны чеда Бжїи да чуеме и да видиме, защо е многу страшнѡ, кѹгда човѣци оумиратъ: и мужи и жени ѿ десеть години вишше; тамѡ секого тражатъ: а многѹ страшнѡ на тыѧ, що чинатъ грѣхобы, и живеатъ какѡ безѹмнїи довицы, нематъ страхъ ѿ Бга; ѡхъ! тежко и горко на тыѧ хрїтїаны, кои не слушатъ, що ги оучи хрїстосъ оу стое Єванґелїе. Хрїстосъ ны вика и ны зове на небо: тамѡ да сме при него, да живееме сосъ ангели и со сите стїи заедно; ама какѡ може да идеме тамѡ? Така можеме, да вѣруеме чистѡ, що ны оучи Хрїстосъ оу негово стое Єванґелїе; онъ казѹе, кѣ да виде страшенъ судъ, и кѣда ѡживеатъ сите, що се оумреле и кѣда излезатъ ѿ гробовете.

и кѣда ги суди Хрїстосъ, сите и мужи и жены за сите грѣховы, не салтъ за тыѧ грѣховы, що чинїле со снагите, ами и за тыѧ грѣховы, що се на душата, защо има на душа по големи грѣховы.

[По-разпространено издание от „Слово исказаное заради умиранїе. 1814 год. (№ 4).]

(Моск. Публичный и Румянц. Музеи).

8. ЧѸДЕСА | ПРЕСТЫѦ [БГОРОДИЦЫ] | преведени ѿ книга | Ѧмартолонъ Сотирїа | на | Болгарскїй ѧзыкъ ради ползы | и поѹченїѧ, и спасенїѧ рода хрїстїанскагѡ; | трѹдомъ и настоѧнїемъ | благопочтеннородныхъ господарѡвъ | и Кѹпцевъ | Димитрїа Фїлїпповича, | Жителѧ Кратовскагѡ, родомъ їзъ Єгридере-Паланка, и | Димитрїа Зѹзѹра | Сечищѧнина. |

Въ Бѹдинѣ Градѣ | Печатана писмены Крал: Оуниверсїтета Пещанскагѡ | 1817.

103 стр.; 4°, (черк.-сл. букви).

Стр. 3 — Сїѧ здѣ совершишасѧ Ѧрхїерееемъ Гдиномъ. Гдиномъ Ѧнѹентїемъ Кюстендилскимъ, трѹдомъ же Їѡакїма въ монасѣхъ многогрѣшнагѡ, вдохновенїемъ же Дха стаго подаша Хрїстолюбцы на совершенїе книги сеѧ Чѹдеса Бгоматере (страницата е скъсана, затова сборът е само — 646 гроша).

Стр. 5—102: „Чудеса Богородицы", преведени от книга «Βιβλίον ὡραιότατον, καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία συντεθὲν εἰς Κοινὴν τῶν Γραικῶν Διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μονάχου τοῦ Κρήτος, τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ Ἄθω ἀσκήσαντος. Ἐνετίησιν, ᾳψμ'. (1740).[1] Τῆς τῶν Ἁμαρτωλῶν σωτηρίας μέρος τρίτον. Ἐκ τῶν ὑπερφυῶν θαυμάτων τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας (стр. 314—428 и понататък, защото екземпляра на Нар. Библиотека е скъсан). Преведени са чудесата: 1—19, 23—38, 41—49 (броени като 39—47), 51—52 (броени като 48 и 52), 53—54, 56—64 (броени като 55—63), 66—67 (броени като 64—66; 65 в гръцкия текст няма); 20 и 21 (втора половина, — гръцк. стр. 361—362).

[1]) Има и изд. 1793 год.: Сб. Н. У. кн. IV, стр. 295.

Стр. 102—(103?) [Вселе́нскагѡ сѵно́да седма́гѡ пра́вило: Превода на ЧУДЕСА е направен много свободно, както е ясно от образеца на текста, притурен тука паралелно с гржцкия оригинал:[1])

Образец от текста:

Гржцки оригинал (стр. 324).	Бѫлгарски превод:
Περὶ τῶν ἐκτυφλωθέντων Ἰουδαίων, καὶ τοῦ ἐκκοπέντος τὰς χεῖρας, καὶ μετὰ τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ, ὑπὸ τῆς Θεοτόκου θεραπευθέντος. Θαῦμα, Α΄.	Ѳказа́нїе, ка́кѡ ѿслепе́ле Є҆вре́и и є҆дно́мъ рꙋка̀ ѿсѣ́чена; и҆ кога вѣ́ровалъ, рꙋка́ мꙋ и҆зцѣлѣ́ла ѿ престы́ѧ Бцы. Чꙋ́до 1.
Τὸν καιρὸν, ὁποῦ ἠθέλησεν ὁ Κς ἡμῶν Ἰησοῦς Χς, νὰ μετοικήσῃ ἀπὸ τοῦτον τὸν Κόσμον, τὴν πανάχραντον Μητέρα αὐτοῦ, εἰς τὴν Οὐράνιον καὶ μακαρίαν ζωὴν, νὰ συμβασιλεύῃ μετ᾽ αὐτοῦ αἰωνίως, καθὼς τ᾽ ἔπρεπεν. ἐπρόςαξε, νὰ συναχθοῦν οἱ Ἀπόςολοι ἀπὸ ὅλον τὸν Κόσμον, ὅπȣ εὑρίσκονταν διεσπαρμένοι, κηρύττοντες τὸν σωτήριον λόγον, καὶ νὰ ὑπάγουσιν εἰς τὸ χωρίον Γεθσιμανῆ, ὅπȣ ἦτον ἡ Παναγία, νὰ τὴν ἐνταφιάσȣν. Τότε λοιπὸν μὲ θεῖον νεῦμα καὶ βȣλησιν, τοὺς ἅρπαξαν συνέφα καὶ εὑρέθησαν ἅπαντες εἰς μίαν ςιγμὴν, ἐνώπιον τῆς Ἀειπαρθένου. Ἥτις ἰδοῦσα τȣτȣς, ἐχάρη κατὰ πολλὰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ καιρὸς ἤγγικε νὰ ὑπάγῃ, νὰ συνευφραίνεται μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Δεσπότȣ. Καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐλάλησεν, ὅσα ἠθέλησε, πρὸς νȣθεσίαν αὐτῶν. καὶ τοὺς ἐπαρηγόρησε,	Ѡ҆ сѝ ѻ҆́нова вре́ме, кога̀ са́калъ Гдь на́шъ І҆и҃съ Хрⷭ҇то́съ своѧ̀ ма́йка ѿ ѻ҆́вой вѣ́къ на нбⷭ҇нꙋю и҆ блже́ннꙋю жи́знь и҆ живо́тъ да ѩ҆ ѿведѐ, да ца́рствꙋе гдⷭ҇ъ него̀ во вѣ́ки, тогѝва се собра́ле си́те ст҃ѝи а҆пⷭ҇ли. ѻ҆́блацы гѝ доне́ле ѿ си́те странѝ, ѿ си́ѡтъ вѣ́къ на преставле́нїе не́йно; кога̀ ѩ҆ ви́дѣле, се зара́довале; и҆ ѻ҆на̀ и҆мъ каза́ла, ка́кѡ кѣда̀ и҆́де къ сладча́йшемꙋ сн҃ꙋ своемꙋ. И҆ се помоли́ла и҆ гѝ блг҃осло-

[1]) Гл. още образеца и в Сб. Н. У., кн. IV, стр. 297.

καθὼς εἰς τὴν κοίμησιν αὐτῆς φαίνεται σχηματίσασα τὸ πάντιμον αὐτῆς καὶ πάνσεπτον σῶμα, εὐλόγησεν αὐτοὺς. καὶ παρέδωκε τὴν παναγίαν ψυχήν της εἰς αχράντȣς παλάμας τοῦ αἰωνίȣ Θεοῦ. Τότε κατὰ τὴν παραγγελίαντης, οἱ Ἀπόςολοι ἔλαβον τὸ ἁγιώτατον ἐκεῖνο σκῆνος, καὶ πορευόμενοι μὲ εὐταξίαντε καὶ εὐλάβειαν, ἔψαλλον συμφώνως ὕμνον ἐξόδιον. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι συνοδεύοντες τὴν Κυρίαν αὐτῶν καὶ Βασιλίσσαν, ὑμνοῦσαν ἀοράτως καὶ ἐγκωμίαζαν, μὲ γλυκύταταις φωναῖς θαυμασίως, ὁποῦ εἰς τὴν ἀέρα ἠκȣοντο. Ἀλλὰ οἱ φθονεροὶ καὶ ἀσεβεῖς Ἰȣδαῖοι, δείχνοντες ἀκόμη τὸ μῖσος, ὁποῦ εἴχασι πρὸς τὸν Κν, καὶ τὴν κακοσύνην τȣς, ὥρμησαν κατὰ τȣ κραββάτȣ, ἔχοντες εἰς τὸν νοῦντȣς, νὰ τὸν ῥίψȣσιν εἰς τὴν γῆν, νὰ ἀτιμήσȣσι τὸ πολίτιμον καὶ θεϊκὸν σκήνωμα. Ἀλλὰ παρευθὺς ἔφθασαν ἡ θεία δίκη τȣς τολμητάς ὡς ἐπλησίασαν, καὶ ἐτυφλώθησαν ἅπαντες.

ви́ла си́чките, ко́и быле та́мѡ; и҆ легна́ла чи́стѡ и҆ хꙋба́вѡ на своѐ лега́ло;

и҆ си преда́ла пречⷭ҇та̑ѧ своѧ̀ дꙋша̀ оу҆ рꙋ́ки сн҃ꙋ своемꙋ и Бг҃ꙋ; тогѝва по повелѣ́нїю не́йно зеле носи́лото съ Бж҃е́ственнымъ ѻ҆́нымъ ски́нїемъ, и҆ но́силе съ вг҃олѣ́пною че́стїю, на гро́бꙋ поѧ́ле на погребе́нїе ѿпѣ́ло;
и҆ ст҃ѝи а҆́гг҃лы невидимѡ поѧ́ле и҆ ѩ҆ и҆спра́кѧле;

а҆ Є҆вре́и ѿ за́висть сле́пи

по́шле многꙋ са́кале да преврата́тъ носи́ло то̀ на престо́лѧ Бцⷭ҇а;

а҆ма̀ оу҆ той ча́съ и҆мъ дошѐлъ газе́пъ ѿ Бг҃а, и҆ си́те ѿслепе́ле;

XI Б. 1/46, 2/26.

1818 год.

9. Календарь или месецословъ вѣчніи, собранъ ѿ много страни въкратцѣ, ради лестота Болгарскомꙋ народꙋ, положихъ малій трꙋдъ. азъ **Цветко Хаджи Георгиевъ**, родомъ ѿ панагюрища, в 1818. месець Октоврія. и начертанію послася въ Бꙋдиме. На тѵпъ издатъ трꙋдомъ Г. Нешомъ Марковичемъ, родомъ ѿ Кратова.

Тд.: [„Печатан на един голям лист от двете страни; листът се прегжва няколко пжти по джлжина и ширина и се влага в направена кутийка от мукава“. Срв. Сб. Н. У. VI. 1. 411].

(ТБ. 2227; Тд. 174).

1819 год.

10. Различна **Поучителна наставленія** сочиненная іеромонахомъ **Іѡакімомъ Хаджи** настоѧтелемъ же почтенороднагѡ господара **Нешы Марковича** родомъ ѿ Кратова.

Въ Бꙋдинѣ Градѣ, Печатано при Кралевскомъ Оуніверситетѣ писмены Славено-Серскія печатни. 1819.

8 небр. + 310 стр.; 4°; (черк.-слав. букви).

Стр. 1—8 небр.: списжк на спомощници (87), от които сж сжбрани 2264 гроша.

Стр. 1—2. **Видѣніе Стагѡ Василіа.** Стр. 2—26. Откжслеци от различни слова и сказания, предимно от св. Іоана Златоуста, от Маргарит и пр. Стр. 69—190. Изреченията от Евангелието (на черк. сл. ез.) сж с тжлкования (на бжлг. ез.) и няколко изречения от Апостола и от Апокалипсиса сжс тжлкования. Стр. 190—216. Откжслеци от различни слова и сказания. Стр. 216—234. **Толкованіе на молитвꙋ Гдню, на Біе двѡ; радꙋйсѧ, на Сумволъ стыѧ православныѧ вѣры.**

Стр. 234—260. **Часть перваѧ ѿ храмѣ Божественномъ и сіенныхъ сосꙋдѣхъ, и ѿ одеждахъ егѡ.** (вжпроси и отговори на руски ез., понякога и в бжлгарски превод и с тжлкования на бжлгарски език).

Стр. 260—266. **Слово стагѡ Іѡанна Златоꙋстагѡ заради покошніи, санки засегашніи христіани, какѡ и защо нечисто живеатъ.**

Стр. 266—268. Изречения от Евангелието с тжлкования. Стр. 268—282. **Ѿ Ѱалтирь малѡ поꙋченіе и сказаніе, защо многꙋе таѧ книга высока, и казꙋе за аггли, и за человѣцы; а повыше за Бга саваѡда, и за мꙋки христовы;**

Стр. 282—310. Изречения от различни книги на Св. Писание, понякога с тлкования.

Образец от текста: (стр. 96). Є҆ѵ҃лїе. Ꙗ҆кѡ лѣпо дꙋшꙋ ѡ҆мыва́ти, дѣ́лы благи́ми, анѐ рꙋ́ки оу҆мива́ти: си́рѣчь подобре́е дасѝ ѡ҆мы́ваме дꙋши́те со́съ добрѝ ра́боти, а҆ нѐ рацете съ вода̀; а҆де́ка и҆́ма любо́вь, та́мѡ не́ма ла́комство и҆ грабле́нїѧ, ко́й цвръ́сто лю́би Бг҃а, ѻ҆́нъ Бж҃їѧ ра́бота работѝ; а҆ кой и҆́ще дагѡ̀ почи́татъ чл҃вѣ́цы дагѡ̀ четатъ голе́мъ и҆лѝ да́скалъ; то́й человѣ́къ є҆ какѡ̀ гро́бъ ѿнѐ пꙋ́нъ се́какѡвъ гно́й и҆ смра́дъ ѿ немо́же дасѐ терпѝ; даразꙋме́ете и҆ вѣ́рата ѿнѐ ключъ ра́зꙋма; заѿѝ со́съ вѣ́ра бы́ва и҆́стинный ра́зꙋмъ: и҆ проро́къ Иса́ї́а ре́че: а҆ко̀ невѣ́рꙋете, не́кете ни да разꙋме́ете: ко́й оу҆чи да вѣ́рꙋватъ оу҆ Хр҃та всѣ́хъ сп҃са ѻ҆́нъ чꙋ́до сто́рꙋва, и҆ чл҃вѣ́цы зара́дъ чꙋдеса́та вѣ́рꙋватъ и҆́щатъ дапозна́ѧтъ Бг҃а, и҆ Дх҃а. и҆ Сн҃а є҆гѡ̀ ѿщѐ да сꙋ́ди и҆ жи́вите и҆ ме́ртвите.

XI Б. 1/35, 3/13.
(У. 59. а. 23).

1821 год.

11. ИНСТРУКЦІЯ объ обязанностяхъ сельскихъ приказовъ, на болгарскомъ и русскомъ языкахъ. Печ. въ Кишиневѣ, 1821, по распоряженію генерала П. Инзова.

(И. 226; Тд. 1152; ТБ. 14624).

1824 год.

12. БУКВАРЬ | съ различны | поучения | собрани ѿ | Петра х. Беровича | За Болгарски-тѣ оучилища | Напечата сѧ сасъ помощь-та | Г. Антонькова Іванновича. | Въ годѣ 1824. [Брашовъ]

Цѣна полагамы на тази книга три гроша.

140 + 1 табл. + 4 небр. стр.; 8°; (черк.-слав. букви).

Стр. 2—11. Предисловіе, („...изъ перво видѣхъ по дрѹги-тѣ мѣста чи дѣца-та начеватъ да четатъ на книги писани по тѣхны-атъ ѧзыкъ“, и за това „сочинихъ тойзи Бѹквар ѿ перво сасъ имѧна, мѣстоименіѧ и прочаѧ, по грамматическъ чинъ, щото сега да сѧ оучатъ дѣца-та да срічатъ на тѣхъ, и подирѣ да ги йматъ за примѣри ѿ помощь на Граммѧтіка-та. Собрахъ и нѣколко касы и различны поучения от Дарварьов-атъ Еклогарь, и глѣдахъ да ги напиша колкото мога простю, щото всѧкій да ги разибра, а който рѣчи ми сѧ видѣха май мачны гѹдихъ ги приградени и тѹрски“. После авторѫт обяснява „съ какавъ чинъ единъ оучитель можи да оучи лесню стотина дѣца“ (по взаимноучителната или Ланкастерска метода).

Стр. 12—13. Няколко таблици букви.

Стр. 14. Срички.

Стр. 15—27. Отделни думи, разделени по частите на речта.

Стр. 27—36. II. Молитви (на черк.-слав. ез., освен молитвите преди и след учението, които са на бѫлг. ез.).

Стр. 37—41. III. Добри совѣти (изречения с нравоучителен смисѫл). Стр. 41—51. IV. Ѹмни ѿтвѣти (изречения от старата история). Стр. 51—58. V. Басны (темсили). Стр. 58—90. VI. Различны Історіы. Стр. 91—132. VII. Фѹсі-

чески Сказаніѧ (за някои растения, животни и „за воздѹшни-тѣ гавленіѧ“). Стр. 133—140 + табл. Арідметіка. Стр. 1—4 небр. (Вѫзвание кѫм „Любезны еднородны“ да бѫдѫт „спомощвователь(и) или стицатель(и) (сѵндромитис)“ „да сѧ тѵпарѧтъ на нашъ ѧзыкъ как'то хоротѹвамы“ книгите: „Свѧщенное цвѣтошбраніе, собрано ѿ ветхі-атъ и новы-атъ Завѣтъ.“ „Лексікон малкій на 4. ѧзыцы: Болгарски, Гречески, Влашки, и Рѡссійски. тай направин като да може всѧкій самъ, и безъ даскалъ, да наѹчи който ѧзыкъ ще ѿ тѣзи“. „Граммати-ческа етѵмологіѧ на тѣзи 4. ѧзыцы“. „Катихис на наша православна вѣра“. „Свѧщеннаѧ Історіѧ, заради дѣца-та“. „Граммѧтіка болгарска“.)

Образец от текста: (стр. 55). Дѹкави-тѣ (ширеги-тѣ) зло намиратъ. Едно магаре, натоварено сасъ соль, като преминѹваше една рѣка, стрепна сѧ та падна: подиръ малко, като сѧ йсправи, оугади чи мѹ повлекна, защо соль-та сѧ стопи въ вода-та. Дрѹги пать бѧше натоварено съ вална, и като минѹваше една рѣка, легна вътрѣ за да мѹ оулекни пакъ, но като сѧ напи вална-та, то вѣки не можи да сѧ йсправи, ами оумре тамъ.

V. Д. 4/105. XI. А. 8/18. (У. 109 и 17).

1825 год.

13. БУКВАРЬ | **дла** | **поучения юношества** | **На печатано точной по Москов**|**скаго Буквара** | **Предстоители** | **Анастасія Хаджи Георгіа Полизовь. Добра** | **Хаджи Іоанна Бакалогла и Стефана По**|**повича.** |

Въ Будрецкои Типографіи | **лаѿке** (1825) **года мца Августа.**

ѯа̃ (61)+1 небр. стр.; 8°, (черк.-слав. букви, има и червени букви).

Сждржж.: стр. ѥ̃ (2) — образ, с подпис отдолу: „Двоино видать оучените“; стр. г̃ (3) — Черк.-слав. азбука.

Стр. д̃ — ѯа̃: **Начално оучение человѣкѡмъ, хотящымъ оучитися книгъ божественнагѡ писанія.** (Обикновения текст на „Нач. оучение“ в руското издание, преиздадено за българските деца, както е ясно от заглавието и от подписа под образа).

Стр. 1 небр.: **Єдно по єдно є єдно**, (Таблицата за умножение).

XI. А. 8/71. (Пм. 216).

---

14. Священная Історія | **Церковна** | **ѿ Ветхі=етъ и Новы=етъ Завѣтъ** | **сокращенно сочинена** | **на Славено=Болгарскі=етъ языкъ** | **съсъ Пытанія и ѿтвѣты заради мал**|**китѣ дѣца ѿ єднаго любородна** | **и съ издава на печать** | **ѿ** | **настоятеля=тъ** | **Василіа Н. Неновича** | Kurze heilige Kirchengeschichte | des alten und neuen Testaments. |

Въ Будимѣ Градѣ | **Писмены Кралевскагѡ Унгар. Всеучилища.** | 1825.

48 стр.; 8° (черк.-сл. букви).

Стр. 2: „**Крайны=тѣ слова П. Ѡ знаменуват. Пытаніе** (Ἐρώτησις), **ѿвѣтъ** (Ἀπόκρισις). **А слова=та Ж. Ѭ, кой=то са оупотреблявать оу тази книга, пишат са: ж, тамъ дѣто са произносе єдин такавъ гласъ, кой=то са тегли вътрѣ оугарло=то, и са чува различнѡ ѿ а, напр. мжжъ, кжща, пжть, ржка, сжнджкъ. Ѭ тамъ дѣто са произносе єдин такавъ гласъ, кой=то са тегли вътрѣ оу гарло=то, и са чува различнѡ ѿ ꙗ, или ѥ, или ѭ, напр. вѫрвіѫ, правѭ, піѭ, стоіѫ, и проч. Слово=то, ж, имаше го Славенскі=етъ народъ оу ветхи=тѣ книги, а послѣ го ѿставихѫ, защото и произношеніе=то на рѣчи=тѣ прешвѫрнахѫ: а ныіе и до нынѣ джржимъ таково=то произношеніе на ѫ, зато имамы потребность и да го пишемъ. Помощницы на тѣзи книги: Госп. Антѡній Іоанновичь на 500. Г. Іоаннъ Начовичь на 500. Г. Петко Михайловичь на 100. Г. хаци Іордан х̃. Геновичь на 200. А Василій Н. Неновичь има сички=тѣ други, колко=то са тупариха ѿ тѣхъ.**

Стр. 3—25: **Часть А. Історіа церковна на Ветхі=етъ Завѣтъ.** Стр. 26—48: **Часть Б. Історіа церковна на Новы=етъ Завѣтъ.** Стр. 48: „Budae die 17 Maii 1825. Potest imprimi Georgius Petrovics m. p. Censor Librorum.

Образци от текста: (25) **Защо єдны са мыслили, как ще да царува Христосъ на земліѫ=та такѡ, какъ и други=тѣ владѣтели, и как ще той да доведе сички=тѣ народы подъ власть=та на Іудеи=тѣ, и как щатъ да живѣятъ тѣ оу всако довольство, и оу веселенія. И тѣзи са называлы плотски. А други пакъ са служили Богу съсъ истинна вѣра и любовь, и имали надежда=та на него єдинаго. и вѣровали, какъ Христосъ ще да дойде на земліѫ=та, да оутвердѝ єдно царство, али небесно, нѣ земно, и какъ ще да имъ покаже правы=етъ пѫть ко спасеніе=то.**

(Ем. А. 3. 138).

15. Священное ЦѢѢТООБРАНІЄ | **или** | **сто и четыре священны** | **Історіи** | **избранны** | **изъ** | **ветхіатъ и новыатъ** | **Завѣтъ** | **въ польза на юношеството** | **ѿ господина Іоанна Гикнера** | **присовокупенны сасъ благочестивитѣ размышленія**|**та.**

ѿ Немецкїатъ на Рѡссїйскїатъ ѧзыкъ переведены, | а ѿ Рѡссїйскїатъ на Славено-болгарскїатъ | нашъ ѧзыкъ | переведены | ѿ Анастаса Стоѧновича Котлѧнина | и посвѧщенны | на господина Антѡнїа Іѡанновича. | Издание первое | часть первѧ. | Biblische Geschichte in 2 Theile. |

Въ Бѹдинъ | Въ Кралевската Оуниверсїтетска Типографїа | ѧшке. года (1825). |

(Отвѫтре — Budae die 22 Iunii 1825. | Imprimatur. | Georgius Petrovics m. p. | Censor librorum.)

XVI + ѯки (228) + 9 небр. стр.; 8⁰; (черк.-слав. букви).

Сѫщото: часть втораѧ (отвѫтре — Budae die 27 Augustii 1825. | Imprimatur | Georgius Petrovics m. p. Censor librorum). |

рои (178) + 4 небр. стр.; 8⁰; (черк.-слав. букви).

I ч., — стр. III—IV, Посвещение г. Антонию, който „содействова за да ся напечата тая книжка". Стр. V—XVI: „Камто Любопрочитателитѣ." „Переводчикатъ" пише, че Бѫлгарете имат голяма нужда от превод на Новия Завет, и че той е зел решение да преведе „Сто̀ и четыре Свѧщенны Історїи избранны изъ ветхїатъ и новыатъ завѣтъ . . . . сочинённы на Немецкїатъ ѧзыкъ ѿ Іоанна Гибнера" защото, макар да има обявления за готовите преводи на Новия Завет (от П. Сапунова и о. Серафима Ескизагарчанина и от Российското Библейско Общество), но такива до сега не са напечатани. Той чувствува и „трѹдносты който происхождатъ ѿлишенїето на ѐдна̀ Граммати̑ка, и Лексико̀нъ на на̑шїатъ ѧзыкъ, заради това̀, вознамѣрилсѧ бѣхъ да оупотребѧ̑ правописанїе Естественно, каквото въ посвѧтительното Писмо сѧ книжда [т. е. гражд. б.], сирѣчь, безъ да оупотребѧ̑ подобно-произносниті слова̀ Й, Ї, Ы, О, Ѡ, Ѥ, е, Ѣ, оу̑ и Ѹ дѣто тїе подпадватъ въ тѧжкозапамѧтни Правописательни правила, ами щѣхъ да послѣдовамъ ѻнова̀ произношенїе което въ насъ натѹрально въ говоратъ секимѹ сѹществѹва, ала по нѣкойси причини оупотребихъ Славенското правописанїе. Азъ за да̑ произнеса̑ природното произношенїе на рѣчитѣ ка̑ша, кра̑па, га̑ва, сѣдѧ̑, варвѧ̑, гѹбѧ, чита̑ и про.: приложихъ тойзи знакъ (˜) ѿтгорѣ надъ слова̀та а, и ѧ." Преводача споменува, че в негово време някои книги за просвещението

са вече издадени (като Бѹкварь на Г. Петръ Х. Беровичь Казанлїата и „кратчайшаѧ Церковна Історїѧ Ветхагѡ и Новагѡ Завѣта" от „Г. Василїй Н. Неновичь"), а другитѣ се готвят за печат: „Благородный Господинъ Михаилъ Кифалофъ Переводчикъ Верховнагѡ Совѣта въ Кишиневъ ще издадѐ на свѣтъ ѐдна̀ кратка нравоучительна книжка. Ѧ Слове́снѣйшїй Господинъ Савва Станьовичь изъ ѻтечества Казанъ, нахождасѧ въ переводъ на ѐдна̀ кратка Геѡграфїа . . . . На тѣхното вознамѣренїе соѡтвѣтнѡ положихъ оумысалъ и азъ да преведа̑ ѐдна̑ оумѣренно̀ кратка Всемірнаѧ Історїѧ".

Стр. а̑—ѯки: Історїѧ а̑—ѝк (от Ветхия Завет).

Стр. 1 небр.: Погрѣшки на первата часть.

Стр. 2—5 небр.: Ѡглавленїе.

Стр. 6—9 небр.: Списѫк на имената на Любородните спомоществователи (въ Бухурещъ — 40, въ Кронштадтъ или Брашовъ — 108, всичко — 148).

Ч. II; — стр. д: образ: „Снѧтїето ѿ крестатъ на Господа Бога и Спаса нашегѡ Іисѹса Хрїста̀".

Стр. є̑—рои: Історїѧ а̑—ѝк (от Новия Завет).

Стр. 1—2 небр.: Ѡглавленїе; стр. 3 небр.: Погрѣшки; стр. 4 небр.: Имена на Любородни спомоществователи. (Въ Кишиневъ — 9, въ Казанъ или Котелъ — 7: всичко 16).

Образец от текста: (ч. II, стр. ѻ̑). Кога̑ ще сѧ сварши свѣта̑тъ, тога̑съ ще̑ прово̀ди Сына̑тъ человѣческїй своитѣ Ѧнгелы и тїи ще собератъ злытѣ и врѣднитѣ человѣцы изъ сичкото негѡво царство и ще ги фарлѧтъ въ ѻгненната пещь, дѣто та̑мъ ще да ба̑ди пла̑чь и за̑бы скарцанїе. Тогива праведницытѣ ще̑ просвѣтнатъ каквото солонцето въ царството на своѧтъ си ѻтецъ. Който ѝма оуши̑ да слѹша, нека слѹша.

Полезни нравоучѐнїѧта. к̑. Въ тоѧ свѣтъ зли̑ти люди живѣѧтъ наеднѡ сасъ добрити. Господарьатъ не позволилъ на своити слѹги да истрагнатъ плевелыти ами ѝмъ рекалъ: ѡставети ги да растатъ наеднѡ̀ до времѧто на жатвата.

XI А. 6/27, XI Б. 2/29, 3/30, 6/37.

(У. 7 л. 31) (Ем. А. 2. 68—73).

(Пм. Д/28, Г/30, Г/31).

1826 год.

16. БꙋКВА́РЬ | за дѣца́та | на Ѻлавено=Бо́лгарскй-етъ наро́дъ | Тꙋпари́ сѧ̀ сѫ̀съ харчь | Г. Баси́льовъ Н. Не́новича | А Б В Г Д Є | Ж Ѕ З И І К | Л М Н О П Р | С Т Ꙋ ОУ Ф Х | Ѿ Ц Ч Ш Щ Ъ | Ы Ь Ѣ Ѥ Ю Ѩ | Ѭ Ѧ Ѫ Ѯ Ѱ Ѳ | Ѵ Ꙗ Ѭ |

Въ Бꙋди́нѣ | Печатано Писмены̀ Кра́левскагѡ Оуніве́рсі=те́та Пештанскаго. | 1826.

32 стр.; 8°, (черк. слав. б.); (на заднята корица изобразени две деца и под тях: 1) Прїимни́те да́ръ ма́лакъ ѿ ме́нѧ, да добы́ете голѣ́мъ ѿ Бо́га: кадъ наꙋ́чите кни́га, и̂ живѣ́йте какъ оу̂гожда́ва Бо́гꙋ, и̂ человѣ́кѡмъ. 2) Прилѣ=жи́те ча́да сѫ̀съ вре́ме, да наꙋ́чите щѡ̀ ва́мъ тре́бꙋва).

Сѫдѫрж.: стр. 1—10: азбука (черк. сл.), отделните букви и слогове; стр. 11—22: пак черк. сл. азбука сѫс названията на буквите и сѫс обяснение, как се произнасят и кога се употребяват отделните букви и белези вѫрху тях (ос. за ъ, ь, ѫ — стр. 14—15); стр. 23—32: молитви на черк. слав. език, освен „Моли́тва за всѧ́ко оу̂тро, кадъ ста́ни е̂ди́нъ хрїстїа́нинъ ѿ сѫнѫ́=тъ“ (стр. 31—32), която е на български езикъ.

Образец от текста: (31.) Кад̀ си̂ оу̂тво́рихъ о̂чи́=тѣ на тѣ́ло=то си сѫ̀с тво́ѭ=та си́лѫ Бо́же мо́й, подоба́ва да ти̂ оутво́рѭ и̂ врата́=та на сѫрдце́=то си. И̂ тре́бꙋва ка́къ ˆсѫмь ста́налъ ѿ ѻ̃дѫрѫ=тъ, дѣ́то лежа́хъ като е̂ди́нъ мѫ́ртавъ, тѫ̀й да ста́на за́еднѡ и̂ ѿ грѣхѫ́=тъ на беззако́нїе=то и̂ неблагода́рность=та дѣ́то лежѫ̀ мѫ́ртавъ а̃зъ лѣни́вй=етъ.

Зато̀ ти̂ благодаріѫ̀ Гдⷭ҇и мо́й! дѣ́то мѫ̀ оу̂па́зи здра́въ и̂ жи́въ оу̂ тѫ̀зи но́щь и̂ на́й=мно́го, чи̂ не па́днахъ въ нѣ́кое прѣгрѣше́нїе, сѫ̀съ тво́ѭ-та благода́ть. Ви́дѭ Бо́же мо́й! день=е́тъ, дѣ́то безпреста́нѡ зачѣ́нꙋва да свѣ́ти, оу̂ко́й=то можѫ̀ да ви́дѭ мнѡ́го непостоѧ̂нства и̂ непристо́йности, мо́жѫ да чꙋ́ѭ мнѡ́го и̂скꙋше́нїѧ̂, да слꙋ́чѫ мнѡ́го соблазны на грѣхѫ́=тъ, и̂ бѣ́ды смѫ́ртны: и̂ ка́къ да ѿбѣ́гна ѿ тѣ́хъ, а̂ко не ми помо́гнишь ты, дѣ́то ˆси мо́ѧ=та сила.

XI А. 4/61.

1827 год.

17. ѦБЕЦЕДѦР грекорωмáнꙋ | ѝ | бꙋлгарω | ѧ трéй Дѝмбй, кꙋ фрꙋмóасе Дїалóгꙋрй, Рꙋгъчю|ни, Дéцй Мораличе́цй, Ѝдéй Фꙋзиче́цй, Геωграфиче́цй, шѝ Ѝстори́че́цй | Ѧкꙋм ѧтѫ́ю тѵпъри́тъ пентрꙋ фолóсꙋл копїилωр. | кꙋ келтꙋѧ́ла Дꙋмнѣлꙋй | Власїлїе Манóле | Ѐпистáтꙋл Тѵпогрáфїей. |

ѧ Бꙋкꙋре́цй ла Чишмѣ́, | 1827. |

112 стр. + 1 табл.; 8°; черк.-сл. и гръцки букви.

Стр. 3: азбуките: черк.-слав.-ромънска и гръцка със названията на буквите, написани за черк.-сл. азб. със гръцки букви, а за гръцка със черк.-сл.; стр. 4—5: **Пронꙋ́нцїа** (произношение на черк.-сл. и гръцки букви със обяснения на ромънски и гръцки език).

Стр. 6—8: Слогове ромънски и гръцки.

Стр. 9—34: Лексикон ромънско-гръцко-български, (ромънските и българските думи са печатани със черк.-слав. букви, гръцките думи два пъти: със гръцки и със черк.-сл. букви); думите са разделени на групи, споредъ значението им: а) за божеството, б) за свѧтà ѝ стихїите, в) за вре́мето ѝ промена́та на годи́ната, г) за Ме́талите, д) за кра́скитѣ ѝли цвѣтове́те. е) за драве́тата, гради́ните, ѝ цвѣтове́те; ж) за сѣ́мните, з) за человѣ́ка ѝ части́тѣ не́гωви, и) за возрасти́те, і) за родни́ните, к) за четверокра́чните доби́тады (!), фарка́тите, грабителните. ѝ, л) за на́й знамени́тите праздни́цы на годи́ната. м) за ѩстїе́тата, н) за ра́ди кои́те вли́затъ въ ѩстїе́тата, о) заради нꙋ́ждныте на трапе́зата, п) поме́стните на ка́щата, р) за дре́хитѣ на мажà. с) за потребните на писанїето. т) за градà ѝ кои́те въ не́го.

Стр. 35—46: Молитви на гръцки и на ромънски език.

— 47—80: Разговори гръцко-ромънски (διάλογος ά-ις')

— 81—100: Εὔκολοι διαλογοι (1—19)

— 101—112: Γνῶμαι ἠθικαί (стр. 35—112 на гръцки и на ромънски език).

Таблицата: **за счисле́нїнте** (названията на числа 1—10000 на ромънски, гръцки и български език).

Образеи от текста: (12—13).

Лꙋ́мѣ, — ὁ κόσμος — ὁκόσμος — **Свѧ́тъ, мі́ръ, вселе́нная**;
пъмѫнтꙋл. — ἡ γῆ, — ἡ γῆ — **земѧ́та**.;
Че́рюл. — ὁ ȣ̓ρανὸς — ὁ οὐρανός — **небе́то**,
въздꙋ́х. ἀ̓ήρ, — ὁ ἀήρ, ἀέρας — ὁ ἀήρ, ἀέρας — **во́здхъ**, (!)
ѫпа — τὸ ὕδωρ νερὸν. — τὸ ὕδωρ, νερόν — **вода**.
фо́кꙋл, — τὸ πῦρ, φωτία — τὸ πύρ и φωτία, — **о́тань**, (!)
гри́ндина, — ἡ χαλάζα, τὸ χαλάζι — **ѝхала́за**, τὸ χαλαζὶ — **тра́тъ**,(!)
пра́фꙋл, — ὁ κονιορτὸς, — ὁ κονϊορτός, — **пра́хъ**.
нъсипꙋл — ὁ ἄμμος. — ὁ ἄμμος. — **пѧ́сакъ**.
вѫнтꙋл, — ὁ ἄνεμος — ὁ ἄνεμος. — **вѧ́таръ**,
пло́аѫ, — ἡ βροχὴ — ἡ βροχὴ. — **да́ждь**.
кꙋркꙋве́ꙋл, — ἡ ἶρις. — ἡ ἶρις — **зонà**.
гїа́ца, — ὁ πάγος — ὁ πάγος. — **ле́дъ**.
Зъпа́дъ, — ἡ χιὼν, τὸ χιόνι. — ἡ χϊὼν, τὸ χϊόνι — **снѧ́гъ**, **магла́**.
ча́цъ, — ἡ καταχνιὰ. — ἡ καταχνϊὰ — **стꙋ́дь**.
це́рꙋл. — ἡ ψύχρα. — ἡ ψύχρα, — **гра́мъ**.
тꙋ́нетꙋл, — ἡ βροντή, — ἡ βροντή, — **блѧ́скъ**.
фꙋ́лцерꙋл, — ἡ ἀςραπὴ, — ἡ ἀστραπὴ. — **о́блакъ**,
но́рꙋл, — τὸ σύνεφον. — τὸ σύνεφον. — **грамова́та**.
трѣ́снетꙋл, — ὁ κεραυνὸς. — ὁ κεραυνός. — **стрела́**, **перꙋ́нъ**,
τὸ ἀςροπελέκι. — τὸ ἀστροπελέκι. — **грамова́та стрела́**.

[Българските думи, според изговора па ѣ, отразяват източно-българско наречие].

XI. Б. 5/44.

1828 год.

18. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ | Сѝречъ четырите Ѥвангелїи на четыртѧ̀хъ Ѥвангелѝста, | переведены ѿ Ѥллинскїѧ на бѫлгарскїѧ ѩзыкъ, кѡйто | сѧ ѹ̀потреблѧва сега̀ въ Болгарїѧта. | Кѡйто | Съ благословенїето на сегашнагѡ Мїтрополїта на | сѝчката ѹ̀гровлѧхїа | Господѝна Господѝна Григорїѧ | При пресвѣтлаго и̂ превысокагѡ Кнѧзѧ | Григорїѧ Гика воевода | Начѣ̀ да сѧ печати | а̂ подѝрь дохо̀жданїето на Ѧрмїѧта на на̀й силното | Ѝмперїе | на сѝчката Россїѧ прїѣ̀ прѝличното ѡ̀кончанїе. | Презъ ѡ̂сѣрдїето на ѥ̂дногѡ ѿ переводѝтелыте, а̂ съ спомо-шество|ванїето, и̂ харчьта̀ на ѥ̂дноплѣмѣнцыте благочестѝвы хрїстїаны. |

Въ Бѹкѹрѣщъ | въ ст҃ата Митрополїа въ лѣто ѦѠКѲ (1828) Ї҃ѹлїа Мѣсеца. | (Тѵпографъ Матдей Бакѧновъ.) | (Словарѣдѝтель Слѧвъ Ка̀нювъ Калоферыцъ.)

[В заставките на стр. 1 небр. и ї҃о има букви, които сѫставят думи: Марѝнъ — Іѡсифъ ѝсдави].

2 + ї҃к (220) стр.; 4°; (черк.-слав. б.).

Сѫджрж.: стр. 1—2 небр.: Предисло̀вїе, подписано от „Переводѝтель Пѣтаръ Сапѹно̀въ Трѧвненынъ“, в което той нарича тази книга „ро̀жбите на многоврѐменныте трѹдовѐ мои, и̂ на покѡйника Ѻ̂ц҃а̀ Серафѝма ѝскиза̀харенына“ и обещава, че „скѡрѡ и̂ дѣѧ̀нїите А̂пѡстолскїи съ А̂покалѵ̂ѱїса ѡ̂ст҃а̀тъ сѧ воодрѹжа̀ при тѧ̀хъ .... А̂ко̀ и̂ ѡ̂ѧ̀хъ да на печа̀тамъ и̂ дѣѧ̀нїите, но недоста̀тока ми̂ стое̂ протѝвенъ. За тѹ̀й нѹ̀жда е̂ преди̂ да сѧ продаде̂ нѧ̀коѧ ча̀сть ѿ напеча̀таните, съ кѡйтѣ̀ да сва̀ршимъ и ѡ̂ста̀налото не допеча̀танїе“.

Стр. а҃—ѕ҃г҃: Ст҃о̀то Є҃ѵлїе ѿ Матде̂а.

Стр. ѕ҃г҃—р҃а: Свѧтото Є҃ѵа̀ггелїе на Го̀спода Ї҃са Хр҃та̀ ѿ Ма̀рка.

Стр. р҃в—р҃о: Свѧто̀то Є҃вангѐлїе на Г҃да Ї҃са Хр҃а ѿ Лѹка̀.

Стр. р҃о—с҃к: Свѧто̀то Є҃ваггѐлїе на Г҃да Ї҃са Хр҃та̀ ѿ Ї҃ѡа̀нна.

ѕ҃і *Образец от текста:* (ѝе, Мѳ. 26, 16—24.) И̂ ѿ
з҃ї тога̀съ та̀рсѧше прѝлично врѐме, да го̀ предаде̂.* А̂ въ
и҃ї пѐрвыѧ дѐнь ѻ̂пресно̀чныѧ додо̀ха ѹ̂ченѝцыте Ї҃исовы,
дѹ̀маха мѹ̀: дѣ̀ щѐшъ, да ти̂ пригѡ̀твимъ па̀сха да
ї҃аде̂шъ;* А̂ то̀й рѐче: и̂дѐте въ града̀ до когодае̂, и̂
рече̂те мѹ̀: ѹ̂чѝтелѧ дѹ̀ма времѐто мо̀е блѝзо е̂, ѹ̂ тѐбѣ
д҃ї ше сто̀рѧ па̀схата съ ѹ̂ченѝцыте мойте. И̂ сто̀риха
к҃ ѹ̂ченѝцыте кактѡ̀ ѝмъ повелѣ̀ Ї҃исъ: и̂ пригѡ̀твиха па̀схата*
А̂ катѡ̀ мра̀кна, сѣдѣ̀ше съ двана̀йсите ѹ̂ченѝцы* И̂ катѡ̀
к҃а ї҃адоха ѝмъ рѐче: ѝстина ви̂ дѹ̀мамъ: чи̂ е̂ди̂нъ ѿ ва̀съ
к҃в ше ма̀ предаде̂ А̂ тье̂ катѡ̀ скѡ̀рбны тва̀рде, наче̂наха дамѹ̀
к҃г дѹ̀матъ се̂кїй ѿ тѧ̀хъ: а̂зъ ли са̀мь, Г҃ди* А̂ то̀й катѡ̀
к҃д ѿговѡ̀ри рѐче: кѡ̀йто натопѝ съ мѐне въ блю̀дото рака̀,
той ше ма̀ предаде̂* А̂ сынъ человѣ̀ческїй ше и̂де, кактѡ̀
е̂ пѝсано за не̂го: а̂ горко̀ томѹ̀съ человѣ̀кѹ, прѐзъ кого̀то
сынъ человѣ̀ческїй ше сѧ предаде̂: по добрѣ̀ мѹ̀ бы̀ было̀
а̂ко̀ сѧ не бы̀ родѝлъ то̀й человѣ̀ка*.

XI. А. 3/22. XI. Б. 1/68, 4/8.
(У. 105. F. 15).

19. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ спасителя нашего господа Іисуса Христа. [Прѣвели: архимандритъ Теодосий, игуменъ на манастира Бистрица, и нѣкой си безименъ българинъ; издаденъ отъ английското библейско дружество въ 5000 тѣла]. Въ Лондонѣ, 1828.

[Изданието изпратено в Петербург и там цялото унищожено. Срв. Бѫлгарски преглед IV, 11, 77].

(ТБ. 8162)
(Тх. 304)

1833 год.

20. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ (превод на Петжр Сапунов и о. Серафим Ескизахаренин). 2 издание.

В Букурещ 1833. 4°.

(ТБ. 8163).
(Тд. 303).
(Й. 198).

21. ЖИТІЄ | ст҃аго Ѧлеѯіа | чл҃вѣка Бж҃іѧ, (кой се ѥ преставилъ въ старомъ римѣ въ лѣто Хр҃тово 411. Мца Марта въ день 17. Въ | царство Онорїа кесарѧ римскаго, и Папы Інокентїа) | на | прочитанїе | и | Оумиленїе дѹшевно, | сочинено на стїхи | на ѧзыкъ Славено-Болгарскїй. | Ѧ | Посвѧщено | на | Сынови и чада Болгарски; | изъ | презѣлна любовь | ѿ | Константїна Огнѧновича | родомъ Сѣрва. | Издадесе съ иждивенїе тогѡже. | Das Leben des heiligen Alexius. |

Въ Бѹдинѣ Градѣ. | Писмены Кралевск: Всеѹч: Печат: Лѣта 1833.

61. + 2 небр. стр. + 1 рис.; 8° (черк.-слав. б.).

Стр. 2: (мото) Ищите прежде цр҃твїѧ Бж҃їѧ, и всѧ приложатсѧ вамъ. Матѳ: Гл: 6. Ст: 33.

Стр. 3—14: Предисловие към „Прелюбезнїи мнѣ Болгари!", в което казва, че желае на Бѫлгарите „истинно благополучїе, благородно имѣнїе и нетлѣнно сокровище, кое ѥ просвѣщенїе и благообразованїе дѹшевно" . . . „да возсїѧ благодатна лѹча премѹдрости . . . въ Болгарїа, кое ѥ отечество Ваше, коегѡ се Вы обаче днесь стыдите, каквò що видехъ многихъ да сѣ ѿричатъ ѿ това име Болгаринъ . . . Они се

поме́шали е́дни съ гре́цы и наре́кли се гре́цы, дрѹгїи па́къ съ Бла́си и назы́ватсе и о́ни та́кѡ, и като безѹ́мни гнѹ́сатсе ѿ своегѡ ро́да, ѩзы́ка и и́мене, а́ки бы и́мъ и́ме Бо́лгаринъ безче́стїе приноси́ло". Авторѫт посочва Еуфимїана, сина му св. Алексия и жена му като образци на християнска добродетел.

Стр. 15—61: Житїе Ѧлеѯіа чл҃вѣка Бж҃іѧ.

Стр. 1 небр.: Примѣчанїе. „Мѣстоименныѧ ча́стицы та̀, то̀, кои́хъ Бо́лгари въ е́ди́нственномъ, и тѐ, та̀, въ мно́жественномъ числѣ́ по́слѣ и́менъ сѹществи́телныхъ и прилага́телныхъ произно́сѧтъ, каквото: Сла́вата, море́то, мощы́те, чѹдеса́та, до́брото, бѣ́дныте и пр. со все́мъ и́зѡста́вихъ. Защò ни е́ди́нъ славе́нскїй народъ и́хъ послѣ́ и́менъ ѹ́потреблѧ́ва, си́рѣчь ни Рѹ́сси, ни Сѣ́рби, ни Ле́хи, ни Че́хи и пр. Защо́ бы ги па́къ Бо́лгари ѹ́потреблѧ́ли, кои́ ѧ́зы́къ не ѹ́краша́ватъ но па́че по́грозенъ стрѹ́ватъ . . ."

Стр. 2 небр.: Погрѣшки.

Образец от текста: (37)

Е́вѳимїа́нъ поще́ е ѹ́слы́шалъ
За стра́нствїе, а́бїе воздо́хналъ
За Ѧлеѯіа сы́на возлю́бленна,
Ѿ до́лгое вре́ме и́згнѹ́блена.
Запла́касе и и́спѹсти сле́зы,
И ѹ́мили́ о́нъ въ то́й ча́съ се́рдце си.
И ни́щемѹ о́нъ ми́лость сотво́ри,
И ѹ́ дво́рѹ да седи́ дозво́ли.
По́сле ре́че и на слѹги́ въ до́мѹ:
„Ко́й ще ѿ ва́съ да послѹ́жи то́мѹ;
„Сѐ жи́въ гдⷭ҇ъ Бг҃ъ мо́й и́зба́витель,
„То́й не́ка е́ и́стинный свидѣ́тель,
„Ко́й послѹ́жи и то́мѹ ѹ́годи,
„То́й ѿ да́нокъ ще́ се ѡ́свобо́ди
„Во всѐ вре́ме живота̀ своегѡ.

V. B. 4/43. V. E. 4/57 (2 екз.) XI. Б. 2/69 (2 екз.); 6/60. (У. 109. и 16). (Ем. А. 4. 165—6; Д. 4. 756). (Пм. Е/48).

22. АРІѲМЕТІКА | или | наука | числителна. | Расположена на три части и окончавающа | с єдин | мѣсяцослов праздничен. | За Болгарски те деца кратко и весма ясно сочи|ненна от сущаго из Дупница Македонска | Хрѵсанѳа Паѵловича, | Учителя в Славено-Еллинско то в Сищов | училище. | кой то и на свѣт | Сега перво издава я, помощь земав от | любоученны те єдинородны. | Предстоявал и исправял негов Ученик. Хрістодул Костович є. |

В Белиград, | У Княжеско-Сербска та Тѵпографія. | 1833.

(Отвѫтре: Дозволение от „Княжеска Канцеларія, У Крагуєвцу 27. Януарія, 1833“).

2 + 118 + 12 стр. + 3 табл.; 8⁰ (гражд. б.).

Стр. 2 небр.: (мото) „Вся мѣрою и числом и вѣсом расположил єсть.“ Прем. глава 11. ст. 21.; „Єже аще предаси, в число и мѣру, даждь и возми все писанїєм“. Сірах глава 42. ст. 7.

Стр. 1—32: Аріѳметіка, часть перва.

Стр. 33—50: часть втора, Аріѳметіка за раздробленны те числа.

Стр. 51—72: часть трета Аріѳметіка за тройно то правило.

Стр. 73—78: Мѣсяцослов содержава сички те в година та праздницы недвижимы и движимы, за недвижимы те праздницы.

Стр. 79: Рука мѣсячна.

Стр. 80: Таблица показувающа нещастливы те в година та дни.

Стр. 81—86: Расписанїє на добры те и лоши те месечинны дни.

Стр. 87—88: Мѣсяцослов за движимы те праздницы.

Таблица 1: Рука пасхална [измысленна та от Русси те.]

Стр. 89—118: Изясненіе на пасхална та рука, заключенно в две главы.

Стр. 1—12 небр.: Расписанїє на любородни те спомоществователи на тая книга. (Помогнали в Големый а Тернов — 49, в с. Габрово — 94, в Елена — 69, в Тревна — 16, в Дреново — 19, в Бебрево — 24, в Кадди Чифлик — 8, в Бричово — 6, [дребни] — 24, в Філібе — 156, в Систов — 270, во Враца — 75, во Видин — 45, в Казанлък — 16, в Плевен — 65, в Букурещ — 20, в Самоков — 15, в Белиград — 19, всичко — 991.)

Табл. 1 — 4: за сѫбиране, умаление, умножаване и деление.

Образец от текста: (62) Содружественно Именуваса тройно то правило, кога раздѣлява придобыток или тщета на дружина соразмѣрно с количество то, що є заложил секой от тѣх. И извършаваса така: Собиратса перво заложенни те сумми в єдна обща сумма, и тураса она на перво то мѣсто, придобыток о или тщета та на второ то, и сечія та сумма на трето то: после извършаваса умножаванѣ то и дѣленѣ то тольку пъти, кольку то са заложенни те сумми.

XI А. 5/74. (2 екз.). XI Б. 8/25.
(У. 7. л. 51.). (Ем. А. 2. 91—2).
(Пм. Г/36).

23. ЧАСОСЛОВЪ, който содержава сичките денонощны молитвы, домашни и церковны, на славенскій ꙗзык: а нарѣжда и опрѣдѣлява, коя кога и какво се чети, на нашій а славено-болгарскій за болгарски те деца, кои то в' болгарски те училища учат священно то писаніе на славенскій ꙗзык. Изново прилѣжно исправен и прещампосан иждивеніем г. Ніколая стояновича, книговезателѧ (Кутинч. книгоиздателѧ) и жителя самоковскагѡ.

Въ Бѣлградѣ, въ Княжеско-сербстѣи тѵпографіи, 1833.

95 стр. (ТБ. и Кутинч. — 80 стр.); 8⁰, (черк.-сл. букви). (В екз. на Нар. Биб. заглавието липсва и самия екземпляр е много разкѫсан, но по печата и по сравнение на текста с второто издание (от 1845 г., гл. № 147) той представлява истинско пѫрво издание; започва се сѫс думите: Станѧв от сон ѧ и отлучивсѧ от одъръ ѧ речи и пр.).

XI. Б. 5/11.

1834 год.

24. МѢСЯЦЕСЛОВЪ или календаръ за годинѫ 1834. У Будиму, 1834.

64 стр.; 8⁰.

[Тб.: Изваденъ изъ „Аріѳметіка . . . от Хрусанда Павловича, 1833].

(ТБ. 7605).

25. БУКВАРЬ, йли начáлное оученіе человѣкомъ хотѧщимъ оучитсѧ книгъ божественнаго писáніѧ на славѧнскій ꙗзыкъ. Напечатасѧ настоѧніемъ й йждивеніемъ. Ніколаѧ Карастоѧновича, книговезателѧ и жителѧ Самоковѡ.

Въ Крагꙋевацъ, въ Кнѧжеско-сербстѣй тупографіи 1834

16 стр.

(ТБ. 1189).
(Кутинчев 19).

26. ЖИТІЄ | стагѡ свѧщенномꙋченика | Харалампіа | й йже съ нимъ пострадáвшихъ | превéдено на | ѧзыкъ славено-болгарскій. | й совесѣдованіе грѣшника съ Богорóдицею по | алфáвітꙋ. | Свѧщеннаѧ хронологіа | по востóчномꙋ йсчислéнію. | напечáтасѧ | настоѧніемъ й йждивéніемъ | Ніколáа Кара-Стоѧновича | Книговéзца й Книгопродáвца Самокóвскаго. |

Въ Крагꙋевцѣ | Въ Кнѧжеско-Сербстѣй Тупографіи | 1834.

32 стр.; 8⁰ (черк.-сл. букви).

Стр. 2: образ на Св. Троица.

Стр. 3—23: Месеца февръꙋáріа Въ десѧтый дéнь, Житіе. й страданіе стáго свѧщенномꙋченика Харалáмпіа Єпіскопа грáда магнисійскагѡ, й йже съ нимъ пострадáвшихъ.

Стр. 24 — 25: Молитва свѧтóмꙋ свѧщенномꙋченикꙋ Харалáмпію.

Стр. 26—29: Совесѣдованіе Грѣшника съ богорóдицею по алфáвитꙋ (на черк.-слав. ез.).

Стр. 30 — 32: Свѧщеннаѧ хронологіа по востóчномꙋ йсчислéнію. (на черк.-слав. ез.).

Образец от текста: (15) Оу товà врéме цáрската щéрка видѐ такóва видѣніе, коéто приказà стóмꙋ Харалáмпію говорейки: чинешемисе да стоéхъ при мнóго воды, й ѐто апансъсъ идóхъ загрáдена ѐднà голéма бахчà, оу коѧто бéха насáдени сéкакви тꙋрліи благовóнни (мѵ̆ришлйви) древесà. И на срéтъ градйната бéше ѐдно лóзѣ прекрáсно, й оулóзѣто кéдръ превисóкъ, а при кóрено кéдровъ ѐдйнъ бистръ клáденецъ. По стрáжо (чꙋвáчо) щото чꙋваше ѐновà мéсто бéше мнóго стрáшенъ, й непꙋщаше нйкого да влéзне тамо.

V. A. 4/38.
(Ем. А. 5. 343—4).

1835 год.

27. Взаимноучителны-тѣ таблици. Отъ Неофѵта, иеромонаха Рилскаго. [Издадени на иждивение на Габровското училище].

Въ Крагуевцѣ, 1835.

66 тбл. (ТБ. 8038; Тд. 645).

28. Букварь извлѣченъ отъ взаимноучителнытѣ таблицы. Отѣ Неофѵта іеромонаха Рылскаго.

[Крагуевацъ, 1835] (ч. б.).

(ТБ. 14242); (Тд. 646)

29. Неофитъ, иеромон. Рилски
Священный краткій катихизисъ

Въ Крагуевцѣ, 1835.

(ТБ. 8041). (Тд. 468). (П. 328).

30. Кра́ткое и҆ ꙗ҆́сное | **ИЗЛОЖЕ́НІЕ** | за | раздѣле́ніе то. начерта́ніе то, и҆менова́ніе то, | и҆ произноше́ніе то на-писмена́ та, и҆ пра́вила | за срица́ніе то, просо́діа та, и҆ сло́гатъ, | и҆ за право то чте́ніе | на | Гре́ческіа ꙗ҆́зыкъ. | отъ | Нео́фѵта | І҆еромона́ха И. П. Ры́лца. |

Въ Бѣлиградъ, | въ Кнѧжеско-Се́рвской Тѵпогра́фіи. | 1835. |

(Отвѫтре: — Цензурното дозволение от Димитрій Исаиловиѣ Цензоръ у Бѣограду 1-гъ Августа, 1835.).

VIII + 9—36 стр.; 8°; (черк.-слав. б.).

Стр. III—VIII: в Предговора кѫм „Любе́зніи е҆диноплеме́нни чита́тели“ автора казва, че не сѫди „за и҆зли́шно да се и҆здадѐ на свѣ́тъ и҆ това̀ ма́ло собра́нійце „Пра́вила Гре́ческаго ꙗ҆зы́ка“ за на́ша та любе́зна ю҆ность, поне́же всѧ́кій зна́е безъ доказа́телства, защо̀ ко́лкото человѣ́цы се наме́рѹватъ ма́ло нѣ́что просвѣще́ни въ на́ше то любе́зно о҆те́чество, си́чки те отъ Гре́чески са се просвѣти́ли и҆ напои́ли съ потре́бни понѧ́тіѧ“, защото до сега няма нито бѫлгарски училища, нито бѫлгарски книги, както ги имат Гѫрците.

Стр. 9—36: Кра́ткое и҆ ꙗ҆́сное И҆зложе́ніе.

Стр. 36:

„Сі҆ѧ̀ ва́мъ ѿ любе́зніи дѣ́ти а҆́зъ въ да́ръ приношѹ̀,
Екра́тцѣ собра́въ ѿ ра́зны҃ граммати́къ, а҆ ва́съ всѣ́хъ прошѹ̀.
„И҆́кѡ да въ си́хъ ѹ҆́мъ ва́шъ е҆щѐ і҆з дѣ́тства напра́вите,
И҆́бо си́ми неѹдѡ́бнаѧ ѹ҆до́въ и҆спра́вите.

V. E. 3/79.
XI. A. 5/68, 7/16.
XI. Б. 2/70, 4/93.
Др. В. 7/55.
(У. 41. д. 16; У. 12. ж. 21.)
(Ем. А. 5. 358—9); (Пм. 225).

31. БОЛГАРСКА | ГРАММАТІКА Сега | Перво сочинена. О҆́тъ Нео́фѵта И. П. сѹ́щаго и҆зъ свѧще́нныѧ о҆би́тели | Ры́лскіѧ, за ѹ҆потребле́ніе на Славеноболгарски те | ѹ҆чи́лища, а҆ на свѣ́тъ и҆зда́на о҆тъ любоpо́дны те | предстоѧ́тели за Бо́лгарско то просвѣще́ніе. | Г. бра́тіѧ Мѹстако́ви, | Жи́тели Бѹкоре́шкіѧ, съ и҆ждиве́ніе то на-о҆́бщо то но|вососта́влено въ Га́бро́во ѹ҆чи́лище. |

Въ Крагѹевцѣ | Ѹ҆ Кнѧжеско-Се́рвской Типографіи, | 1835. |

VI + 211 + 1 стр.; 8°, (черк.-слав. б.).

Стр. I—VI: Посвещение на „Почте́нн-ѣйшіи и҆ любоpо́дн-ѣйшіи Г. бра́тіѧ Мѹстако́ви“, защото с тяхното „настоѧ́ніе

и побѫжденіе се сочинії . . . . Славенобо́лгарска та грамма́тіка, каквото ѝ взаимнобчи́телны те та́блицы.“ Защото може ли „кова́чо безъ чо́къ ѝ безъ на́ковалнѧ да йсковѐ ѝ да напра́ви не́що, коѐ то ѐ на́й про́сто тѣле́сно хо́дожество гре́бо́ва да се рабо́ти съ потре́бни те ѝ прили́чни те мо́ о́рѹдїѧ; де́ка се ѐ виде́ло оучи́лище безъ оучи́лищни те въ не́го кни́ги; ѝ мо́жели да се наречѐ оучи́лище о̂нова̀, въ коѐ то се не преда́ва понѐ грамматі́ческо оучѐніе, а̂ко нѐ дрѹ́ги по́высоки наѹ́ки“.

Стр. 1—72: Фїлологїческо предѹвѣдомленїе за Славенно=болгарска та Грамма́тіка. (За сѫществуващето в народните говори различие на думите, заети често от турски или гръцки — „това̀ не ѐ бога́тство, но развращенїе на=ґазы́катъ“, за различието между говоримият и книжовният език, за произношението на буквите ѧ, ѣ, за различието в ударението, за буквите ц, ѫ, ъ, ь; за формата и употреблението на члена — „Бо́лгарскїй и̂ма непремѣ́нно, каквото и Гре́ческїй (о̂тъ не́го мо́же бы́ти да ги ѐ ѝ прі̂ѧлъ.“)

Стр. 73—158: Часть первѧ. За ѐтѵмоло́гїа та и̂ли хо́дожнословіе то.

Стр. 158—163: Часть втораѧ. За кра́тки те пра́вилца.

Стр. 163—203: Примѣчанїѧ та; на края има стихотворение:

„Кой то ни помогна̀ да пристѝгнеме
на=Бо́лгарска та Грамма́тїка къ концѹ̀.
„Сла́ва, хвала̀, ѝ че́сть о̂тъ на́съ да бѹ́де
всѣ́хъ благи́хъ ѝ до́брыхъ да́телю творцѹ̀.

Стр. 204—211: Рѣ́чи Тѹ́рски ѝ нѣ́колко Гречески, Кой то са во оупотребле́ніе на сега́шно то вре́ме въ си́чка та Болга́рїа, и̂столкѹ́ваны по возмо́жности съ равнозначенова́телны Славе́нски, и̂ли Рѹссі́йски.

Стр. 1 небр.: Содержаніе; стр. 2—8 небр. Погрѣшности.

Образец от текста: (44—45) Бо́лгарски списа́нїѧ що са на свѣ́тъ и̂зда́дени до дне́сь, и̂маме зна́еми слѣ́дѹющи те. О̂тъ Х. Ї̂оакі́ма три̂ кни́ги, Мыта́рства, а̂мартоло́нъ Сотирїа, и̂ разли́чни поѹчи́телни собра́нїѧ. О̂тъ Цве́тка Панагю́рца, календа́ръ. О̂тъ Петра̀ Х. Бе́ровича ѹква́ръ съ разли́чни

поѹче́нїѧ, въ 1824. лѣ́то. О̂тъ А̂наста́са Стоѧ́новича, свѧще́нное цвѣтообра́ніе, и̂ли сго̀ ѝ четы́ре свѧще́нны І̂сто́рїи и̂зъ ве́хтїатъ и но́выатъ завѣ́тъ, въ 1825. Го́да. въ Бѹ́димъ. О̂тъ Касі́лїа Н. Не́новича, свѧще́ннаѧ І̂сто́рїѧ церко́вна о̂тъ ве́тхі=етъ ѝ но́вы=етъ завѣ́тъ, въ 1825. лѣ́то, въ Бѹ́димъ. О̂тъ Петра̀ Сапѹно́ва Трѧ́вненина, но́вый завѣ́тъ. сир. четыри те Є̂ваггеліа, въ 1828. лѣ́то, въ Бѹкоре́щъ. О̂тъ Хрѵса́нда (ны́нѣ же Христа́ки) а̂рідме́тіка, въ 1833. лѣ́то, въ Бѣ́лиградъ. О̂тъ Константі́на О̂гнѧ́новича Се́рва, І̂сто́рїа А̂ле́ксїа человѣ́ка Бо́жїѧ. въ 1833. лѣ́то, въ Бѹ́димъ. Не́гли ѝ дрѹ́ги не́кои, кои̂то неса̀ ми зна́ти. (52) А̂ безъ чле́нове те ни̂що не бы̀ вреде́лъ Бо́лгарскїй ґа̂зы́къ, ко́й то съ та́ѧ то́кмо да́рва се оукраша́ва по́много о̂тъ дрѹ́ги те сро́дни не́мѹ ґа̂зы́цы. А̂ гле́даме го защо̀ и̂ма не́кое преимѹ́щество надъ ни̂хъ съ тїѧ̀ то́кмо ло́ши и̂ли добры̀ чле́нове. А̂ ко́лко бы бы́лъ недоста́точенъ и оуко́ренъ, а̂ко не бы̀ и̂ма́лъ та́ѧ превосхо́дна да́рва. Това́ добро̀ що го и̂ма на́шїо Бо́лгарски ґа̂зы́къ о̂тъ приро́да та, и̂ли о̂тъ во́нъ по́слѣ привне́сено ѝ прїѧ́то, е̂ди́нъ о̂тъ ны́нѣшни те списа́тели и̂скаше да мѹ́ го о̂ти́ме разбо́йнически, ѝ да го о̂ста́ви като не́кой го́лъ человѣ́къ, да се стыди̂ по́слѣ о̂тъ се́кого.

V Е. 4/69.
XI А. 4/56, 7/14 (2 екз.).
XI Б. 2/53, 6/62.
(У. 37. и 37.).
(Ем. А. 2. 97—99). (Пм. Г/37).

32. КРАТКАѦ СВѦЩЕННАѦ І̂СТОРІЯ и свѧще́нный КАТИХИСІСЪ

Напеча́тани о̂добре́нїемъ Є̂го̀ Свѣ́тлости Кнѧ́зѧ Се́рвскаго Ми́лоша Θео́доровича О̂бре́новича: Благослове́нїемъ же Преосвѧще́ннѣйшаго Се́рвіи А̂рхіепископа ѝ Митрополі́та Господи́на Петра. Пе́рвомъ преведе́ни и̂зъ е̂ллиногре́ческаго ді́алекта. сочине́ни же на Славенобо́лгарскаго ѝ и̂зда́ни въ По́лзѹ Славенобо́лгарской Ю̂ности о̂тъ Неофѹ́та

Архімандрїта Хілендарца родомъ же Котлѧнца. Часть первѧ.

Въ Белградѣ. Оу Кнѧжеской-Сербской Тупографїи 1835.

XVI + 54 + 2 небр., + 97 + 3 небр.; 8⁰ (черв.-сл. б.).

Стр. II: образ — Тайна Вечеря, и мото: Наꙋчитесѧ и разꙋмѣйте, ꙗкѡ азъ есмь Господь Богъ вашъ. — И испытайте писанїѧ, ꙗкѡ животъ обрѧщете въ нихъ.

Стр. III—XVI: „Предисловїе Къ любезнымъ читателемъ!" („Понеже многажды смысливъ, и разсмꙋтревше разꙋмѣхъ: както вситѣ дрꙋгїи вѣрꙋющїи во Христа Народы, ꙗматъ по ꙗзыка си написаны вкратцѣ свѧщенна-та Історїа вѣтхаго завѣта, и Катихисїса на новой благодати, Євангелскагѡ оустановленїѧ Христова. Нашегѡ же Славенноболгарскагѡ рода оучилища-та, найвече же свѧщенницы ти, и младорасли ти младоцы, и на православна-та вѣра отроцы, совсѣмъ лишени отъ тыѧ... Понеже членовы-те на вѣрата, и Десѧтословный законъ въ божественно-то писанїе сѧ содержаватъ, (катко е погорѣ сказано), то послѣдова неоспоримо, което мы божїе-то слово, то е, на ветхаго и новаго завѣта книги-те за источникъ, основанїе, и совершенное правило, както на свѧтата вѣра, тако и добрїи те законнїи работы ꙗмали.... Прочее прїимите вы носѧщїи пастырского ꙗмѧ, пресвꙋтеры же и дѣтоꙋчащїи ꙋчители, тїѧ наставленїѧ съ таково оусердїе, сосъ каквото онкїѧ за васъ написаны, и оупотребите на ваша та полза, и на порꙋченны тѣ вамъ дꙋши).

Стр. 1—28: Сокращенїе На Свѧщенна-та Історїа (Повѣсть).

Стр. 28—29: За книги те вѣхтаго завѣта.

Стр. 29: За книги те новаго завѣта.

Стр. 30—32: За свѣтовно то зданїе.

Ст. 32—34: За человѣка.

Стр. 35—39: За собственной заповѣди и нейни тѣ престꙋпницы.

Стр. 40—54: Оувѣщанїѧ Оучащейсѧ ꙗности.

Стр. 1—2 небр. + 97: Свѧщенный Катихисисъ, или Сооглашенїе: то есть Кратко-Православное Оученїе на Христїанска-та вѣра.

Стр. 1—2 небр.: Содержанїе на свѧщенно Історїѧ-та, и на свѧщенаго Катихисїса.

Стр. 3 неб.: Цѣна на всѧка една по 4: цванц: обаче кои то вземат 100: 10. а 50: 4. 25-тже 1. даровнѣ це предовыютъ.

Образец от текста: (41—42). Тыѧ са средства та: въ почетка та авїе дѣте то подканнѡ, и правилно да отхраниме догдѣ мꙋ е еще нѣжно сердце то, съ добронравїѧ да залѣеме, да го благообразиме, и къ наꙋка та, за да мꙋ просвѣтиме оума, и да мꙋ отвириме къ истина та чꙋвство то, за да преꙋготовиме. Потова всѧкїй споредъ можени то. дѣте то си, като мало отрасте, на школскїи наꙋки, които нынѣ (слава богꙋ) оу цѣла Европа цвтѧтъ. нека даде: нека не жали добрый отецъ за това цото разнесе, найлꙋчше на дѣте то си чрезъ това благо сокровеществꙋва.

XI А 4/62, 5/53 (4 екз.), 7/5; XI Б 4 94 (2 екз.).
(У. 89. л. 13; Ем. Д. 2. 607; Пм. Г/22).

33. Славеноболгарское | ДѢТОЕОДСТВО | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ Его Свѣтло|сти Кнѧзѧ Сербскаго | Милоша Ѳеодоровича Обреновича: | Благословенїемъ же преосвѧщеннѣйшаго Сербїи Митропо|лїта Господина Петра. | Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть части, за шесть оученичнїи чины: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Сла|венноболгарскаго, и изданно: отъ Неофута | архімандрїта Хілендарца, родомже Кот|лѧнца: и Еммануила Каскїдовича, ел|линогреческаго Сишов-скаго оучилища оу|чителѧ. Часть вторѧ. Содержащаѧ из-вѣстїѧ за пѧть тѣхъ чꙋвствы. Надлежателства на обхож-денїето съ разнїи лица, и обѣзателства. Есопови басны. Пра-

воучителніи повѣсты. Четырите нужды наоки всякому. Пять тѣхъ ползы на человѣчество: и должностите на всякая фамілія.

Въ Крагоевцѣ, Оу Княжеско-Сербской Тупографїй 1835.

70 стр.; 8°, (черк.-слав. б.).

(Отвжтре: Яко ще́шъ добронравенъ, и благочестивъ да бодешъ,

Чтиже о оученичѐ! правила да предобыешъ.

Коликото поучава тая малая книжка,

Яко ще́шъ, да бодешъ похваленъ по вселенна всичка.

Образец от текста: (35) Полѣсно оучи нѣкой, нежели да сотворява. Йногда майката, морскаго рака совѣтовала, да ходи право, а не на опако: и сынъ й рѣкалъ: о матерь! дай ми ты перва примѣратъ, и азъ ще бы твой подражатель.

XI А. 3 50.

(У. 22. к. 27; Пм. Г/23.)

34. Славеноболгарское | Дѣтоводство | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ Его Свѣтлости Княжа Сербскаго | Милоша Теодоровича Обреновича: |

Благословенїемъ же преосвященнѣйшаго Сербїи Митро | полїта Господина Петра.

Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть части, за шесть оученичнїи чини: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Славеноболгарскаго, и изданно:

Славеноболгарское | Дѣтоводство | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ и иждивенїемъ Его Свѣтлости Княжа Сербскаго | Милоша Теодоровича Обреновича, | на даръ оучащейся Болгарской юности: | Благословенїемъ же преосвященнѣйшаго Сербїи Митро | полїта Господина Петра. |

Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть оученичнїи чини: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Славеноболгарскаго, и изданно: отъ Неофута | архїмандрїта Хїлендарца, родоможе Котлянца: и Еммануила Каскїдовича, еллиногреческаго Синовскаго оучилища оучителя. |

Часть третая. | Содержащая и обвчающая извѣстїя Славеноболгарской грамматїки. Кратко хвдожнословїе и кратко баснословїе на древнїй тѣ Еллины. |

Въ Крагоевцѣ, Оу Княжеско-Сербской Тупографїи 1835. |

(Отвжтре: „Грамматїката поучава,

„Какъ всякїй право да писува.

„Хитрохвдожн' да склонява.

„И правилѣ да сочинява").

XIV + 15 — 68 стр.; 8° (черк.-слав. б.) (Двете книги се различават само по заглавния лист; както изглежда, в някои екземпляри той е бил изрязан и залепен нов, напечатан сж ясни различия в думите и дори в буквите).

Сждрж.: стр. III — XIV: Предисловїе. („Двѣ причины подвизаха насъ: любородни читателїе! за да сочиним[!] това дѣтоводство, за нѣжната юность. а) Великото небреженїе на многите отцы: които никакъ не сж грижатъ, за доброто отхранване на чадата си! . . . . в) Великото ненасыто лакомство, и насилно грабителство: което обладава на днешно то време, мнимото любородство нашего рода: което премина всякаго кѣмахай возраста, и чина, което происхожда отъ невѣжества . . .

„Яхъ! болгарїа, всеокаянная болгарїа!

„Скоро оумилно презовы пророка Еремїа!

„На планината найвысоко да сж каче!

„Жалостно да тѝ нарежда, и оумилно оплаче!

„Защò, кой отъ дрꙋгїйтѣ, рода̀ си̇ возненавѝжда!
„Ка̀кто на̀шего ро̀да, дрꙋгъ дрꙋгиго да ѻ̂бѝжда!
„На ѝскꙋснїй те̇ си̇ добронра̀вны, да завѝжда!
„На наꙋ̀ките, кат' а̂спїда, гласа да не навѝжда! . .
ѻ̂ младора̀слїи славенноболгарскаго рода ѻ̂трасли! да воспо̀мните ва̀шите преслáвнїи дрѐвнїи славенноболгарски пра̀отцы!
„Кои̇то на̀рода ѻ̂правлѧ̀ваха,
„И съ наꙋ̀ка го̀, проскѣша̀ваха!
„А̂ ны̀нѣ ѹ̂ него̀ мно̀го ѹ̂чѝлища пꙋ̀сты,
„Человѣ̀къ като̀ помы̀сли, а̂згꙋ̀баси чꙋ̀вcты!
„Ѻ̂! ка̀къ ли̇ мо̀жешъ да терпѝшъ сирота̀,
„Не̇ л' ви̇ждашъ, отъ дрꙋ̀гитѣ да е̂ срамота̀! . . .

Това̀ и̇ на̀съ подка̀не, за да не подпа̀днемъ подъ това̀, сра̀мно, ѹ̂ничижѐнно, поно̀сно, прехꙋ̀лно и̇ преꙋмра̀зно и̇̂мѧ; пѐрвомъ да сочини̇̀ме за горка̀та нѣ̀жна ю̂ность, славенноболгарскаго ро̀да, е̂дно̀ нравоꙋчѝтелно дѣтовѐдство, съ коѐто да и̇зба̀вимъ (отарвѐмъ) отъ многогоди̇̀шното мꙋчѐнїе: коѐто до ны̀нѣ мꙋче ѹ̂читѐли и̇ ѹ̂чени̇̀цы . . . . За то̀, вышереченно дѣтово̀дство, и̇ мы̀ доврѣ̀ смы̀сливше, порѧ̀дочно, и̇ чи̇̀нно расположи̇̀телнѣ на шѐсть ча̀сти раздѣли̇̀хме за шѐсть ѹ̂чени̇̀чны чи̇̀ны . . . “)

Стр. 15—52: Рꙋково̀дство на Славенноболгарскаѧ грамма̀тїка. (Формите на склонението и спрежението много се отличават от Болг. грам. на Неофита Рилец). Стр. 53—62: Хꙋдожносло̀вїе за тро̀вина. За земнодѐлїето (о̂ра̀чеcтвото). Скотопита̀нїе. Пчела̀рство. Хлѣ̀вотворѐнїе. Пова̀рное (готва̀чность). Кораблотворѐнїе. Началодреводѣ̀лство. Далба̀нїе. Живописа̀нїе. Мꙋ̀сука (пѣ̀нїе). Во̀инственное. Стр. 63—68: Е̂ллинское баснословїе.

XI. А. 4/53, 4/70 (2 екз.) 5/62.
(У. 22. к. 27; Пм. 338).

35. АРИТМЕТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО за наставленіе на болгарски-тѣ юноши. Напечатано съ одобреніемъ и иждивеніемъ его Свѣтлости князя сербскаго Милоша Ѳеодоровича Обреновича на даръ учащейся болгарской юности; благословеніемъ же прѣосвященнѣйшаго Сербіи митрополита господина Петра. Первомъ же издано отъ Неофѵта архимандрита Хілендарца, родомъ же котлянца. Часть четвертая.

Въ Крагуевцѣ, у княжеско-сербской типографіи 1835.

[Научися ходожнѣ да счисляваш̀ъ | числата же прѣдобрѣ да познавашъ | ако щешъ некогажъ да ся измамвашъ | когда нѣкому нѣщо ты продавашъ].

IV + 5—48 стр.; (гр. б.).

Стр. III — IV: Посвящение на „Искренно любороднѣйшій На своего рода Охоторачителный Г. Хрісто Поповичъ“ (подписано от: Н. А. Х. род. К. молитствующій и Емман. В. Елл. С. У. У. Благосклоннѣйшій Д.).

Стр. 5—19: Руководство къ Аріеметіки (ч. I.).

Стр. 20—30: Часть 2. на Числителна-та. за Раздробленни-тѣ числа.

Стр. 30—48: Часть 3. на Числителната наука, оравненіе.

XI А 4/54; (У. 22. к. 27; Пм. 284).

36. Кра̀ткое политїческое | ЗЕМЛЕОПИСАНІЕ | за | ѻ̂бꙋчѐнїе | На Бо̀лгарского Младѐнчество. | Напеча̀тано съ ѻ̂добрѐнїемъ и̇ и̇̂ждивѐнїемъ Е̂|го̀ Свѣ̀тлости Кнѧ̀зѧ Сѐрбскаго | Ми̇̀лоша Ѳео̀доровича Ѻ̂брѐновича, | на да̀ръ ѹ̂ча̀щейсѧ Бо̀лгарской ю̂ности: | Благословѐнїемъ же преосвѧщѐннѣйшаго Сѐрбїи Митро|лїта Господи̇̀на Петра. | И̇ и̇зда̀нно: отъ Неѻ̀фѵта а̂рхїмандрїта Хїленда̀рца, | ро̀домже Ко̀тлѧнца. Ча̀сть пѧ̀таѧ |

Въ Крагꙋ̀евцѣ, | Ѹ̂ Кнѧ̀жеско-Сѐрвской Тѵпогра̀фїи 1835.

(Отвѫтре: „Землеописа̀нїето ѻ̂бстоѧ̀телнѣ представлѧ̀ва,
„Сꙋ̀що понѧ̀тно, крꙋгловѝдно землѧ̀та ѻ̂бѧвлѧ̀ва.
„Ко̀лкото словѐснїи, по неѧ̀ ѻ̂витѧ̀ватъ,
„Ко̀й, въ коего̀ мѣ̀ста̀, живѣ̀е, за да позна̀ватъ.
„За то нѣ̀жнїи ю̂ноши, въ ѹ̂чѐнїй ѻ̂бꙋча̀йтесѧ,
„И̇ непреста̀нно, въ чтѐнїй кни̇̀гъ, ѹ̂пражнѧ̀йтесѧ.)

91 + 2 стр.; 8⁰, (черк.-слав. б.). Екз. на Етн. муз. има заглавие, както у ТБ. 8305, — испуснати са думите: и҆ и҆ждивѐніемъ . . . на даръ оучащейсѧ Болгарской ю҆ности; думата: митрополі́та е напечатана правилно и след думата — Котлѧнца — е добавено: и҆ Е҆мманоу́ила Баскі́довича, еллиногре́ческаго Сишо́вскаго оучили́ща оучи́телѧ. (гл. по горе № 34).

Образец от текста: (15 — 16) Въ та́ѧ о҆бласть сѧ нахо́ждатъ жи́тели: Бо́лгари, Гре́цы, Тоурцы, А҆рме́нцы, и҆ Е҆вре́и — о҆ва́че. Бо́лгарити са по́много отъ всѝтѣ — и҆ гово́рѧтъ е҆ди́нъ и҆зднора́сѣлный славенски ꙗ҆зы́къ — ко́йто до ны́нѣ непрі́ѧлъ пра́вилно оустрое́ніе, отъ своема́тернѧго ꙗ҆зы́ка — бо́лгарите о҆бщо са простосерде́чніи — въ наоу́ката, ни́какъ несклонніи, и҆ нерачи́телніи — о҆ва́че, страннолю́бцы, благоговѣ́йни, троудолюби́ви, споко́йни и҆ ми́рніи: доброскло́нни, и҆ остроумніи: но неоуче́ніето ги пра́ви, со сѣ́мъ ди́ви, невѣ́жи, и҆ посмѣва́еми отъ дроугитѣ и҆скоусніи и҆ оучені́и Е҆вропе́йски на́роди — *) това тѣ́хно нечоувствіе подка́не, и҆ весма̀ лю́то оуже́ле мнози́на любо́родніи: и҆ нача́ха да и҆мъ перево́ждатъ, и҆ сочинѧ́ватъ по славенобо́лгарскаго ꙗ҆зы́ка нѣколико полезнонастави́телніи, и҆ къ добронрави́телното о҆боуче́ніе побоудителніи списа́тели примѣ́ри — да пока́жатъ на оуче́нніите, на на́шего ро́да — ко́йто мо́лиме, дасѧ не сра́мѧтъ, да сочинѧ́ватъ и҆ прево́ждатъ, за о҆бщенаро́дна по́лза, и҆ оукраше́ніе, че́сть и҆ похвала̀ на сво́его ро́да, кни́ги — а҆ ва́съ ко́йто (мы́слѧ) ка́къ слоушате отъ нѣ́конси, защо̀ гово́рѧтъ, чи неймало по матеро-славе́нскій ꙗ҆зы́къ высоки, и҆ и҆скоусніи оучи́тели, оучи́лища и҆ А҆каде́міи — то̀ ꙗ҆вно, защо̀ е҆, всепре́лестна лажа̀ — о҆ста́вѧмъ вы̀ — смысле́те доброразсоудно — и҆ о҆бѣ́гнаще́те, отда́внашнѧта пре́лесть: и҆ о҆хо́тно ще́тесѧ склони̇ да наоу́чите, пе́рвомъ (!) ва́шего своема́тернаго ꙗ҆зы́ка — по́слѣ же весма̀ ле́сничко: и҆ дроугіи ко́лкото возжела́йте(!), и҆ ще́те вы̀ похва́лни, ка́кто и҆ про́чінти, ко́йто въ ны́нѣшното времѐ начна́ха: да оукраша́ватъ и҆ пра́вилно оупра́вѧтъ своего̀ ꙗ҆зы́ка.

Забележка: *) Конста́нтинъ весма̀ сѧ сожали́хъ и҆ преоскорвихъ — защо̀ кога́то о҆викалѧ́хъ по всѝтѣ своеродніи бо́лгарски села̀, и҆ градища̀, за да подка́нѧ любоpо́дніи ти чадолюби́віи ваші: словесніити дѣтоводи́тели, благоговѣ́йніити свѧще́нницы — церко́вніити настоѧ́тели а҆ на́ипаче наро́дніи ти нача́лницы, богодарова́нніити о҆бщеполе́зніи, оправи́тели и҆ наста́вницы — на ко́йто со́съ преиспо́лнени плачевножа́лостніи са́лзи, и҆ до лица̀ земли̇ сѧ покла́нѧхъ, смире́нно и҆мъ сѧ жа́лостно мо́лѧхъ, за да спомо́гнатъ — е҆дна̀ отъ четве́ртата ча́сть спо́мощь — преди́, за тоупографі́ческій и҆ждивъ (— и҆ по́слѣ да взе́матъ за ча́дата си̇ —) мни́мите отъ на́съ и҆ отъ мно́гихъ полезнопросвѣти́телніи кни́жки — но най пе́рвомъ сѧ сподобѧ́вахъ — хайдѐ, посѣди̇ нѣ́кой, и҆ дроугі́й де́нь на ха́на — да си̇ помы́слиме, и҆ дасѧ попы́таме помеждоуси — нѣ́кой па́къ мни́міи себѐ высокоучиміи — прево́сходителніи въ зва́ніето — нѣ́кои же церко́вніи, и҆ надзира́телніи настоѧ́тели: возмоущаю́ще — и҆ стра́шно возбранѧ́юще наро́доу — но сла́ва бо́гоу — защо̀ не са̀ мно́гоу — то́кмо на, четі́ре мѣ́ста са та́ковіи нахо́ждатъ и҆ то въ тѣ́хъ фа́тріи са, подва́ма и҆ли̇ три́ма е҆диноумственіи — ко́йто ща́тъ о҆ста̀ оу҆ вѣ́чно па́мѧтственное помина́ніе и҆ про́чаѧ — да сѧ жи́ви —

XI А 5 59; XI Б 3,36.
(У. 22. к. 27; Ем. А. 2. 94).

37. Славенобо́лгарскій предроучный | **ПОСЛАТЕЛНИКЪ** | за наставле́ніе | На Бо́лгарскитѣ ю҆ноши. | Напеча́танъ съ о҆доврені́емъ и҆ и҆ждиве́ніемъ Е҆го̀ Свѣтлости Кнѧ́зѧ Се́рвскаго | Ми́лоша Ѳеодоровича О҆бре́новича | на да́ръ оуча́щейсѧ Бо́лгарской ю҆ности: | Благослове́ніемъ же преосвѧще́ннѣйшаго Се́рвіи Митро|політа Господи́на Петра. | Со́бранъ отъ разли́чни списа́тели Е҆ллиногре́ческаго ді́а|лекта, пе́рвомъ преве́денъ и҆ сочине́нъ на Славенно|бо́лгарскаго, и҆ и҆зда́нъ: отъ Не́офута а҆рхі́ман|дрі́та Хі́лендарца, ро́домже Ко́тлѧнца. | Ча́сть ше́стаѧ. | Содержа́щаѧ наставі́телнаго оуста́ва. и҆ порѧ́дочно по|дова́телнаго примѣ́ра, посла́телнаго поучені́ѧ, ка́къ | всѧ́кій спо|ре́дъ причи́ныте, лица́та и҆ о҆бѧза́тел|ства прили́чно да писоуа. |

Въ Крагоуе́вцѣ. | Оу҆ Кнѧ́жеской-Се́рвской Тоупогра́фіи 1835.

(Отвжтре: „Който незнáй да писѹва доброискѹсны писмà,
„Ѻнъ междѹ почтéнни тѣ торгóвцы, сгрѣшáва весмà.
„За то ѿ чáдо! тыѧ примѣры добрѣ наѹчѝ,
„Ѝ кóлко мóжешъ, понѧтїето сѝ въ нихъ ѻбѹчѝ.
„Ѝскѹсноходóжнѣ писмà, да сочинѧвашъ,
„Ѝ ѝзвѣстно причѝните сѝ, да представлѧвашъ.
„Ѝскренно ѝ ѻбѧзáтелнѣ, пѝсмѧнно, да ѻбѧвлѧвашъ.
„Добропорѧдочнѣ же прїѧтели, да претѧжáвашъ.
„Въ далекорастоѧннїи мѣстà, дасѧ запознáвашъ,
„Препотрéбнїйтѣ сѝ намѣрéнїй, дасѧ сподобѧвашъ.
„Дрѹгъ дрѹзѣ, примѣтно торгóвины, да приврѹчáвашъ,
„Тѣхнитѣ же торгóвски подлóзы, да оуправлѧвашъ.
„Ѻтъ нѝхже пóчесть, дасѧ оудостоѧвашъ,
„Взаѝмнѣ же ѝмъ ѝскренно да отвѣщáвашъ.)

66 + 2 стр.; 8⁰ (черк. сл. б.).

XI А 5/57, 7/24 (2 екз.); XI Б 5/36 (3 екз.).
(У. 22. к. 27; Ем. А. 3. 152—3).

38. ПИСМЕННИКЪ | общеполезенъ | на секого | єдинородного ми Болгарина | отъ кой и да є чинъ и возрасть. | сочиненъ | споредъ днешній-а писмописателенъ способъ | отъ | Хрістаки П. Дупничанина, | учителя въ Славено-Еллинско-то въ Сищовъ | училище кой-то сега перво на свѣтъ | издава го. | Престоявалъ и исправялъ шура неговъ | Іяковъ Иліевичъ, С. |

Въ Бѣлградѣ | У Княжеско-Сербской Тѵпографіи. | 1835. |

(Отвжтре: Дозволение, подписано от „Димитрій Ісаиловиѣь, Цензоръ. у Бѣограду 15гъ Юлія, 1835“).

X + 78 + 4 небр. стр.; 8⁰, (гр. б.).

Стр. III: Посвѣщение на настоящій-а Разговорникъ (?!) Епіскопу Дуполския епіскопіи Г. Г. Авксентію.

Стр. V—X: Предисловіе (значение на Писмописанието и разделение на книгата).

Стр. 1—8: Вступленіе въ писмописаніе-то.

Стр. 9—43: Часть перва содержава общи и обыкновенны писма.

Стр. 44—63: Часть втора содержава разны торговски писма.

Стр. 65—78: Путеказатель. кой-то казува въ Болгарія пътища-та и по пътища-та места-та сосъ часове.

Стр. 1 небр.: Оглавленіе.

Стр. 2—3 небр.: Расписаніе любородны-те спомоществователи на тая книга. (Помогнали въ Сищовъ — 79, въ Зимниче — 20, въ Кестентилъ — 39, в Самоковъ — 2, въ Рылск. мон. — 2, въ Видинъ — 2, Хиліандаръ — 3, Плевенъ — 1, всичко — 148).

V Е 4 71; XI А 7/42;
(У. 22. к. 22; Ем. А. 3. 113—114).

39. РАЗГОВОРНИКЪ | греко-болгарскій | за оныя, | кои-то желаятъ Греческій языкъ, да се научатъ | при кого-то и єдна кратка | Болгарска Історія | приложисе. | Собранъ и сочиненъ | отъ | Хрістаки П. Дупничанина | Учителя въ Славено-Еллинско-то въ Сищовъ училище, | кой-то сега перво на свѣтъ издава го. | Предстоявалъ и исправялъ шура неговъ | Іяковъ Иліевичъ С. |

Въ Белградѣ, | У Княжеско-Сербской Тіпографіи. | 1835. |

(Под това заглавие има две издания, които се различават по буквите, с които е печатан гржцкия текст, и по броя на страници, отчасти и по сѫдржанието:

а) Екз. V. Е. 4/37 и XI А. 7/8 имат: V—VIII + 99 стр.; 8⁰; гржцкия текст е печатан с черк.-слав. букви.

б) Екз. XI Б. 2/27, 3/50, 5/60 имат: I—VI + 2 небр. + 106 + 4 небр. стр.; 8⁰; гржцкия текст е печатан с гржцки букви).

Предисловіе: а) (стр. V—VIII), б) (стр. III—VI) (авторжт издава разговорника, защото не може да издаде „единъ Словарь“, за който „требуватъ иждивенія тежки, кои-то пити азъ имамъ, нити изъ сокровища-та на богаты-те да извлечемъ можемъ“. Но „кой-то успѣє же въ тоя толку потребенъ языкъ, и научи

го совершенно, молимъ му се со слезы, да не уничтожава свой-а родъ Болгарскій, именувающися, какво-то многу безумни правать, Грекъ... Защо многу убо и Еллада роди волове, многу же и Болгарія філософове.... Понеже сичка-та слава быва отъ ученіє-то, а ученіє-то тамо цавти, где-то се предава на свой языкъ".

Азбука греческа (*а* — няма, *б* — стр. 1—2 небр.).

Рѣчи отъ кои-то се составляватъ слѣдователни-те разговори. (*а:* стр. 1—87, гржцки текст печ. с черк. сл. букви; *б:* стр. 1—94, гржцки текст печ. с гр. букви).

Сокращенна Болгарска Історія (*а* — стр. 88—99; *б* — стр. 95—106).

Расписаніє любородны-те спомоществователи на тая книга (*а* — няма; *б* — стр. 1—4 небр.) (Помогнали: въ Сищовъ — 84, въ Зимниче — 20, въ Кестентилъ — 39, въ Самоковъ — 2, въ Рылски мон. — 2, во Видинъ — 5, въ Хиліандаръ — 3, въ Плевенъ — 16, во Едрене — 8, во Філібе — 7, въ Бѣлградъ — 7, всичко — 193).

Образец от текста:

а — 48.	*б* — 52.	
Іа́кове! тѹ́то то фо́рема сасъ тергіа́зи ексе́рета. Посон аксі́зі и пи́хіс тѹ́тѹ тѹ рѹ́хѹ; Де́нъ импоро̀ на сасъ іпо̀, о аделфо́съ мѹ мі то еха́рісенъ. Е́пъ алидіа́съ а́фти и деорі́а мі аре́зі кадъ іперволи́нъ.... Ке его̀ де́ло агора́си паро́міонъ рѹ́хонъ.	Ἰάκωβε! τοῦτο το φόρεμα σας τεργιάζει ἐξαίρετα. Πόσον ἀξίζει ἡ πήχυς τούτȣ τοῦ ῥούχȣ; Δὲν ἠμπορῶ νὰ σας εἰπῶ, ὁ ἀδελφός μȣ μοι το ἐχάρισεν. Ἐπ᾽ ἀληθείας αὕτη ἡ θεωρία μοι ἀρέξει καθ᾽ ὑπερβολὴν.... Καὶ ἐγὼ θέλω ἀγοράσῃ παρόμοιον ῥοῦχον.	Іакове! тая дреха ви прилича преизрядно. Колку вреди аршинъ-о на това сукно; Не можемъ да ви кажем, братъ ми мі го дарова. На истина тоя шаръ ми є угоденъ превосходно.... И азъ ще купимъ подобно сукно.

V Е 4/37; XI А 7/8; XI Б 2/27; 3/50; 5/60.
(У. 64. к. 30; 89. з. 36; Ем. А. 3. 128—131).

40. МѢСЯЦОСЛОВЪ за движимы и недвижимы праздници. Отъ Христаки Паулловичъ.

Бѣлградъ, 1835.

(ТБ. 8821; Тд. 718).

1836 год.

41. ПРАВИЛО святаго Іоанна Рылскаго.

Бѣлградъ, въ типографіи Княжеско-сербской, ѧѿѵѧ.

д҃ + з҃ лст.; 4⁰, (ч. б.). (ТБ. 9587).

42. ОБЯВЛЕНІЕ за изданіе на лексиконъ (рѣчникъ) славенороссійскій, преведенъ на славено-болгарскій и греческій языкъ. Отъ А. Стояновича Кипиловскаго.

Будимъ, 25 февр. 1836.

9 лст.; 8⁰. (ТБ. 11929).

43. КАНѲНЪ МОЛЕ́БНЫЙ | къ преподо́бномѹ и҆ вго́сномѹ ѻ҆ц҃ѹ на́шемѹ | І҆ѡа́ннѹ | рылскомѹ чѹдотво́рцѹ. |

Въ Бѣлградѣ, | Въ Кнѧжеско-Се́рбской Тѵпогра́фіи | 1836. |

(Отвѫтре — образа на Св. Троица).

з҃ (7) лст.; 8⁰, (черк. сл. б.). На черк.-славянски езикъ.

V И. 6/5; (У. 113. ж. 41).

44. Кра́тко начерта́ніє | на | ВСЕО́БЩАТА ІСТО́РІѦ | на Рѡссійскіатъ ѧ҆зы́къ сочине́нно | о҆тъ | Профе́ссоратъ | Господи́на І҆ва́на Кайда́нова, | а҆ о҆тъ Рѡссійскіатъ на Славено-Болга́рскіатъ | на́шъ ѧ҆зы́къ | преве́дено и҆ въ найно́вата І҆сто́ріѧ | допа̑лнено о҆тъ | А҆наста́са Сто́ѧновича Кипило́вскагѡ |

оурожденца Казанскагѡ въ Болгарїй, | и посвѧщенно | Господинꙋ Іѡаннꙋ Добрьовꙋ | Х. Бакалоглꙋ | Weltgeschichte. |

Въ Бꙋдимъ | Въ Оуниверситетската Кралевска Типографїѧ. | 1836 лѣто. |

ѕі (16) + 16 небр. + 207 + 2 небр.; 8°, (черк. сл. букв.).

Стр. д҃: (мото) Тобою Цари царствꙋютъ, силны пишꙋтъ правдꙋ, тобою велможи величаютсѧ, и властители держатъ землю. Премꙋдрый Соломонъ.

Стр. є҃: Посвещение на Г. Іоаннъ Добрьовъ Х. Бакалоглу.

Стр. ѕ҃: Сѫщото на гръцки език.

Стр. з҃ — ѕі: Предговор „Камъ любезнытѣ Прочитатели" (полза от Всеобща история, макар и кратка, понеже такава не е правил никой друг, „найвыше... богатытѣ наши, който.... за своятъ народъ никоги непомысльватъ". „Ѧзыкъ оупотребихъ такавзи каквото да сочи камъ ѡбработѧни на ѧзыкатъ ны, зато и прїехъ многѡ рѣчи, отъ пребогатата Майка на нашатъ ѧзыкъ Славенскїатъ ѧзыкъ".)

Стр. 1—8 небр.: Имена на родолюбцытѣ спомоществователи (въ Букорещъ — 149, въ Гиргево — 3, въ Ібраилъ — 62, въ Галацъ — 33, въ Краиова — 40, въ Одесса — 156, въ Карлово — 73, въ Клиссура — 12, въ Пеща — 17, изъ Велессъ — 3, въ Бѣлградъ — 10, всичко — 558).

Стр. 9—12 небр.: Ѡглавленїе.

Стр. 13—16 небр.: Предварителны понѧтїѧта.

Стр. 1—183: Краткое начертанїе на Всеобщата Історїѧ.

Стр. 184: Типографически погрѣшки.

Стр. 185—207: Рѣчникъ или Лексиконъ на Славенски рѣчи който трева да сѧ присвоѧтъ въ нашатъ ѧзыкъ, а ги открывамъ и сасъ тꙋрски за да оулеснѧ прочитательатъ да прочита полноразꙋмнѡ, щото читѣ, и да ги запомни та да ги оупотреблѧва и въ говоратъ си, за да сѧ ѡчисти ѧзыкатъ ны отъ чꙋжды рѣчи. (Думите се обясняват на български, и се превеждат на гръцки, понякога и на турски).

Стр. 1—2 небр.: Ѡкѧвленїе на Болгарската Історїѧ. (Понеже „Господинъ Венелиновата Історїѧ нещѐ излѣзи сичката на свѣтъ,... ето чи ѡбнародовамъ второ ѡбѧвленїе за изданїе на Болгарската Історїѧ... Ѡпредѣлѧвасѧ цѣна осемь свѧнцыга на една книга).

Образец от текста: (202—203) Стихотворство, акѡ зема та напиша нѣщо и глѣдамъ Єдинатъ редъ да нема помногѡ срѣчки отъ дрꙋгїатъ, и среща гласоꙋдаренїето и на двата реда се наедно мѣсто, ще речѐ стихотворѧ, или знаѧ стихотворство. за примѣръ превождамъ отъ Ѧданасїѧ Христопꙋла една пѣсанъ на балгарски, да сѧ види щоще речѐ стихотворство.

Ѡ Тамбꙋро, Мꙋссо сладкопойно,
До кога нїй така да малчимы;
До кога тай сердцѐ безпокойно,
Та кога нїй ще сѧ веселимы
Часо тиче тиче та си варви,
Й вовѣки тай ще заминꙋва,
Й младостьта бѣга та се варти,
Й напразнѡ варви преминꙋва.
Тойзи цвѣтецъ що го лютѡ тапчимъ
Коги дрꙋгъ пать можишь сѧ надѣѧ;
Ще го найдимъ да сѧ порастапчимъ,
По вѣдринка и по вѣтровѣѧ.
Сички скорби далечь нѣкъ сѧ махнатъ,
Й трꙋдовѐ нѣкъ сѧ вѣднѡ свиратъ,
Та въ морето сички да сѧ рѧхнатъ,
Тамъ надежды златы да сѧ стꙋпѧтъ.
Й нїй вече въ сладости свободны
Тойзи часецъ нѣка си попѣймы
Въ пѣснитѣ си да бадимъ доволны,
Й сладкичкѡ да си поголѣймы.

Стихотворството йма различны правила, и отъ това и различны пѣсни, азъ преглѣдвамъ чи въ нашатъ ѧзыкъ

нѣма равнооконча́телны пѣсны, каквото тѣзи сти́хови, но па́зятъ че́тъ на сло́зитѣ, и̂ това̀ стихотво́рство послѣдоваха и̂ Є̂лляныте. А̂хъ! ко́лко желя́ да сабира̀ нѣколко пѣсни Бо́лгарски да ги и̂зда́мъ на печа̀тъ!

V 3 644; XI А 4/7, 6/36; XI Б 5/35 (2 екз.).
(У. 54. л. 14; Ем. Д. 2. 574).

45. Во сла́вꙋ ст҃ыя, є̂диносꙋ́щныя, жи|вотворя́щїя и̂ нераздѣли́мыя Тр҃цы, | О̂ц҃а̀, и̂ Сн҃а, и̂ ст҃а́гѡ Дх҃а: Съ | дозволенїемъ Благовѣ́рнагѡ Гдⷭ҇ря | Кня́зя Се́рбскагѡ, Ми́лоша | Ѳеодо́рович̑а О̂бре́нови|ча, Благослове́нїемъ же Прѣѡсщен|нѣ́йшагѡ Се́рбїи Митрополїта, | Гдⷭ҇на Петра̀, напеча́тася Кни́|гасїя, содержа́щая СЛУЖБЫ | съ Житїемъ преподо́бнагѡ и̂ | вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Ры́л|скагѡ чꙋдотво́рца, прилѣ́жнѡ оу҆́бѡ | и̂спра́вленная ѿ дре́вныхъ рꙋкописе́й | Неофꙋ́томъ Ї̂еромона́хомъ, а̂ тꙋ́|помъ и̂зда́нна на о҆́бщꙋю всѣ́мъ пра|вославнымъ хр҃тїа́нѡмъ по́лзꙋ, всеꙋ|се́рднымъ настоя́нїемъ и̂ со́бствен|нымъ и̂ждиве́нїемъ Г. Ї̂ѡаса́фа | Ї̂еромона́ха, сꙋ́щагѡ ѿ тоѧ́жде сщ҃е́н|ныя О̂би́тели Ры́лскїя. Въ Бѣл|гра́дѣ въ Тꙋпогра́фїи Кня́жеско-|Се́рбской, въ лѣ́то ѿ Сотворе́нїя | ми́ра ҂зт҃мд. ѿ Рождества̀ | же по пло́ти Бг҃а Сло́ва | ҂аѿл҃ѕ. [1836]. Ї̂ндїкта д҃. | Мц҃а Ма́рта. |

д҃ + ѕ҃ [60] лст.; 4⁰, (черк. слав. б., има и червени букви).

Лл. в҃ — д҃: Извѣ́стїе ѿ и̂зда́нїи кни́ги сеѧ̀. (Вѫз основа на пѫрвото издание от 1671 г. в Кїевопече́рската Ла́вра от Ї̂еромона́хъ А̂нтѡ́нїй Радивило́вскїй).

Лл. а҃ — зі: Мц҃а о̂ктѡ́врїа въ д҃і. де́нь. Па́мѧть Преподо́бнагѡ и̂ вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Пꙋстыножи́телѧ Ры́лскагѡ. (Служба).

Лл. ві — л҃: Житїѐ и̂ жи́знь преподо́бнагѡ и̂ вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Ры́лскагѡ чꙋдотво́рца . . . . спи́сано Є̂ѵдѵ́мїемъ Патрїа́рхомъ Те́рновскимъ

Лл. л҃а — н҃е: Мц҃а Ї̂ꙋлїа въ пе́рвый де́нь. Возвраще́нїе моще́й прп. и вг҃оно́сн. о̂ц҃а на́ш. Ї̂ѡа́нна Ры́лскагѡ чꙋд. (служба).

Лл. н҃е обр. — ѯ҃: Канѡ́нъ моле́бный къ прп. и вг҃он. о̂ц҃ꙋ наш. Ї̂оа́ннꙋ рылск. чꙋд.

Л. ѯ҃ обр.: (стихотворение.)

Всѣ́хъ благи́хъ пода́телю бж҃е, и̂ всѣ́хъ тва́рей тво́рче,
И̂ ты̀ те́плый на́шъ застꙋ́пниче, Ї̂ѡа́нне о҆́тче,
Благода́ть є̂ли́кꙋ во́лите, подава́йте при́снѡ,
Въ дѣ́ле се́мъ потрꙋди́вшымсѧ по си́лѣ нелѣ́ностнѡ.
Ѿ на́съ же благодаре́нїе ва́мъ, да́вшымъ на́мъ по́мощь,
И̂ къ концꙋ̀ дости́гнꙋти, на́шꙋ оу҆крѣпи́вшымъ не́мощь.

(Цялата книга на черк.-сл. език.)

V В 1/17; (У. 140. В. 1).

46. ГРАММАТИКА | Славено-Болгарска. | Сочине́на | ѡтъ | Христаки П. Дꙋпничанина | въ | Славено-Є̂ллинско то въ Сицовъ ѹчилище | Ѹчителѧ. | Изданїе перво. | *Grammatik.* |

Въ Бꙋдимѣ Градѣ, | въ Крал: оунг.: Оунїве́рсїт: Тꙋпографїи. 1836.

60 стр.; 8⁰, (черк.-сл. букв.).

Стр. 3 — 4: „Къ єдинороднимъ моимъ Болгаромъ". (За значение на граматиката).

Стр. 5 — 6: Естꙋ́пленїе.

Стр. 7 — 32: Книга перва начертателна.

Стр. 33 — 38: Книга втора знаменателна.

Стр. 39 — 43: Книга третѧ. Производителна.

Стр. 44 — 49: Книга Четверта, Пета, Шеста. Правописа — Сложи — Страдателна.

Стр. 50 — 57: Книга Седма. Сочинителна.

Стр. 58 — 59: Ѹпотреблѧваеми те въ слово то знакове.

Стр. 59—60: [стихове].

Въ тоѧ мой трꙋдъ же и сочиненїе
и своихъ си мнѣнїй изложенїе
Помогнавшемꙋ ми моемꙋ богꙋ
благодаренїѧ отдавамъ многꙋ:
Васъ же молимъ, о мои ученицы.
ума вашего да земете сербцы,
Трꙋдъ, дꙋмамъ, и вниманїе дѫлвоко,
и влезнавше въ това поле широко,
Да пожнете, кои то сосъ потове
насадихъ за васъ пресладки плодове.
Никоѧ сладость воистиннꙋ земна
не може съ нихъ да быде соразмѣрна.
Нихъ сички те мꙋдрости рачители
отъ свои те прїемат учители.
И укротѧватъ своѧ та си гладость
съ небесна та нихна пречꙋдна сладость.

XI A 6/83.

1837 год.

47. МꙋДРОСТЬ | добрагѡ | Рїхарда | ѿ | францꙋзскїатъ | на | славено-болгарскїатъ | нашъ ѧзыкъ | превѣдена ѿ | Гаврїила Крестовича | Котлѧнца | настоѧнїемъ же и ѝждивѣнїемъ | Раина Поповича Ж. | на свѣтъ ѝзданa | Ѝзданїе первое. | (Richards Geschichte). |

Въ Бꙋдимѣ Градѣ, | Писмены Крал: Всеꙋчилища Венгерск: 1837. |

(Отвжн: Мꙋдрость | добрагѡ | Рїхарда | и | Мꙋдосъ Продїковъ).

64 стр.; 8° м., (черк.-слав. и гражд. б.).

Мото: Прїемлѧй наказанїе во благихъ бꙋдетъ. Притч: гл. ѕі. ст. ѕі.

Стр. 47—74: Мꙋдосъ Продїковъ заради Ираклѣевата младость ѿ Ѥллинскїатъ ѧзыкъ ѝзъ в҃-та Книга на Ѯенофѡнтовытѣ воспоминанїѧ.

Образец от текста: (14—15) Когато сѝ лѣнивыо, вы ѡрете и сѣйте, и такѡ ще ймате житò и да продадете, и да си ѡставите. Ѡрете презъ сичкїатъ днешнїй цїо сѧ зовè день, зацò не знаете каквѝ препѧтствїѧ могатъ на оутре да ви сѧ слꙋчатъ. За товà и добрый Рїхардъ казва чи, ЕДИНЪ ДОБРЪ ДНЕШНИЙ ДЕНЬ ЧИНИ ПОВЕЧЕ ОТЪ ДВА УТРЕШНЫ. И пакъ: ИМАШЬ ЛИ НѢЩО ЗА УТРЕ ДА ВАРШИШЬ, СВАРШИ ГО ДНЕСЪ. Сегà, да речѣмъ, ако бѣхте слꙋгà на-ѣдинъ добръ господарь, не щеше ли да ви ѣ срамотà, да вы назовàва лѣнивы (тембелы); Но вы сте си сами себѣ господарь.

V 3. 6/299; XI A 9/89 (3 екз.); (У 11. л. 31).

48. КРАТКОЕ ТОЛКОВАНІЄ | на | Божéственныатъ храмъ | и на | колкото са въ нéго свящéнны сосѹды | и ѻдежды, и на ѻбыкновеннытѣ | Послѣдованія, на Божéственната | Лїтѹргіа, и на свѧтыте церкóв|ны Тáинства. | Сóбранно | изъ разлúчны Церкóвны Списáтели, и сочи|нéнно на Грéческаго Ѧзыка ѿ | Г. Димúтріа Н. Дáрварѧ. | нынѣ же | ѿ Грéческагѡ на Славено-Бóлгарскаго Ѧзыка | превéдено, и на свѣтъ своимъ єгѡ иж дивéніемъ издáно ѿ | Рáйна Пóповича Жáравнѧнина | Кáрловскіѧ Шкóлы Єллино-Грéческагѡ Оучúтелѧ. | Издáніе пéрвое. | Kirchen-Unterricht. | Въ Бѹдинѣ Грáдѣ. | Пúсмены Кралéвскаго Всеѹчúлища Венгéрскагѡ. | 1837. |

108 + 2 небр. стр.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Стр. 2 (мото): Изврà Господь Сїѡна изволи и въ жилúще себѣ. Ѱал рла. Ст. 13.

Стр. 3—7: Предислóвіе камтò любéзнытѣ прочитáтели. (За значеніе на книгата. Макар че е подписано от „Переводчико", „това Предислóвіе е свѹщото което е и въ Грéческото, освéнь мáло нѣгдѣ що е поизмѣнéнно").

Стр. 8: образ — Св. Троица, и долу стихове:

Мáнечка книжка за въ пáзва, Й сúчки Слѹжвы Церкóвны,
Голѣмы вéщи приказва: Кой за що взаконéны.
За Бóжій Хрáмъ, за свящéнны Кое какво знаменѹва,
Ѻдéжды же и садúны. Тѹкъ все добрѣ сѧ толкѹва.

Стр. 9—26: Чáсть а. Зарадú Божéственныатъ Хрáмъ, и свящéннытѣ сосѹды и ѻдѣѧніѧ.

Стр. 27—32: Часть в. Зарадú ѻбыкновéннытѣ церкóвны прáвила.

Стр. 34, образ: Тайна Вечеря, сѫс стихове.

Стр. 35—79: Чáсть г: Зарадú Божéственната Лїтѹргіа.

Стр. 80—108: Часть д. Зарадú Тáинствата.

Стр. 1—2 небр.: Ѿглавлéніе и Погрѣшности.

Образец от текста: (73) Чúни ми сѧ, чи товà не ще мнóго распрáвѧнѣ и по тéнко испытванѣ, но товà всѧкій трéва да знáе, чи не мóже Свящéнника да го ѿстáви безъ да подпáдне въ тѧжекъ грѣхъ, каквóто ѻвцѡ сúчкитѣ Богослóви говорѧтъ: и причúната е, защóто въ Вѣтхїатъ Завѣтъ не тóкмѡ съ вїнóто сѧ предобразй Чáшата, което оупотреблѧваха въ разлúчны жéртвы, и което Мелхїседéкъ изнéсе на Авраáма, но и съ водáта, котò изврè изъ кáмакатъ, каквóто Божéственный Апóстолъ ѿбѧжда.

V E 4/59; XI Б 2/65, 4/108; (У. 37. и. 38).

49. ХРИСТОИѲІЯ | или | Благонрáвіе | присовокѹпéна | съ Істóріитѣ на който са помѧнѹватъ въ нéѧ за пóльза и оупотреблéніе на Бóлгарското ѭношество, и сéкимѹ, | който любú да са пóльзова, ѿ Єллинскіатъ | на Славено-бóлгарскіатъ нáшъ Ѧзыкъ | превéденна ѿ Рáйна Пóповича | изъ Жéравна | Кáрловскагѡ єллино-грéческагѡ оучúтелѧ. | И | посвящéна | на | Господúна Г. Малки Бóлка Чорваджй К. | Чалїкоглѹ Издáніе пéрвое | Chrestoethia. |

Въ Бѹдúмѣ, Пúсмены Крал: Тѵпограф: Оунгарск: 1837.

321 + 5 небр. стр.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Стр. 2: (мото) „Пріимúте наказáніе, а не сребрò, и разѹмъ пáче злáта искѹшѣнна: избирáйте же вѣдѣніе пáче злáта чúста". Прúтчей Глава и. Ст. ї.

Стр. 3—6: посвещение на „Любородѣйшій и Почтѣнѣйшій Г. Г. Мáлкій Бóлко Чорваджй К. Чалїкоглѹ".

Стр. 7—105: Предговор „Камтò любéзнытѣ прочитáтели" (За ползата от изучване Бѫлгарски език).

Стр. 106: Стихове сѫс сѫщото сѫдѫржание.

Стр. 107—110: Предислóвіе на Христоидіѧта.

Стр. 111—234: Христоидіѧ (наставления за поведението на човека).

Стр. 235—270: Кра́тки і҆сторі́и на о҆ні́ѧ кои́то са помѧну́ватъ въ Христоидіата.

Стр. 271—272: Ѡглавле́ніе.

Стр. 273—321 + 2—5 небр.: И҆мена́та на любороднитѣ спомоществователи: (въ Карлово — 199, въ Філіппо́ль — 67, въ Чирпа́нъ — 35, въ Казанла́къ — 11, въ Кало́феръ — 36, въ Хаса́ръ — 18, въ Да́бене — 7, въ с. Бойнѧ́гово — 3, въ Сопотъ — 37, въ Клі҆сура — 16, въ Копривщица — 31, въ Пазарди́къ — 32, въ Панагю́рища — 29, въ Самоко́въ — 12, въ Софі́ѧ — 3, въ Шипъ — 50, Кра́тово — 12, Кюстентилъ — 28, Ко́чано — 11, Ца́рь Гра́дъ — 55, въ Сливенъ — 26, Же́равна — 58, Граде́цъ — 12, Ко́телъ — 88, Ра́зградъ — 47, Те́рново — 39, Га́брово — 44, Ерлтца — 56, Пле́венъ — 6, Ві́динъ — 22, Ру́хчукъ — 20, Гала́цъ — 22, Одесса — 171, Бѫкоре́щъ — 70, Краі҆о́ва — 20, всичко — 1393).

Образец от текста: (176) Не́то кога̀ сѣди́шь та са разгова́рѧшь съ проко́ѱаны и҆ мѫ́дры человѣ́цы тре́ба да оу҆потреблѧ́ваш простáшки и хѡрі҆а́тски рѣ́чи, не́то кога̀ си междѫ́ проста́цы и кои́то не са̀ вкусѝли нѣ́какво оу҆че́ніе тре́ва да хоратѫ́вашь далбо́кѡ като̀ по кни́га, и҆ кое́то о҆ни̇ ма̀чнѡ разумѣ́ватъ, а̀ наипа́че ѿвѣ́гвай ѿ таки́ва дѫ́мы, съ кои́то не мо́жешь ле́снѡ да преклони́шь нѣ́кого за нѣ́що, и҆ да го напра́вишь да повѣ́рва: защо̀ и҆ двѣ́тѣ ті́ѧ невѣ́ждитѣ и҆ глупавитѣ ги оу҆потреблѧ́ватъ.

V Г 193, 7 22; XI Б 2/30 (4 екз.).
(У. 37. л. 2; Ем. А. 2. 62).

1838 год.

50. Во сла́вѫ ст҃ыѧ, є҆диносѫщныѧ, и҆ животворѧ́щїѧ, и҆ нераздѣли́мыѧ | тр҃цы, о҆ц҃а̀, и҆ сн҃а, и҆ ст҃а́гѡ дх҃а: | Напеча́тасѧ **ПОСЛѢДОВАНІЕ** сі҃ѐ Мо|ле́бныхъ Пѣ́ній ѿ недѫ́жныхъ | и҆ и҆ны́ѧ моли́твы бл҃гопотре́бныѧ, | и҆ждиве́ніемъ и҆ настоѧ́ніемъ Ніко|ла́а Кара-Стоѧ́новича книго|веза́телѧ. Въ Бѣлгра́дѣ въ ти҃|пограф҃іи Кнѧ́жеско-Се́рвской, въ лѣ́то ѿ сотворе́ніѧ мі́ра ҂зтм҃ѕ. | ѿ рождества́ же по пло́ти бг҃а | слова ҂аѿли. [1838] і҆ндікта а҃і мц҃а і҆ѹлі́а. |

3 небр. + о҃г (73) лст.; 8⁰, (черк.-сл. б.). На черк.-сл. език.

XI Б 6/18.

51. НАЧАЛНОЕ ОУЧЕНІЕ съ моли́твы Оу҆тренні́ѧ | Славѧнобо́лгарскіи и҆ гре́ческыѧ | напеча́тасѧ во гра́дъ солѫ́нъ, | со и҆зновъ ту́пъ: | при̇ хаци̇ папа́ деодѡ́сіа̀ а҆рхі҆мандри́та Сунайтскагѡ. | лѣ́та аѿли [1838].

14 лст.; 8⁰, (ч. б.).

(ТБ. 7922; Кутинч. стр. 34; Иорд. Ивановъ Бълг. въ Маке́д. 110).

1839 год.

52. СЛУЖЕНІЕ ЕВРЕЙСКО | и всѐ | Ѕлотворе́ніе ни́хнѡ | Ѻ показа́ніе ѿ Ѻ҃ще́нн҃ѡ и҃ Бж҃вен҃нѡ | писа́ніе ве́тхѡ и҃ но́вое. | И҃ се положи̑ на кра́й ѿ Талмꙋ́да е҃вре́йскагѡ, | ѿе̑ писа́лъ па́ѵелъ Меди́йски. ѿо и҃ма́тъ по́ ве́ке хꙋ́ли проти́вны пре́дъ Бг҃а проти́вны | и҃ пре́дъ а҃гг҃ли Бж҃іи. Ѻе пиша́ по молдѡвла́шески ѧзы́къ, ѿ | Неофі́та мона́ха | ѿо бе́ше Равві́нынъ е҃вре́йски и҃ по́сле по Ѻ҃то́е | Кр҃ще́ние се чины̑ оу҃чы́тель Хр҃тыа́нскій. | Вто́рѡ па̑ се и҃спи́са на гре́ческій ѧзы́къ. | Тре́то па́ сега́, ѿ гре́чески ѧзы́къ се преисноси́ | и҃ се преписа̑ во про́стый и҃ кра́ткый ѧ҃зыкъ | волга́рскій къ разꙋмѣ́нію про́стемꙋ наро́дꙋ.

въ Т҃ипографі́и Солꙋ́нской при ха́ци па́па Ѳеѡдо́сіи а҃рхі̑ мандрі́та Ѻ҃на́тскагѡ. въ лѣ́то а҃ѡ́лд: (1839).

6 небр. + ч҃з [97] + 7 небр. лст.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Л. 1 небр. обр.: (мото) Да вѣ́сть. ꙗ҃кѡ ѡ҃брати́вый грѣ́шника ѿ заблꙋжде́нія пꙋти̑ е҃гѡ̑. спасе́тъ дꙋ́шꙋ ѿ сме́рти, и҃ покры́етъ мно́жество грѣхѡ́въ. (І҃а́кѡвле посла́ніе гл. е҃: сти́хъ к҃).

Лл. 2—4 небр.: Предговор на преводача (х. Ѳеодосий ?) [Кой беше автора на книгата, и каква полза от нея могат да имат християните!]

Лл. 4 обр. — 6 небр. + а҃: Предисло́віе от „Ме́ншіи оу҃къ мона́сѣхъ Нео́фѵтъ“. [Превъзходството на православната християнска вяра в сравнение с еврейската, което докара автора да приеме християнството и да напише книгата].

Лл. а҃ *обр.* — к҃д. Глава́ первѧ. Та́йна крие́на ны́нѣ же ѿкрі̑ена Ради е҃вре́ите заради̑ кро́фта ѿоѧ земꙋ́ватъ ѿ хр҃тіа́ны̑те и҃ заради̑ мѵ҃росꙋ́ненѣто ѿо сенама́жꙋватъ со не́ѧ, си́речъ: со кро́в=та, со показа́ніе ѿ Ѻ҃ще́нн҃ѡ писа́ніе.

Лл. л҃ — н҃г. Глава́ вто̑рагѧ.

Лл. н҃г *обр.* — о҃д. Глава́ третагѧ заради̑ е҃ретицы̑те. и҃ правосла́вны̑те.

Лл. о҃д *обр.* — н҃з. Глава четверта Егда̑ бꙋ́детъ е҃ди́но ста́до и҃ е҃ди́нъ Па́стырь.

Лл. п҃и — ч҃а. Пренесени ѿ ты̑ѧ ѿое̑ писалъ Па́ѵлъ Меді́йски, заради̑ Талмꙋ́дѡтъ е҃вре́йскіи.

Лл. ч҃а — ч҃в. Заради̑ Дили́тъ.

Лл. ч҃г. — ч҃д. Ради погребе́ніе еврейско̑.

Лл. ч҃д *обр.* — ч҃е. Заради̑ Ра̑и̑о̑т.

Лл. ч҃ѕ — ч҃з. Лжо́вни̑ Мессі́и. ѿо прі̑ѧха е҃вреите и҃ги ѡ҃кꙋва́ха.

Лл. ч҃з *обр.* + 1—7 небр. Ѻотечни̑ци̑ (Ве́лесъ — 159, Башино Ѻело — 11, Ѻкопѣ — 13, Тетово — 35, Бранѣ — 14, Три́лепъ — 17, Ѻ. Ваташа — 12, Ѻ. Кавадаръ — 3, Ѻ. Ниготи́но — 4, Ѻ. ресава — 5, Ѻ. бегница — 6, Ѻ. преждево — 8, Ѻ. Крушево — 4, Ѻ. берово — 17, Ѿипъ — 2, Ново Ѻело ѿипско — 2, всичко — 311).

Образец от текста: (ѯ҃и *обр.*) Кога̑ ке се повра́ти е҃ретікотъ ѿ е҃ресі̑те. и҃ па́къ ке прі̑и̑ме вѣ́ра православна, то́гай ке се спа́си. Ка́кѡ ѿо и҃ на после́дное вре́ме кога̑ ке бы́де е҃ди́но Ста́до и҃ е҃ди́нъ пастырь, ѡ҃бѣща́васе бг҃ъ оти па́къ кеги прі̑и̑ме е҃ретіцы̑те, ка́кѡ ѿо ви́ка прр҃ъ И҃са́ія: „И҃ ны́нѣ си́це глаго́летъ Гдь̑ созда́вый тѧ̑ І҃а́кѡве (е҃ретікотъ), и҃ созда́вый тѧ̑ І҃сра́илю (православникотъ): небо́йсѧ, ꙗ҃кѡ спасꙋ́тѧ, и҃ прозва́х=тѧ и҃менемъ твои̑мъ. Ви́ждь заради̑ е҃ретіцы̑те какѡ ви́ка: то́й ѿо=те сотвори́лъ: какѡ и҃ за добы́цы̑те. И҃ заради̑ православни̑те ви́ка: „то́й ѿо=те созда́лъ“.

53. Преводъ | на царскіатъ | ХАТІШЕРІФЪ | Който | Са е челъ въ Константинополь | въ Гюлхане въ 22. день | Октоврiж 1839. | Напечатисе | Отъ нѣкои въ Бѫкѫрещъ любородны | Болгаре, и се раздава въ даръ. |

Бѫкѫрещъ, 1839. | Типографіата на Пітара К. Пенковіча. |

9 стр.; 8°, (черк.-сл. б.). [Изъ Смирнската Гръческа газета: „Іоническій Сапикасванникъ“).

Образец от текста: (6) А колкото за дрѫгите оуреды, то требова едно собраніе на оучены оумове да ги тѫратъ на редъ: заради това совѣтатъ (диванатъ на правосѫдіето, който споредъ потребата, да се оумножи сосъ новы совѣтницы: въ тойзи совѣтъ слѫжбашете и гѫлемцыте на царството, ще се сбиратъ въ дните, които Ные ще отредиме, и иматъ да се сбиратъ сосъ таковъ мысалъ, като да направатъ законе, които да тѫратъ на редъ какъ оуредыте за сигѫранціжта на животатъ и имотатъ, така и за собираніето на бирьта: въ тойзи совѣтъ секій свободно може да си каже мысалатъ, и да даде разсѫдъ .... Като тѫко се свърши единъ законъ, и се отреди да бъде за секога постожненъ (темеленъ), има да се донесе предъ Насъ: а Ные ще го оутвердиме отъ горе сосъ нашето царско своерѫчно писаніе.

[Преводжт е направен от Михаил Кифалов Тетевенец, както сам казва в книгата си „Заради возрожденіе новой Болгарской Словесности“ стр. II и V, вж. № 71].

XI А 4/59.

54. Краткое Ѿписаніе два́десѧтъ мн҃тырей ѡбретающѧсѧ во Ст҃ой Го́рѣ Ѧдѡ́нской. Во сла́ва отца́, и҆ сн҃а и ст҃аго дꙋха, аминь. Напечатасѧ въ тѵ҃пографіи Солунской въ лѣто ѿ Хр҃та ҂аѡлд, [1839] мѣсѧцъ февꙋаріа.

10 лст.; 8° м., (черк.-сл. б.).

(ТБ. 6081; Кутинч. 34).

55. Пространый КАТАХЫЗИСЪ на православнѫ-тѫ каѳолическѫ-тѫ источнѫ църква. Прѣгледанъ и удобренъ отъ Святѣйшій управляющи синодъ, и обнародванъ за употрѣбленіе отъ училища-та и отъ всичкы православны христіаны по заповѣдь на Негово императорско величество.

Москва въ Синодалнѫ-тѫ печатница, 1839. [! Н. Флорински, 1905. 124].

(ТБ. 9739).

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА В СОФИЯ
Директор СТ. СТАНИМИРОВ

ОПИС
НА
СТАРИТЕ ПЕЧАТАНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ
(1802—1877 г.)

СЪСТАВЕН ОТ
ВАЛЕРИЙ ПОГОРЕЛОВ
ПРОФЕСОР НА ДОНСКИЯТ УНИВЕРСИТЕТ (РУСИЯ)

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1923

01
С/П63
10
01
14296
ДЪРЖАВЕН БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

Предговор.

... Отъ братъ ся славянъ само не лжчи!!!

(І. Касабовъ. Освобожденіе-то на Сърби-тѣ, 1860.)

Бжлгарското Вжзраждане представя един от най-важните моменти не само в историята на Бжлгарския народ, но и на цялото Славянство. От една страна, като епоха на най-силно напрежение на целия народ, за да надделее всички неблагоприятни условия, които пречеха на неговото културно развитие и не му позволяваха да застане в един ред сжс другите културни народи; от друга страна, като епоха на най-силно развитие на славянската идея, на идеята за единение на Славяните помежду си. С това се обяснява интересжт, който отдавна тази епоха вжзбужда, както в бжлгарската, така и в инославянската научна книжнина. Много внимание и труд се посветява за изучване всички материали, които сждействуват за обяснение и осветлението ѝ. Посред тези материали видно место заемат печатните произведения от епохата. Затова отдавна вече се забелязва стремеж да се определи размер и обем на бжлгарската книжнина от пжрвите следи на бжлгарската печатна реч до момента, когато се премахнаха пречките, които спжваха дейците на бжлгарската просвета. Начинжт за това беше двояк: 1) сжбиране старите печатни бжлгарски книги, 2) каталогизирането им. Благодарение на пжрвото намираме сега особен отдел на старопечатните бжлгарски книги в Народна Библиотека в София и отделна сбирка на сжщите книги в Бжлгарският Етнографски Музей (в Архива на Вжзраждането); има известно число такива книга и в Университетската Библиотека и в Педагогическия Музей при Министерството на Нар. Просв.. По каталогизирането имаме вече няколко последователни трудове: 1) Списокъ на болгарскы-те книгы, кои-то са издадени до сега. Цареградъ 1852—от И. В. Шоповъ, 2) Книгописъ на новобългарска-та книжнина. 1806—1870. Събралъ Іос. Конст. Іиречекъ. Віена 1872, 3) Български

книгописъ съставенъ отъ А. Теодоровъ. Дѣлъ I (1641—1877), София 1893. 4) Български книгописъ за сто години, 1806—1905, Материали. Сѫбра и нареди А. Теодоровъ Баланъ Dr. Ph. София 1909. Да отбележим тук и допѫлнения кѫм последните работи от г. г. Начев и Аргиров и др. Благодарение на тези трудове броят на бѫлгарските книги е сега горе-долу определен, обаче ползването от тези каталози понякога е свѫрзано с известни неудобства. Така, например, азбучният ред на авторите, който се приема у всичките горепоменати описи, не дава вѫзможност човек да сѫди за развитието на книжнината. Книгите от разни години са размесени тѫй, че книга от 1840 г. стои наред сѫс книги от 1887 г. и дори 1898. год. (напр. Т-Б, стр. 507 и др.). Второ: понеже бѫлгарската печатна книжнина от времето на Вѫзраждането повече сѫстоеше от преводи, групирането на книгите по имената на чуждите автори не може да даде представа за дейноста на бѫлгарските просветители. Тия сѫображения ни принуждават да направим настоящият Опис по друг начин, а именно да разположим книгите по един хронологичен ред, за да има вѫзможност човек нагледно да сѫди за постепенното развитие на културно-просветната дейност на бѫлгарския народ в отбелязаната епоха[1]). Сѫщо така е много важно да свѫржем двата начина—сѫбирането на книгите и нареждането им в каталози: интересно е не само да знаем, какви книги са печатани през онова време, но и кѫде сега се намират, кѫде човек може да ги види, да ги изучава.

След това трябва да забележим, че за такива стари книги не е достатѫчно да отбележим само заглавието на книгата, защото, колкото по-стара е книгата, толкова е по-трудно и намирането ѝ. Ония, които се интересуват от тази епоха, не могат винаги да имат на рѫка всичките книги и затова за тях много е важно от Описа им да се запознаят с тяхното сѫдѫржание, понеже и начинѫт на печатането им е понякога доста оригинален. Така нерядко виждаме, че част от една книга се препечатва под ново заглавие, или под едно заглавие се сѫединяват части от няколко различни книги.

Отбелязаните сѫображения ни рѫководеха при изработване приетата система за описание на книгите. Ние започваме от 1802 год., когато бе напечатана книгата „Λεξικὸν τετράγλωσσον“ от Даниила, в която заедно с грѫцки, ромѫнски, албански срещаме и бѫлгарски текст, печатан сѫс грѫцки букви. Отстѫпваме с това от обикновенната дата (1806 год.), защото мислим, че в Бѫлгарския книгопис трябва да влезнат всички книги, които имат текст, печатан на бѫлгарски език, кѫдето и да са печатани те, с каквито и букви и по какѫвто и да е повод.

[1]) Последните трудове по историята на бѫлгарското книгопечатане — от г. г. Кутинчев и Начов много ясно доказват нуждата от такѫв Опис. Авторите им, като нямат определено установени данни, работят всеки сѫс свой материал и затова за едно и сѫщо явление дохождат до различни резултати.

При всяка книга ние се стараем да отбележим кѫде (в София) и под какви сигнатури се намира книгата (в Нар. Библиотека, в Университетска Библиотека [У.], в Етнографски Музей (Ем.), Педагогически Музей (Пм.) и много рядко, случайно — у частни лица[1]). После поставяме заглавието, по вѫзможност, вѫв най-точен вид, с отбелезване на рядовете му, ако книгата е достѫпна за нас; ако ли в горепоменатите библиотеки книгата няма, заглавието и другите данни се изваждат от Книгописа на проф. А. Теодоров-Балан, или от другите трудове. Заглавието, както е напечатано на пѫрвата бяла страница, понякога се попѫлва от данните, които се намират на корицата. След заглавието се намира вѫншния опис на книгата: брой на страници, формат и алфавит на печата (черк-слов., граждански, латински, грѫцки), ако е вѫзможно, и цената на книгата. След това поставяме мотото на книгата, (ако има таково), посвещението (вкратце), извадки от предговора, ако той е направен от бѫлгарин (автор, преводач или издател) и сѫдѫржа в себе си някои данни, интересни за гледището на писателя или характерни за културата и бита на епохата. За книгите, издадени при сѫдействие на „спомоществатели“, се отбелезва и броят на последните. Ако заглавието на книгата не определя сѫвсем точно сѫдѫржанието ѝ, тогава се излага повече или помалко подробно сѫдѫржанието ѝ, а понякога се отбелязва и вѫзката ѝ с други книги или издания.

Пред вид на това, че книгите, както казахме по-горе, особенно от най-ранните години, стават все по-редки и, следователно, по-недостѫпни, а при това има голяма разлика в езика и стила им, намираме за много уместно, да се даде при всяка книга и образец от текста ѝ. Това ще улесни интересуващите се лица да си сѫставят по-ясно понятие за книгата, толкова повече, че от текста се изважда по вѫзможност най-характерния за езика или за сѫдѫржанието на книгата откѫслек.

[1]) Книгите от Педагогическия Музей не можах да имам на рѫка; използувах само рѫкописния каталог на музейната Библиотека, сѫщо така останаха ми недостѫпни и някои от книгите на Унив. Библиотека.

Трябва да отбележа, че в Описа влизат само книги; периодическите издания (вестници, списания) оставих на страна, защото те трябва да бъдат описани по друг начин.

Работех върху книгата си с мисълта да улесня поне малко както Българи, така и други славяни, да се запознаят с миналото на Българския културен живот, и да вярвя така в следите на такива дейци на славянската идея, като Огнянович, Рашич, Іиречек и други братя славяне, да допринеся една тухличка за тъй бавно въздигащата се зграда на славянската взаимност. Сега, когато работата ми е свършена и отпечатана, виждам доста много грешки в нея, сигурно читателите ѝ ще намерат още повече, но се надявам, че сѐ пак тя ще принесе известна полза, като една основа, която ще даде възможност да се правят понататъшни поправки, допълнения и прч..

На края трябва да изкажа искрена благодарност на лицата и учреждения, които в тези тежки обстоятелства помогнаха и улесниха осъществението на тази работа.

Най-напред аз имам задължение да благодаря почитаемото Министерство на Народното Просвещение, което с назначението ми в Народната Библиотека ми даде възможност да извърша работата и което после нареди да се отпечата книгата именно в Държавната Печатница, която единствена има нужните шрифтове и опитни работници.

Най-дълбока признателност имам към началството и колегите ми в Народната Библиотека: на бившия директор на Нар. Библ., г. Ст. Чилингиров, по чиято инициатива започнах тази работа, и който много съдействуваше за по-успешния вървеж, както на самата работа, така и на печатането ѝ, на бившия поддиректор на Нар. Библ., г. Христо Цанев (Борина), който постоянно ме насърдчаваше и улесняваше в работата ми, на г. г. професорите — Б. Цонев и В. Н. Златарски и на г. В. Пундев, които ми даваха много ценни указания, на сегашния директор на Нар. Библ., г. Ст. Станимиров, който се отнасяше с голям интерес към моята работа и употреби всички старания, за да ускори печатането ѝ. Най-сетне изказвам и горещото руско „спасибо“ на скромните работници в Държавната Печатница, които със усърдната си, внимателна и веща работа улесниха толкова много моя труд.

София, 29. дек. 1922 г.

Валерий Погорелов.

ОПИС

НА

СТАРИТЕ ПЕЧАТАНИ БЪЛГАРСКИ КНИГИ

(1802—1877 г.)

1802 год.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ | ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ | Περιέχουσα Λεξικὸν Τετράγλωσσον τῶν τεσσάρων κοι|νῶν Διαλέκτων. ἤτοι τῆς ἁπλῆς Ῥωμαϊκῆς, τῆς | ἐν Μοισίᾳ Βλαχικῆς, τῆς Βȣλγαρικῆς, | καὶ τῆς Ἀλβανιτικῆς. | Συντεθεῖσα μὲν ἐν ἀρχῇ χάριν εὐμαθείας τῶν φιλολόγων ἀλ|λογλώσσων νέων παρὰ τȣ Αἰδεσιμωτάτȣ, καὶ Λογιωτάτȣ Δι|δασκάλȣ, Οἰκονόμȣ, καὶ Ἱεροκήρυκος Κυρίȣ Δανιήλ τȣ ἐκ | Μοσχοπόλεως. Καλλυνθεῖσα δὲ καὶ ἐπαυξηνθεῖσα τῇ προ|σθήκῃ τινῶν χρειωδῶν καὶ περιεργείας ἀξίων, καὶ εὐλα|βῶς ἀφιερωθεῖσα τῷ Πανιερωτάτῳ, Λογιωτάτῳ | Μητροπολίτῃ Πελαγωνείας, Ὑπερτίμῳ, καὶ Ἐ|ξάρχῳ πάσης Βȣλγαρικῆς Μακεδονίας Κυρίῳ | Κυριω Νεκταριω | τω εκ Μουντανιων | Οὗ καὶ τοῖς ἀναλώμασι τύποις ἐκδέδοται δι' ὠφέλειαν | τῶν Ἐπαρχιωτῶν αὐτȣ εὐλαβῶν Χριςιανῶν.|

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ȣωβ'. 1802.|

8 небр. + 92 стр.; 4⁰; (гржцки б.). (Книжния филигран: лжк сжс стрела и буквите М А).

Стр. 2 небр.: Στιχοι Μιχαηλ Σχοινα ως εκ της βιβλου. *Нач.* Ἤθελον νὰ ἔχω γλῶσσαν τὸ τετράγλωσσον ἐγὼ . . . ; — Ετερον τετραστιχον. Δανιὴλ συνέγραψέ με τοῦ Θεοῦ ὁ Ἱερεὺς,| καὶ ὁ τῆς Πελαγωνείας τύπωσέ μ' Ἀρχιερεύς. | Κ εἰς τȣ̀ς δύω ἔχω χάριν, καὶ τȣ̀ς δυὼ εὐχαριςῶ, | Ὁ Θεὸς νὰ τȣ̀ς δοξάσῃ, ὡς ἐγὼ ἐπιποθῶ; стр. 3 небр.: Εις τον πανιερωτατον αγιον Πελαγωνειας Κύριον Κύριον Νεκτάριον (14 стихове); стр. 4 небр.: «Σημείωσαι, ὅτι τὸ παρὸν τετράγλωσσον Λεξικὸν συνετέθη μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ συνηθίσȣν οἱ τῶν Μοισιοδάκων παῖδες τὴν Ῥωμαΐκην γλῶσσαν . . .»; стр. 5—6 небр.: Посвещението τω πανιερωτατω, λογιωτατωτε, καὶ σεβασμιωτατω μοι

δεσποτη καὶ μητροπολιτη αγιω Πελαγωνειας κυριω κυριω Νεκταριω οτ Οἰκονόμος καὶ Ἱεροκῆρυξ Δανιὴλ Μιχάλη Ἀδάμη Χατζῆ Ὁ Μοσχοπολίτης; стр. 7—8 небр.: Στιχοι απλοι κατα αλφαβητον ανεπιγραφοι. («Αλβανοὶ, Βλάχοι, Βȣ̆λγαροι, Ἀλλόγλωσσοι, χαρῆτε.| Κ' ἑτοιμασθῆτε ὅλοι σας, Ῥωμαῖοι νὰ γενῆτε.| Βαρβαρικὴν ἀφήνοντες γλῶσσαν, φωνὴν, καὶ ἤθη, | Ὁπȣ̆ ς̆ȣ̆ς Ἀπογόνȣς σας νὰ φαίνωνται σὰν μῦθοι. | Γένη σας νὰ τιμήσετε, ὁμȣ καὶ τὰς Πατρίδας,| Τὰς Ἀλβάνοβȣλγαρικὰς κάμνοντες Ἑλληνίδας, . . .| Λαοὶ οἱ πρὶν ἀλλόγλωσσοι, ἀλλ' εὐσεβεῖς τὰ θεῖα,| Ῥωμαίων ν' ἀποκτήσετε γλῶσσαν καὶ ὁμιλίαν . . .| Νέοι Βȣλγάρων χαίρετε, Ἀλβανιτῶν, καὶ Βλάχων, | Διάκονοι, Πρεσβύτεροι, μεθ' Ἱερομονάχων.| Ξυπνίσατε ἀπ' τὸν βαθὺν ὕπνον τῆς ἀμαθείας,| Ῥωμαίκια γλῶσσα μάθετε, Μητέρα τῆς σοφίας.| Ὁ μοισιόδαξ Δανιὴλ ἔντιμος Οἰκονόμος, | Τὴν βίβλον ἐξεπόνησεν, ὧν Ἱερεὺς ἐννόμως . . .»); стр. 1—36: Λεξικὸν τετράγλωσσον (Ῥωμαΐκα, Βλάχικα, Βȣλγάρικα, Ἀλβανίτικα); стр. 37—39: Покана кѫм учещите се, особ. Власи, Арнаути, Бѫлгари, да изучават внимателно τὰ Ῥωμαΐκα според Лексикона, а след това и другите части на книгата; стр. 39—53: Μερος πρωτον. Διδασκαλια χριστιανικη (= Катихизис); стр. 54—71: Μερος δευτερον. Περι στοιχειωδων ἀρχων της φυσικης, (стр. 60—71: επιστολικοι χαρακτηρες); стр. 72—91: Μερος τριτον. Περι των τεσσαρων ειδων της αριθμητικης.

Книгата е вече второ издание, както изглежда от книгата на Leake: Researches in Greece, 1815; издадена вторично от Papahagi, ромѫнския и грѫцкия текст от Miklosich

Образец от текста: (12)

Ῥωμαΐκα	Βλάχικα	Βȣλγάρικα	Ἀλβανίτικα
Ὅμως θέλ νὰ ἐμπαίνω	Μά σὲ ἴντρȣ	Τόκȣ καὶ βλίζαμ	Πῶ τῶ τᾰͅἴȣνν
εἰς ἕνα καΐκι	τρȣ ȣνᾳ κᾳΐκᾳ	νά ἔτεν τζȣνν	ντά ννή καΐκ
διὰ νὰ ἀπεράσω	τρά σέ τρέκȣ	ζά τά πώμηναμ	κή τᾰͅ σκονν
ἀπὸ τὴν ἄκραν	τέ πρεμάρτζηνε	ὀτ κραϊοτ	γκᾰͅ ἰάνᾳσᾳ
ἕως ὁπȣ νὰ φθάσω	πᾰͅν σέ ἀτζιȣγκȣ	τȣρηντα φθάσαμ	γκίερ ταχαρήνν
τȣς συντρόφȣς μȣ.	σόσλη ἀννέη.	τȣρζήνατα μόη.	σσιόκᾳτ τεμȣ.
Διὰ νὰ πλέωμεν	Τρά σε ἀβȣζίμȣ	ζα τά πλήβαμε βόζημε	Κῆ τά νοτόγ
μαζύ	ντεατȣνȣ	ζάετνω	μπάσκᾳ
καὶ νὰ γλυτώσωμεν	σσή σέ σκᾳπάμȣ	ἢ τά ὀτκίναμε	ἔδέ τᾰͅ σποτόννμᾳ
ἀπὸ τὰ κύματα	τέ ταλάζᾳ	ὀτ μπρανόητε	πέ ταλάζερασς
καὶ ἀπὸ τȣς ἀνέμȣς.	σσή τέ βίντζȣρη.	ἢ ὀτ βέτροητε.	ἐδὲ πὲ ἱέρασσ.

1806 год.

2. КѲ҆РІѦКѲ҆ДРОМІѲ҆ | Сиречъ: | недѣлникъ | Поѹченіе. | На всѣхъ Недѣлѧхъ въ Православнѝ Цр҃квах҃ | Прочитаемаѧ Є҆ѵ҆ліѧхъ въ всегѡ̀ Лѣта съ | Толкѹваніемъ и̂ справоѹченіе, и̂ на Велѝ|кихъ Гдн҃ихъ Праздницѣхъ, и̂ на ст҃ыхъ | Праздн҃ѹемыхъ Сказаніе дѹшеполезнаѧ. | Преписанный ѿ Словескаго и̂ ѿ Греческаго | Глѹбочайшаго ѧзыка на Болгарскій простый | ѧзыкъ ѿ Смиреннаго Братчанскаго Є҆пкпа | СОФРОНІѢ, кразѹмѣнію протомѹ народѹ. | Позволеніемъ Досі҃деѧ Мѝтрополі҃та | Оу҆гровлахі҃йскаго, Помощію же Є҆пкповъ, | и̂ Блгочестивыхъ Хр҃тіанъ нынѣ Издадесѧ | въ Тѵ҃пографіи оу҆ Рымнѝческой Є҆пкпі҃и. | При Є҆пкопѣ Нектарі҃и. | Въ Лѣто ҂аѿѕ. | Напечатасѧ и̂ Право ѿписасѧ, ѿ Дімитріа Міхаилѡ Поповѝ. и̂ ѿ Геѡргіа сн҃ъ е҆гѡ̀ Тѵ҃: рыі҃. |

6 небр. + с҃ѕе (= 265) + 1 небр. лст.; фол.; брой по тетрадитѣ — ѕ҃з (= 67).

(Л. 1 отвѫтре — гравюра с надписа:

О АГІОС, ІОАННС, О ѲЕ҆ЛОГ.)

Л. 2—3 небр.: Ѡглавленіе.

Л. 3 (отвѫтре) — 6 небр.: (Предговор на Софрония за значението на Евангелието и за нуждата на Бѫлгарите да имат тѫлкование и поучение от евангелското учение, свѫршва с мото: Ивленіе словесъ твоихъ Просвѣщаетъ и кразѹмлѧетъ Младенцы. ѱаломъ, р҃ніі. Стіхъ, р҃л.

Л. 6 небр. (отвѫтре) — гравюра с надпис — дѹминекатѹтѹ | рорь сфинцилорь и две молитви.

Лл. 1—170 — Поꙋченїꙗ, (1—54) от неделята Митар и Фарисей, Великия Пост, Пасха, Петидесетница и след нея недели 1—32; лл. 171—265 — Поꙋчѐнїѧ на̑ пра̑зднїко̑мъ Господымъ И҆ Бг҃оро́дичнымъ, и҆ и҆збра́ннымъ Ст҃ы́мъ на всегѡ̀ лѣ́та. (Започва се от 1-и септ. и има поучения за свети: прп. Параскева, мч. Димитрий, Іоанн Злат., стл. Николай, мч. Игнатий, Василий Вел., Іер. Аѳанасий, мч. Георгий, апл. Петр и Павел, за пропуснатите в пѫрвата част Понеделник — Четвѫртѫк на пѫрвата седмица от Вел. Пост и наставления — а) по крещѐнїй Младенца и б) по совершѐнїй Вѣнча́нїе).

1 л. небр. Въ Сла́вꙋ ст҃ы́ѧ є҆диносꙋ́щныѧ и҆ нераздѣли́мыѧ Тро́ицѣ, о҆ц҃а̀ и҆ сн҃а, и҆ ст҃гѡ Дх҃а. И҆же и҆знача́ла помогнꙋ́лъ є҆́сть на́мъ та̀ достиго́хме и҆ конца́. Люботрꙋ́днымъ тща́нїемъ, и҆ со и҆спы́тнымъ прилѣжа́нїемъ, и҆спи́сахъ сїѐ кни́гꙋ Недѣ́лное Є҆ѵ҃лское Толкова́нїе, и҆ ст҃ы́хъ Вели́кыхъ Гн҃дскихъ и҆ Бг҃оро́дичныхъ Пра́зникѡвъ, и҆ ст҃ы́хъ оу҆го́дникѡвъ Бж҃ї́ихъ на всегѡ̀ лѣ́та Пра́здꙋемыхъ: И҆ приведо́хъ и҆́хъ ѿ Словѐнскагѡ и҆ ѿ Гре́ческагѡ глꙋбо́кагѡ и҆ простра́ннагѡ ѧ҆зы́ка на Бо́лгарскїй про́стый и҆ кра́ткїй ѧ҆зы́къ: Къ разꙋмѣ́нїю и҆ оу҆вѣ́дѣнїю Бо́лгарскомꙋ про́стомꙋ наро́дꙋ, дꙋшѐвныѧ и҆́хъ ра́ди по́лзы. И҆ въ совершѐнїе доспѣ́:

Нача́сѧ печа́тати А҆прѣ́лїа кд҃. и҆ соверши́сѧ Ноѐмврїй ке҃. Въ лѣ́то ѿ Рожества̀ по Пло́ти Бг҃а Сло́ва. ҂аѿѕ. Ноѐмврїй. ке҃

А҆ и҆же вѣ́дите чита́ти на сїю̀ ст҃ꙋ́ю и҆ Бж҃твѐннꙋю Кни́гꙋ Ра́дꙋйтесѧ, въ Гдⷭ҇ѣ, и҆молитесѧ ѡ҆на́съ грѣ́шныхъ И҆ щѐ погрѣшѐнїе бꙋ́дете на́исти въ сло́вѣ, и҆лѝ въ дꙋ́ми, с҆ дꙋ́хъ кро́тости ѡ҆правите, небо́рзайте зло̀ дꙋма́ти на́съ ра́ди, поне́же и҆́мы чл҃вцы па́дости є҆смы̀, и҆ є҆́стꙋ̑ствѡ сла́бо не ѡ҆ста́вѧ ни̑ коегѡ̀ ѡ҆ста́ти ве́зъ погрѣшѐнїе. Поне́же каквѐтъ невозмо́жно є҆́сть Нѐбо ѡ҆ста́ти без҆ о҆́блацы, та́кожде ти̑пографѣ́ꙋ невозмо́жно є҆́сть ѡ҆ста́ти без҆ погрѣшѐнїе.

Каквѐтъ щѐ пли́ватъ помо́ре и҆ вѣ́ютсѧ ѿ тала́зы мо́рскїѧ, и҆же́лаю̀ дости́гнꙋти на Лима́нъ тихова́нїй Та́кѡжде и҆́мы желаѧ́хмо дости́гнꙋти до конца̀ кни́гꙋ сїю̀.

Ѳеѡ́доръ Стоѧ́новъ ѿ Ви́динъ оу҆ченѝ Сѡфро́нїа є҆пи́скопа Бра́чанскїй. Дими́трїа Никола́ювъ и Ка́лчꙋ Нїко́лае по́пьвъ

[Превод от второто гръцко издание, 1803 г., на проповедника Никифор Теотоки и с помощта на по-стар руски превод. Гл. А. Теодоров. Българска лит. Пловд. 1896. стр. 161].

Образец от текста: (л. и҃) Є҆ѵ҃лїе. Тогѝва кѧ̀ речѐ щосѧ̀ ѿлѣ́ваѧ стра́на; и҆ди́те ѿ менѐ проклѧ́тїй въ о҆́гнъ вѣ́чнїй, щоѐ нагѡ́твѝ задїа́вола, и҆заслꙋ́ги є҆гѡ̀: Поне́же гла́дѣ бѣ́хъ и҆неда́дѡ̑темѧ даѧ́мь: жа́денъ бѣ́хъ и҆ненапои́стемѧ: Чꙋжди́нецъ бѣ́хъ и҆не́ѥ ведо̑темѧ въдо́мы вашы: Го̑ и҆не ѡ҆блѧко̑темѧ: Бо́ленъ и҆въте́мни́цы бѣ́хъ и҆непосѣти́сте мене́. Тогѝва и҆о̑ны кѧ̀ ѿговорѧ̑ и҆ дарекꙋ́тъ: Гдⷭ҇и, кога́тѧ ви́дѣхме гла́дѣ, и҆ли̑ жа́дѣ, и҆ли̑ чꙋжди́нецъ, и҆ли̑ го̑, и҆ли̑ во́лѣ, и҆ли̑ въте́мни́цы и҆непослꙋ́жихѝме тебѣ́. Тогѝва кѧ̀ѿгово́ри и҆ре́чѐ и҆́мъ: И҆́стина дꙋма̑ ва̑, поне́же нестори́те є҆ди́номꙋ ѿма́лы̑ тѣ̑ѧ, менѐ несто́рихте. и҆ и҆дꙋ́тъ тѣ̑е въмꙋ́кꙋ вѣ́чнꙋю, а҆пра́ведницы въ живо́тъ вѣ́чный. Толко́ванїе. Го́ре грѣ́шникѡ̑, а҆на́и вы́ше немл҃ти́вы̑. Поне́же пра́ведни̑й и҆ мл҃ти́вый хо́чꙋть данаслѣ́дѧ̑ цр҃тво нб҃ное, като̀ пока́зали любо́въ и҆ мл҃о̑ наблѝжнїй сво́й, щоѐ то̀ добродѣ́телный ве́рхъ. А҆немл҃ти́вый и҆непра́веднїй на о҆́гнъ щесѧ̀ прово́дѧтъ, поне́же нена́вистъ и҆́мали наблѝжнїй сво́й, щоѐ навсѣ́хъ зы́хъ ко́ренъ. Почто̀ мл҃ти́въ чл҃вкъ по̑обенъ є҆́стъ мл҃ти́вомꙋ бг҃ꙋ: А҆немл҃ти́въ чл҃вкъ по̑обенъ є҆́стъ не мл҃ти́вомꙋ и҆чл҃вко ненави́стномꙋ дїа́волꙋ, тогѡ̀ ра́ди прова́жда и҆ гдⷭ҇ь на̑ный о҆́гнь щоѐ на го́твѝ дїа́волꙋ и҆слꙋ́га̑ є҆гѡ̀.

(От този малък откъслек се вижда, че езика на тази книга не е чисто български, а с голям примес от черковнославянски в неговата руска редакция; в едно и също изречение срещаме и български аористни форми — дадо̑те, о҆блѧко̑те и черк.-слав. — напои́сте, ѥ҆ведо̑те, посѣти́сте, така и от бъдеще вр. има три форми: кѧ̀ ѿгово́рѧ̑, ще сѧ̀ прово́дѧтъ и хо́чꙋть да наслѣ́дѧ̑; вспом. гл. 3 л. ед. ч. има и є҆́стъ (черк.-сл.) и є (бълг.): щоѐ, неѐ; 3. л. мн. сꙋ́тъ (6) и не са (5[6]). Авторът иска да избягва употреблението на члена, но пак срещаме такива форми, както: на свѣто̀ (5 небр., 7), или ма́лїѧ сы̑, старыѧ сы́нъ (3[6]), то́ѧ блꙋ́дныѧ сынъ (4[6]), тоѝ тво̑ѧ сынъ и дори на хр҃тїа́ныте (8).

XI. А. 1/18 (4 едн.)
(У. 120 В. 1.)

3. Молитвенный крінъ. У Будиму, 1806.
80 стр., 8⁰.

[Начовъ. Новобълг. книга, 29: „Споредъ Ив. Шоповъ (Списъкъ, Царьгр. 1852, бр. 1.) била напечатана и втора бълг. книга — Будимъ: (М. Кр. 12⁰, 80 стр.). Само толкова отбѣ[ле]жено. Това повтарятъ и Иречекъ (Книгоп. Виенна 1872, бр. 275) и А. Теодоровъ (Бълг. книгоп. 100 год. Соф., 1909, — 7438) — *Малко съмнителна е тази книга*“].

(ТБ. 7438)
(Тд. 507.)

1814 год.

4. СЛО́ВО | йска́заное заради̑ | Оу̑мира́нїе. |

Къ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́лев: Всеѹчи́лища Оу̑нга́рскагѡ. | 1814. |

30 стр.; 8⁰ (липсуват стр. 7—10); (черк.-слав. букви).

Стр. 3—20: Сло́во йска́заное заради̑ Оу̑мира́нїе; страници 21—30: Сло́во заради̑ свѧто́е Йсповѣ́данїе на сички хрїстїа́ни; на мѹ́жи и̑ на же́ни.

Образец от текста: (Стр. 19) Слѹ́|шай Ѳео́дѡро: си́чки чл҃вцы зна́ѧтъ | и̑ слѹ́шатъ ст҃о́е є҆ва́ггелїе, и̑ си́чки | кни́ги хр҃тїа́нскїи се̑ за ѻ҆́вїе стра́шнїи | дїа́волски па́тица писѹ́ватъ; а̑ | чл҃вцы нико́и па́тъ бг҃ѹ несѐ мо́лѧтъ | и̑ оу̑ нихни се́кїй ча́съ, и̑се́кїй па́|та; ре́чи и̑ збо́рови, и̑ ѿ тїе грѣ́|шни и̑ дїа́волски збо́рови, и̑мъ оу̑мъ | ѿтемне́лъ и̑ ѿслепе́лъ, а̑ є҆дни̑ ѿ | мно́гѹ спїе́нѣ; а̑ є҆дни̑ ѿ мно́гѹ вї|но̀ пїе́нѣ, и̑ ѿ мно́гѹ тѹ́рлїи грѣ́|хови си́чки се̑ ка́кѡ бе́зѹмни звѣ́||стр. 20||рови и̑ доби́цы, лю́батъ и̑ ѿбы́чатъ | ѻ҆во́й вѣ́къ; а̑ хр҃то́съ ка́зѹе; кои | ѿбы́че не́що ѿ ѻ҆во́и вѣ́къ, тїе чл҃вцы се̑ дѹшма́ни бж҃їи; когасе бг҃ѹ| дѹшма́ни; не мо́жатъ дасѐ спа|са́тъ, па́къ речѐ а҆гг҃лъ: слѹ́шай Ѳео́|дѡро: ко́и чл҃вцы лю́батъ не́що ѿ| ѻ҆во́й вѣ́къ, тїе нема́тъ па́тъ за| рай; и̑ ни́хни дѹ́шы се̑ вр҃ъзани оу̑| рѹ́ки дїа́волски; за́що лю́батъ ме́р|твы и̑ хѹ́лни рабо́ти, се що є҆ на| ѻ҆во́й вѣ́къ, си́чко то є҆́сть ме́рство; и̑ | бг҃ъ не́кѣ тїе чл҃вцы, ко́и ѻ҆бы́чатъ | ѻ҆во́й вѣ́къ; тїе чл҃вцы, що ѿбы́чатъ | ѻ҆во́и вѣ́къ, тїе подоврѣ̀ да несѐ | роди́ли, ѿ ни́хъ ни є҆ди́нъ не мо́|же, да

поми́не ѻ҆ві́е стра́шніи діа́|воли; тре́бѹе да мы́слиме оу҆ми́|ранѣ: и҆ сѹ́дъ бж҃ій, и҆ цр҃тво неве́с|ное, и҆ мѹ́ка вѣ́чнаѧ.

[По особеностите на езика се види, че книгата е от Іоакима Кѫрчовски; по сѫдѫржанието ѝ — кратѫк текст от „Книгата на митарството“].

V. Д. 4/96.

5. Повѣ́сть ра́ди | **СТРА́ШНАГО И ВТОРА́ГО** | пришествіѧ Хрїсто́ва, | со́бранная ѿ разли́чныхъ ст҃ы́хъ пи|са́ніѧхъ. и҆ преведе́нна на простѣ́йшій ꙗ҆зы́къ | Болга́рскій, по́лзованіѧ ра́ди простѣ́йшыхъ | чл҃вѣ́кѡвъ и҆ некни́жнихъ: | Спи́саннаѧ | ѿ | ха́джи І҆ѡакі́ма да́скала, | и҆ преведе́сѧ на ту́пъ Потщанїмъ | Господа́ра | Ку́ръ ха́джѝ Пе́ца ѿ Ш҃и́пъ, | и҆ | Ку́ръ ха́джѝ Ста́нко ѿ Кра́тово, | и҆ ку́ръ Дими́трїй Фїлїпо́вичъ | ѿ Е҆грѝ Дере́ Пала́нка | за дѹше́вное и҆́хъ спасе́нїе | Настоѧ́тель бы́сть | Дими́трїй І҆ѡа́нновичъ | Зѹзѹ́ра ѿ Се́чища. |

Въ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́лев: Всеѹчи́лища Оу҆нга́рскагѡ | 1814.

46 стр.; 8° (в пѫрвия екз. липсва титулния лист = стр. 1—2, в втория — стр. 1—4); черк.-слав. букви; печатѫт е сѫщи, както и в „Сло́во, иска́з. заради̑ Оу҆мира́нїе“.

Стр. 3—24: Сло́во заради̑ стра́шенъ сѹ́дъ Божїй, и҆ второ́е пришествїе Хрїсто́во, стр. 25—46: Сло́во второ́е свѧта́гѡ проро́ка Данїи́ла.

Образец от текста: (стр. 36) Слѹ́шайте, и҆ да ви́дите, ко́лкѹ голе́ми те́шки мѹ́ки претръ́пеле ст҃и́и мѹ́ченицы: тїе се̑ то́кмѡ со а҆рха́ггели, и҆ а҆́ггли, та́ка гѝ почи́та ста́ѧ цр҃ковь; херѹві́мы и҆ серафі́ми, защо̀ оу҆ ни́хъ и҆ оу҆ ни́хни дѹ́шы сѣдѣ́лъ хр҃то́съ, а҆ ѻ҆нѝ поми́нале и҆́зъ и҆гле́ни оу҆́шы; а҆ сега̀ ни мѹ́чатъ, ни ві́ѧтъ, ни гла́дни, ни же́дни, а҆ са́ми хо́датъ по стремни́ни и҆ про́пасти діа́волски; хр҃то́съ рабо́тилъ ґі҃ го́дини древодѣ́лъ, да гѝ наѹ́чи на́съ, и҆ нѝе да рабо́тиме, да не ꙗ҆́деме чѹ́ждый по́тъ; па́къ кога̀ стана́лъ л҃ (стр. 37) годи́ни, собра́лъ ст҃ї́и а҆́плы, хода́лъ трѝ годи́ни, мнѡ́гѹ чѹда̀ оу҆чини́лъ. оу҆мре́ни ѡ҆живи́лъ; ѿ пе́тъ хлѣ́бови пе́тъ хїлїа́ди мѹ́жи насы́тилъ, а҆ и҆ же́ни и҆ дѣ́ца ꙗ҆́ле ѿ тїе хлѣ́бови; и҆ собра́ле ст҃ї́и а҆́плы 21

ко́ша тро́хи; по́сле Е҆вре́и ѿ за́кисть мнѡ́гѹ го̀ мѹ́чиле, ꙗ҆з хїлїа́ди па́ти го̀ оу҆дри́ле по това̀ кра́сно и҆ прекра́сно лицѐ; го̀ би́ле, се́то тѣ́ло него́во бы́ло е҆дна̀ ра́на; по тїе лю́ты мѹ́ки го̀ распѧ́ле на кр҃тъ, и҆ мѹ̀ заби́ле оу҆ рѹ́ки и҆ оу҆ но́ги голе́ми кли́нцы, а҆ то́й а҆́гнецъ бж҃ій си́те тїе мѹ́ки претърпѣ́лъ заради̑ на́съ, да ны̀ ѿкѹпѝ ѿ рѹ́ки діа́волски, и҆ кога̀ бы́лъ хр҃то́съ на кр҃тъ, трѝ саха́ти (стр. 38) слн҃це се̑ потемни́ло: и҆ трѝ саха́ти землѧ̀ се̑ тре́сла стра́шнѡ, и҆ ѡ҆жи́веле си́те оу҆мре́ни та́мѡ оу҆ ст҃ый гра́дъ І҆ерѹсали́мъ. и҆ мнѡ́гѹ ко́и бы́ле ст҃ї́и, гѝ ви́дѣле; ка́кѡ тїе ѡ҆живе́ле; та́ка кѣда̀ ѡ҆живе́атъ та́мѡ на ѻ҆но́й вѣ́къ, и да ка́жеме, сега̀ ви́катъ чове́цы, нїе те́шко ѿ вергїа, да позна́еме пра́во и҆ чи́сто, да не хѹ́лиме и҆́мѧ бж҃ї́е.

[По особеностите на езика е ясно, че принадлежи на Іоакима Кѫрчовски].

XI. А. 7/72 (2 екз.)
(У. 122. л. 74)

14296
ДЪРЖАВЕН БИБЛИОТЕКАРСКИ ИНСТИТУТ

1816 год.

6. Книга сїѧ зовомаѧ | Ѿглєдѧло | Ѿписасѧ ра́ди потре́бы и ползова́нїѧ | препростѣ́йшымъ и не книжнымъ ꙗзыкѡмъ | Болгарскимъ долнїѧ Мѹ́ссїи, много|грѣ́шнымъ во Їеромона́сѣхъ и недостой|нѣ́йшымъ Їгѹменомъ Краль Ма́рко|вагѡ Мона-стырѧ; и҆же во Ско́пїе | оу҆ Ма́ркоа река хра́ма ст҃а́гѡ ве|ликомѹ́ченика Димитрїа | Кѵ́рїллъ Тетоецъ Пе́йчиновиѣ | И҆ и҆зда́сѧ на тѵ́пъ и҆ждиве́нїемъ и҆ потща́нїемъ | Бл҃гоговѣ́йнагѡ во Свѧще́нницѣхъ | Гдⷭ҇на Ко́сте Сто́шиѣ | По́па ѿ Призрена гра́да. |

Въ Бѹ́динѣ Гра́дѣ, | Писмены Кра́левск: Оу҆нїве́рсїте́та Пещанскагѡ. | 1816.

2 небр. + рѝи (158) стр., (по печатна грешка след стр. ѻ҃ѕ вѫрви стр. п҃з, така, че истинския брой на стр. е — 148); 4⁰, (черк.-слав. б., понякѫде червени).

Стр. 1 (небр.)—2 (небр.). Ѿглавле́нїе ѡ҆вы́ѧ кни́ги.

Стр. а҃ — г҃. Послѣ́дованїе, постриже́нїе мона́ха, ѡ҆дѣѧ́нїе ра́сси и҆ камила́вки.

Стр. г҃ — ѕ҃. Сказа́нїе ѿ мл҃твѣ́ ст҃а́гѡ Нифо́на (*огл.* Нифонта) ꙗ҆́кѡ ѡ҆ва̀ прїѧ́тна є҆́сть пре́дъ Бг҃омъ. (черк.-слав., само стр. є҃ — ѕ҃ с червени букви, на бѫлгарски).

Стр. ѕ҃ — и҃і. Моли́тва ст҃а́гѡ Нифо́нта. (черк.-слав.).

Стр. ѳ҃і — л҃ѕ. Сказа́нїе ѿ мл҃твѣ́ ст҃а́гѡ Тро́фѡна ка́кѡ подова́етъ (*огл.* потова́етъ) пѣ́ти.

Стр. л҃ѕ — м҃и. Сказа́нїе ка́кѡ подова́етъ заѹ́чити (*огл.* заѹчи́ти) ѻ҆́трока а҆́зъ вѹ́ки (*огл.* а҆́зѣѹ́ки).

Стр. м҃и — н҃г. Моли́тва ѕ҃. ѻ҆трокѡ́мъ (*огл.* ѻ҆трокѡмъ) немогѹ́щымъ спа́ти во́лнымъ.

Стр. н҃г — н҃д. Моли́тва за свекаква (*огл.* свѐ ка́ква) бо́лесть (*огл.* боле́сть) со параклисъ вг҃ченъ.

Стр. н҃е — н҃з. Моли́тва ѿ ѻ҆че́съ призора си́речь за оу҆роцы. (На стр. ѳ҃і — н҃з всички молитви са черк.-слав., но обяснениата им на бѫлг.).

Стр. н҃и — рн҃е. Поѹче́нїе сва́комѹ Хр҃тїа́нѹ, ка́кѡ подова́етъ пра́зновати пра́зницы Госпо́дскихъ и҆ ст҃ы́хъ, и ка́кѡ подова́етъ причасти́тисѧ ст҃о́е причеще́нїе. (*огл.* прича́ститисѧ ст҃ы́мъ причаще́нїемъ) (на бѫлг.).

Стр. рн҃ѕ — рн҃и. Моли́тва ст҃а́гѡ А҆рха́нгела (*огл.* А҆рха́нѣела) Мїха́ила. (черк.-слав.).

Образец от текста: (стр. ѻ҃д) и҆маше некои чо́екъ бога́тъ мо́шно, свакїи де́нь се весе́леше се ф҃а́чинешеа, па́къ и҆маше є҆́денъ ꙗ҆ванцїа сиро́ма воле́нъ, леже́ше на по́рта та ѿ богаты ѻ҆|ѻ҆е||ти, во́ленъ и҆ма́ше живы раны̀ и҆ гла́денъ со кѹчинѧ та лежа́ше на по́рта та, че́кашь кога ѣ҆ и҆стресе та трапеза и҆змѣѣари те ѿ богатїѡтъ, па и҆ волниотъ се влече́ше при кѹчи́нѧ та, бере шетрошки и҆ пцы те немѹ̀ велеа нищо, оу҆ще мѹ̀ лижеа раны тѐ мѹ̀ си̇ бришеа со ѧ҆зы́къ, мѹ̀ чине́а и҆ кра́мъ пцѐ те, а҆ богатїотъ неѣеше ни є҆́дно па́рче ле́ва, и҆ мало манца неѣеше да мѹ̀ дадетъ, до́йде заманъ оу҆мре сиромаотъ, сиромаси тѐ мѹ̀ зако́паатъ снага̀ та хало са́на, а҆ дѹша̀ та̀ трпежлїа А҆нѣели пее и҆ѣи мѹ̀ ꙗ҆ ѿнесоа оу҆ ра́й, оу҆ пазѹ́хи А҆враа̀мови во хѹбавы́нѧ вѣ́чна. Оу҆мре и҆ богатїотъ; бога́те мѹ̀ закопаа та сна́га, а҆ ѣ҆́воли мѹ̀ оу҆зеа дѹша̀, та се ф҃алїа та дѹша̀ негова, мѹ̀ га ѿнесоа во ц҃ехнемъ во ве́чна ||стр. ѻ҃ѕ|| мѹ́ка, и҆ дѹша̀ та̀ мѹ̀ мѹ́че и҆цисе, ѿ ц҃ехнемъ гле́да во ра́й, и҆ ви́де А҆враа́ма во ра́й, и ви́дѣ и тогоа сиро́маа що мѹ̀ оу҆мре на врата̀ гла́дне, га вы́ѣатъ та́мѡ и҆ вы́ка ѿ ц҃ехнемъ: татко А҆враа́ме пожа́ли ме, пра́ти ми Ла́зара що ти стои́тъ оу пазѹ́етъ, сме позна́ницы со него, прати ми го̀ нека си натопи прстотъ неговъ оу҆ вода̀, и҆ нека ми прохлѧ́дитъ оу҆ста̀ моѧ̀, зере и҆згоре́хъ за вода̀ и не се тр҃пи ѿ же́жщина.

[Както е ясно от образеца, разделението на думите не е винаги правилно, напр.: на ѻ҆ве но́ѣь 68 (= на овенодѣь), а҆ ꙗ҆ли невѐра ни́мъ васъ (= а ꙗ ли не вѐ рани́мъ васъ) 143 и др.]

Др. Г. 11/17.
(У. 88. к. 1).
(Пм. Д/47).

1817 год.

7. Сїѧ книга | глаголемаа | МЫТАРСТВА | Преведесе трудомъ Благоговѣйнагѡ въ | монасѣхъ Пречестнѣишагѡ | г. Їѡакїма даскала | Крчовскагѡ, | Иждивенїемъ же православныхъ хрїстїанъ | Штипскихъ и прочихъ градѡвъ Болгарскихъ | за душевное їхъ спасенїе напичатисѧ | настоѧнїемъ | благопочтеннородныхъ господарѡвъ | Димитрїа Фїлїпповича | жителѧ и кѹпца Кратовскагѡ родомъ изъ | Єгридере Паланка | и | Димитрїа Зѹзѹра | Сечищѧнина |.

Въ Будинѣ градѣ | Печатано писмены Кралевск. Оуниверсїтета печ. 1817.

62 стр., („които имат около 18 сантиметра на дльж, а около 12 на шир. и на които са уместени по 20 редовци" — М. Дринов. „Няколко бележки за хаджи Йоакима, даскала Крчовскаго". Исп. кн. XXXIV, стр. 569—573, Средец 1890); (черк.-слав. б).

Образец от текста: Елате сичкіи хрїтїаны чеда Бжїи да чуеме и да видиме, защо е многу страшнѡ, кѹгда човѣци оумиратъ: и мужи и жени ѿ десеть години вишше; тамѡ секого тражатъ: а многѹ страшнѡ на тыѧ, що чинатъ грѣхобы, и живеатъ какѡ безѹмнїи довицы, нематъ страхъ ѿ Бга; ѡхъ! тежко и горко на тыѧ хрїтїаны, кои не слушатъ, що ги оучи хрїстосъ оу стое Єванґелїе. Хрїстосъ ны вика и ны зове на небо: тамѡ да сме при него, да живееме сосъ ангели и со сите стїи заедно; ама какѡ може да идеме тамѡ? Така можеме, да вѣруеме чистѡ, що ны оучи Хрїстосъ оу негово стое Єванґелїе; онъ казѹе, кѣ да виде страшенъ судъ, и кѣда ѡживеатъ сите, що се оумреле и кѣда излезатъ ѿ гробовете.

и кѣда ги суди Хрїстосъ, сите и мужи и жены за сите грѣховы, не салтъ за тыѧ грѣховы, що чинїле со снагите, ами и за тыѧ грѣховы, що се на душата, защо има на душа по големи грѣховы.

[По-разпространено издание от „Слово исказаное заради умиранїе. 1814 год. (№ 4).]

(Моск. Публичный и Румянц. Музеи).

8. ЧѸДЕСА | ПРЕСТЫѦ [БГОРОДИЦЫ] | преведени ѿ книга | Ѧмартолонъ Сотирїа | на | Болгарскїй ѧзыкъ ради ползы | и поѹченїѧ, и спасенїѧ рода хрїстїанскагѡ; | трѹдомъ и настоѧнїемъ | благопочтеннородныхъ господарѡвъ | и Кѹпцевъ | Димитрїа Фїлїпповича, | Жителѧ Кратовскагѡ, родомъ їзъ Єгридере-Паланка, и | Димитрїа Зѹзѹра | Сечищѧнина. |

Въ Бѹдинѣ Градѣ | Печатана писмены Крал: Оуниверсїтета Пещанскагѡ | 1817.

103 стр.; 4°, (черк.-сл. букви).

Стр. 3 — Сїѧ здѣ совершишасѧ Ѧрхїерееемъ Гдиномъ. Гдиномъ Ѧнѹентїемъ Кюстендилскимъ, трѹдомъ же Їѡакїма въ монасѣхъ многогрѣшнагѡ, вдохновенїемъ же Дха стаго подаша Хрїстолюбцы на совершенїе книги сеѧ Чѹдеса Бгоматере (страницата е скъсана, затова сборът е само — 646 гроша).

Стр. 5—102: „Чудеса Богородицы", преведени от книга «Βιβλίον ὡραιότατον, καλούμενον Ἁμαρτωλῶν σωτηρία συντεθὲν εἰς Κοινὴν τῶν Γραικῶν Διάλεκτον παρὰ Ἀγαπίου μονάχου τοῦ Κρήτος, τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ Ἄθω ἀσκήσαντος. Ἐνετίησιν, ᾳψμ'. (1740).[1] Τῆς τῶν Ἁμαρτωλῶν σωτηρίας μέρος τρίτον. Ἐκ τῶν ὑπερφυῶν θαυμάτων τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας (стр. 314—428 и понататък, защото екземпляра на Нар. Библиотека е скъсан). Преведени са чудесата: 1—19, 23—38, 41—49 (броени като 39—47), 51—52 (броени като 48 и 52), 53—54, 56—64 (броени като 55—63), 66—67 (броени като 64—66; 65 в гръцкия текст няма); 20 и 21 (втора половина, — гръцк. стр. 361—362).

[1]) Има и изд. 1793 год.: Сб. Н. У. кн. IV, стр. 295.

Стр. 102—(103?) [Вселе́нскагѡ сѵно́да седма́гѡ пра́вило: Превода на ЧУДЕСА е направен много свободно, както е ясно от образеца на текста, притурен тука паралелно с гржцкия оригинал:[1])

Образец от текста:

Гржцки оригинал (стр. 324).	Бѫлгарски превод:
Περὶ τῶν ἐκτυφλωθέντων Ἰουδαίων, καὶ τοῦ ἐκκοπέντος τὰς χεῖρας, καὶ μετὰ τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ, ὑπὸ τῆς Θεοτόκου θεραπευθέντος. Θαῦμα, Α΄.	Ѳказа́нїе, ка́кѡ ѿслепе́ле Є҆вре́и и є҆дно́мъ рꙋка̀ ѿсѣ́чена; и҆ кога вѣ́ровалъ, рꙋка́ мꙋ и҆зцѣлѣ́ла ѿ престы́ѧ Бцы. Чꙋ́до 1.
Τὸν καιρὸν, ὁποῦ ἠθέλησεν ὁ Κς ἡμῶν Ἰησοῦς Χς, νὰ μετοικήσῃ ἀπὸ τοῦτον τὸν Κόσμον, τὴν πανάχραντον Μητέρα αὐτοῦ, εἰς τὴν Οὐράνιον καὶ μακαρίαν ζωὴν, νὰ συμβασιλεύῃ μετ᾽ αὐτοῦ αἰωνίως, καθὼς τ᾽ ἔπρεπεν. ἐπρόςαξε, νὰ συναχθοῦν οἱ Ἀπόςολοι ἀπὸ ὅλον τὸν Κόσμον, ὅπȣ εὑρίσκονταν διεσπαρμένοι, κηρύττοντες τὸν σωτήριον λόγον, καὶ νὰ ὑπάγουσιν εἰς τὸ χωρίον Γεθσιμανῆ, ὅπȣ ἦτον ἡ Παναγία, νὰ τὴν ἐνταφιάσȣν. Τότε λοιπὸν μὲ θεῖον νεῦμα καὶ βȣλησιν, τοὺς ἅρπαξαν συνέφα καὶ εὑρέθησαν ἅπαντες εἰς μίαν ςιγμὴν, ἐνώπιον τῆς Ἀειπαρθένου. Ἥτις ἰδοῦσα τȣτȣς, ἐχάρη κατὰ πολλὰ καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι ὁ καιρὸς ἤγγικε νὰ ὑπάγῃ, νὰ συνευφραίνεται μετὰ τοῦ Υἱοῦ αὐτῆς καὶ Δεσπότȣ. Καὶ ἀφ᾽ οὗ ἐλάλησεν, ὅσα ἠθέλησε, πρὸς νȣθεσίαν αὐτῶν. καὶ τοὺς ἐπαρηγόρησε,	Ѡ҆ сѝ ѻ҆́нова вре́ме, кога̀ са́калъ Гдь на́шъ І҆и҃съ Хрⷭ҇то́съ своѧ̀ ма́йка ѿ ѻ҆́вой вѣ́къ на нбⷭ҇нꙋю и҆ блже́ннꙋю жи́знь и҆ живо́тъ да ѩ҆ ѿведѐ, да ца́рствꙋе гдⷭ҇ъ него̀ во вѣ́ки, тогѝва се собра́ле си́те ст҃ѝи а҆пⷭ҇ли. ѻ҆́блацы гѝ доне́ле ѿ си́те странѝ, ѿ си́ѡтъ вѣ́къ на преставле́нїе не́йно; кога̀ ѩ҆ ви́дѣле, се зара́довале; и҆ ѻ҆на̀ и҆мъ каза́ла, ка́кѡ кѣда̀ и҆́де къ сладча́йшемꙋ сн҃ꙋ своемꙋ. И҆ се помоли́ла и҆ гѝ блг҃осло-

[1]) Гл. още образеца и в Сб. Н. У., кн. IV, стр. 297.

καθὼς εἰς τὴν κοίμησιν αὐτῆς φαίνεται σχηματίσασα τὸ πάντιμον αὐτῆς καὶ πάνσεπτον σῶμα, εὐλόγησεν αὐτοὺς. καὶ παρέδωκε τὴν παναγίαν ψυχήν της εἰς αχράντȣς παλάμας τοῦ αἰωνίȣ Θεοῦ. Τότε κατὰ τὴν παραγγελίαντης, οἱ Ἀπόςολοι ἔλαβον τὸ ἁγιώτατον ἐκεῖνο σκῆνος, καὶ πορευόμενοι μὲ εὐταξίαντε καὶ εὐλάβειαν, ἔψαλλον συμφώνως ὕμνον ἐξόδιον. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι συνοδεύοντες τὴν Κυρίαν αὐτῶν καὶ Βασιλίσσαν, ὑμνοῦσαν ἀοράτως καὶ ἐγκωμίαζαν, μὲ γλυκύταταις φωναῖς θαυμασίως, ὁποῦ εἰς τὴν ἀέρα ἠκȣοντο. Ἀλλὰ οἱ φθονεροὶ καὶ ἀσεβεῖς Ἰȣδαῖοι, δείχνοντες ἀκόμη τὸ μῖσος, ὁποῦ εἴχασι πρὸς τὸν Κν, καὶ τὴν κακοσύνην τȣς, ὥρμησαν κατὰ τȣ κραββάτȣ, ἔχοντες εἰς τὸν νοῦντȣς, νὰ τὸν ῥίψȣσιν εἰς τὴν γῆν, νὰ ἀτιμήσȣσι τὸ πολίτιμον καὶ θεϊκὸν σκήνωμα. Ἀλλὰ παρευθὺς ἔφθασαν ἡ θεία δίκη τȣς τολμητάς ὡς ἐπλησίασαν, καὶ ἐτυφλώθησαν ἅπαντες.

ви́ла си́чките, ко́и быле та́мѡ; и҆ легна́ла чи́стѡ и҆ хꙋба́вѡ на своѐ лега́ло;

и҆ си преда́ла пречⷭ҇та̑ѧ своѧ̀ дꙋша̀ оу҆ рꙋ́ки сн҃ꙋ своемꙋ и Бг҃ꙋ; тогѝва по повелѣ́нїю не́йно зеле носи́лото съ Бж҃е́ственнымъ ѻ҆́нымъ ски́нїемъ, и҆ но́силе съ вг҃олѣ́пною че́стїю, на гро́бꙋ поѧ́ле на погребе́нїе ѿпѣ́ло;
и҆ ст҃ѝи а҆́гг҃лы невидимѡ поѧ́ле и҆ ѩ҆ и҆спра́кѧле;

а҆ Є҆вре́и ѿ за́висть сле́пи

по́шле многꙋ са́кале да преврата́тъ носи́ло то̀ на престо́лѧ Бцⷭ҇а;

а҆ма̀ оу҆ той ча́съ и҆мъ дошѐлъ газе́пъ ѿ Бг҃а, и҆ си́те ѿслепе́ле;

XI Б. 1/46, 2/26.

1818 год.

9. Календарь или месецословъ вѣчніи, собранъ ѿ много страни въкратцѣ, ради лестота Болгарскомꙋ народꙋ, положихъ малій трꙋдъ. азъ **Цветко Хаджи Георгиевъ**, родомъ ѿ панагюрища, в 1818. месець Октоврія. и начертанію послася въ Бꙋдиме. На тѵпъ издатъ трꙋдомъ Г. Нешомъ Марковичемъ, родомъ ѿ Кратова.

Тд.: [„Печатан на един голям лист от двете страни; листът се прегжва няколко пжти по джлжина и ширина и се влага в направена кутийка от мукава“. Срв. Сб. Н. У. VI. 1. 411].

(ТБ. 2227; Тд. 174).

1819 год.

10. Различна **Поучителна наставленія** сочиненная іеромонахомъ **Іѡакімомъ Хаджи** настоѧтелемъ же почтенороднагѡ господара **Нешы Марковича** родомъ ѿ Кратова.

Въ Бꙋдинѣ Градѣ, Печатано при Кралевскомъ Оуніверситетѣ писмены Славено-Серскія печатни. 1819.

8 небр. + 310 стр.; 4°; (черк.-слав. букви).

Стр. 1—8 небр.: списжк на спомощници (87), от които сж сжбрани 2264 гроша.

Стр. 1—2. **Видѣніе Стагѡ Василіа.** Стр. 2—26. Откжслеци от различни слова и сказания, предимно от св. Іоана Златоуста, от Маргарит и пр. Стр. 69—190. Изреченията от Евангелието (на черк. сл. ез.) сж с тжлкования (на бжлг. ез.) и няколко изречения от Апостола и от Апокалипсиса сжс тжлкования. Стр. 190—216. Откжслеци от различни слова и сказания. Стр. 216—234. **Толкованіе на молитвꙋ Гдню, на Біе двѡ; радꙋйсѧ, на Сумволъ стыѧ православныѧ вѣры.**

Стр. 234—260. **Часть перваѧ ѿ храмѣ Божественномъ и сіенныхъ сосꙋдѣхъ, и ѿ одеждахъ егѡ.** (вжпроси и отговори на руски ез., понякога и в бжлгарски превод и с тжлкования на бжлгарски език).

Стр. 260—266. **Слово стагѡ Іѡанна Златоꙋстагѡ заради покошніи, санки засегашніи христіани, какѡ и защо нечисто живеатъ.**

Стр. 266—268. Изречения от Евангелието с тжлкования. Стр. 268—282. **Ѿ Ѱалтирь малѡ поꙋченіе и сказаніе, защо многꙋе таѧ книга высока, и казꙋе за аггли, и за человѣцы; а повыше за Бга саваѡда, и за мꙋки христовы;**

Стр. 282—310. Изречения от различни книги на Св. Писание, понякога с тлкования.

Образец от текста: (стр. 96). Є҆ѵ҃лїе. Ꙗ҆кѡ лѣпо дꙋшꙋ ѡ҆мыва́ти, дѣ́лы благи́ми, анѐ рꙋ́ки оу҆мива́ти: си́рѣчь подобре́е дасѝ ѡ҆мы́ваме дꙋши́те со́съ добрѝ ра́боти, а҆ нѐ рацете съ вода̀; а҆де́ка и҆́ма любо́вь, та́мѡ не́ма ла́комство и҆ грабле́нїѧ, ко́й цвръ́сто лю́би Бг҃а, ѻ҆́нъ Бж҃їѧ ра́бота работѝ; а҆ кой и҆́ще дагѡ̀ почи́татъ чл҃вѣ́цы дагѡ̀ четатъ голе́мъ и҆лѝ да́скалъ; то́й человѣ́къ є҆ какѡ̀ гро́бъ ѿнѐ пꙋ́нъ се́какѡвъ гно́й и҆ смра́дъ ѿ немо́же дасѐ терпѝ; даразꙋме́ете и҆ вѣ́рата ѿнѐ ключъ ра́зꙋма; заѿѝ со́съ вѣ́ра бы́ва и҆́стинный ра́зꙋмъ: и҆ проро́къ Иса́ї́а ре́че: а҆ко̀ невѣ́рꙋете, не́кете ни да разꙋме́ете: ко́й оу҆чи да вѣ́рꙋватъ оу҆ Хр҃та всѣ́хъ сп҃са ѻ҆́нъ чꙋ́до сто́рꙋва, и҆ чл҃вѣ́цы зара́дъ чꙋдеса́та вѣ́рꙋватъ и҆́щатъ дапозна́ѧтъ Бг҃а, и҆ Дх҃а. и҆ Сн҃а є҆гѡ̀ ѿщѐ да сꙋ́ди и҆ жи́вите и҆ ме́ртвите.

XI Б. 1/35, 3/13.
(У. 59. а. 23).

1821 год.

11. ИНСТРУКЦІЯ объ обязанностяхъ сельскихъ приказовъ, на болгарскомъ и русскомъ языкахъ. Печ. въ Кишиневѣ, 1821, по распоряженію генерала П. Инзова.

(И. 226; Тд. 1152; ТБ. 14624).

1824 год.

12. БУКВАРЬ | съ различны | поучения | собрани ѿ | Петра х. Беровича | За Болгарски-тѣ оучилища | Напечата сѧ сасъ помощь-та | Г. Антонькова Іванновича. | Въ годѣ 1824. [Брашовъ]

Цѣна полагамы на тази книга три гроша.

140 + 1 табл. + 4 небр. стр.; 8°; (черк.-слав. букви).

Стр. 2—11. Предисловіе, („...изъ перво видѣхъ по дрѹги-тѣ мѣста чи дѣца-та начеватъ да четатъ на книги писани по тѣхны-атъ ѧзыкъ“, и за това „сочинихъ тойзи Бѹквар ѿ перво сасъ имѧна, мѣстоименіѧ и прочаѧ, по грамматическъ чинъ, щото сега да сѧ оучатъ дѣца-та да срічатъ на тѣхъ, и подирѣ да ги йматъ за примѣри ѿ помощь на Граммѧтіка-та. Собрахъ и нѣколко касы и различны поучения от Дарварьов-атъ Еклогарь, и глѣдахъ да ги напиша колкото мога простю, щото всѧкій да ги разибра, а който рѣчи ми сѧ видѣха май мачны гѹдихъ ги приградени и тѹрски“. После авторѫт обяснява „съ какавъ чинъ единъ оучитель можи да оучи лесню стотина дѣца“ (по взаимноучителната или Ланкастерска метода).

Стр. 12—13. Няколко таблици букви.

Стр. 14. Срички.

Стр. 15—27. Отделни думи, разделени по частите на речта.

Стр. 27—36. II. Молитви (на черк.-слав. ез., освен молитвите преди и след учението, които са на бѫлг. ез.).

Стр. 37—41. III. Добри совѣти (изречения с нравоучителен смисѫл). Стр. 41—51. IV. Ѹмни ѿтвѣти (изречения от старата история). Стр. 51—58. V. Басны (темсили). Стр. 58—90. VI. Различны Історіы. Стр. 91—132. VII. Фѹсі-

чески Сказаніѧ (за някои растения, животни и „за воздѹшни-тѣ гавленіѧ“). Стр. 133—140 + табл. Арідметіка. Стр. 1—4 небр. (Вѫзвание кѫм „Любезны еднородны“ да бѫдѫт „спомощвователь(и) или стицатель(и) (сѵндромитис)“ „да сѧ тѵпарѧтъ на нашъ ѧзыкъ как'то хоротѹвамы“ книгите: „Свѧщенное цвѣтошбраніе, собрано ѿ ветхі-атъ и новы-атъ Завѣтъ.“ „Лексікон малкій на 4. ѧзыцы: Болгарски, Гречески, Влашки, и Рѡссійски. тай направин като да може всѧкій самъ, и безъ даскалъ, да наѹчи който ѧзыкъ ще ѿ тѣзи“. „Граммати-ческа етѵмологіѧ на тѣзи 4. ѧзыцы“. „Катихис на наша православна вѣра“. „Свѧщеннаѧ Історіѧ, заради дѣца-та“. „Граммѧтіка болгарска“.)

Образец от текста: (стр. 55). Дѹкави-тѣ (ширеги-тѣ) зло намиратъ. Едно магаре, натоварено сасъ соль, като преминѹваше една рѣка, стрепна сѧ та падна: подиръ малко, като сѧ йсправи, оугади чи мѹ повлекна, защо соль-та сѧ стопи въ вода-та. Дрѹги пать бѧше натоварено съ вална, и като минѹваше една рѣка, легна вътрѣ за да мѹ оулекни пакъ, но като сѧ напи вална-та, то вѣки не можи да сѧ йсправи, ами оумре тамъ.

V. Д. 4/105. XI. А. 8/18. (У. 109 и 17).

1825 год.

13. БУКВАРЬ | **дла** | **поучения юношества** | **На печатано точной по Москов**|**скаго Буквара** | **Предстоители** | **Анастасія Хаджи Георгіа Полизовь. Добра** | **Хаджи Іоанна Бакалогла и Стефана По**|**повича.** |

Въ Будрецкои Типографіи | **лаѿке** (1825) **года мца Августа.**

ѯа̃ (61)+1 небр. стр.; 8°, (черк.-слав. букви, има и червени букви).

Сждржж.: стр. ѥ̃ (2) — образ, с подпис отдолу: „Двоино видать оучените“; стр. г̃ (3) — Черк.-слав. азбука.

Стр. д̃ — ѯа̃: **Начално оучение человѣкѡмъ, хотящымъ оучитися книгъ божественнагѡ писанія.** (Обикновения текст на „Нач. оучение“ в руското издание, преиздадено за българските деца, както е ясно от заглавието и от подписа под образа).

Стр. 1 небр.: **Єдно по єдно є єдно**, (Таблицата за умножение).

XI. А. 8/71. (Пм. 216).

---

14. Священная Історія | **Церковна** | **ѿ Ветхі=етъ и Новы=етъ Завѣтъ** | **сокращенно сочинена** | **на Славено=Болгарскі=етъ языкъ** | **съсъ Пытанія и ѿтвѣты заради мал**|**китѣ дѣца ѿ єднаго любородна** | **и съ издава на печать** | **ѿ** | **настоятеля=тъ** | **Василіа Н. Неновича** | Kurze heilige Kirchengeschichte | des alten und neuen Testaments. |

Въ Будимѣ Градѣ | **Писмены Кралевскагѡ Унгар. Всеучилища.** | 1825.

48 стр.; 8° (черк.-сл. букви).

Стр. 2: „**Крайны=тѣ слова П. Ѡ знаменуват. Пытаніе** (Ἐρώτησις), **ѿвѣтъ** (Ἀπόκρισις). **А слова=та Ж. Ѭ, кой=то са оупотреблявать оу тази книга, пишат са: ж, тамъ дѣто са произносе єдин такавъ гласъ, кой=то са тегли вътрѣ оугарло=то, и са чува различнѡ ѿ а, напр. мжжъ, кжща, пжть, ржка, сжнджкъ. Ѭ тамъ дѣто са произносе єдин такавъ гласъ, кой=то са тегли вътрѣ оу гарло=то, и са чува различнѡ ѿ ꙗ, или ѥ, или ѭ, напр. вѫрвіѫ, правѭ, піѭ, стоіѫ, и проч. Слово=то, ж, имаше го Славенскі=етъ народъ оу ветхи=тѣ книги, а послѣ го ѿставихѫ, защото и произношеніе=то на рѣчи=тѣ прешвѫрнахѫ: а ныіе и до нынѣ джржимъ таково=то произношеніе на ѫ, зато имамы потребность и да го пишемъ. Помощницы на тѣзи книги: Госп. Антѡній Іоанновичь на 500. Г. Іоаннъ Начовичь на 500. Г. Петко Михайловичь на 100. Г. хаци Іордан х̃. Геновичь на 200. А Василій Н. Неновичь има сички=тѣ други, колко=то са тупариха ѿ тѣхъ.**

Стр. 3—25: **Часть А. Історіа церковна на Ветхі=етъ Завѣтъ.** Стр. 26—48: **Часть Б. Історіа церковна на Новы=етъ Завѣтъ.** Стр. 48: „Budae die 17 Maii 1825. Potest imprimi Georgius Petrovics m. p. Censor Librorum.

Образци от текста: (25) **Защо єдны са мыслили, как ще да царува Христосъ на земліѫ=та такѡ, какъ и други=тѣ владѣтели, и как ще той да доведе сички=тѣ народы подъ власть=та на Іудеи=тѣ, и как щатъ да живѣятъ тѣ оу всако довольство, и оу веселенія. И тѣзи са называлы плотски. А други пакъ са служили Богу съсъ истинна вѣра и любовь, и имали надежда=та на него єдинаго. и вѣровали, какъ Христосъ ще да дойде на земліѫ=та, да оутвердѝ єдно царство, али небесно, нѣ земно, и какъ ще да имъ покаже правы=етъ пѫть ко спасеніе=то.**

(Ем. А. 3. 138).

15. Священное ЦѢѢТООБРАНІЄ | **или** | **сто и четыре священны** | **Історіи** | **избранны** | **изъ** | **ветхіатъ и новыатъ** | **Завѣтъ** | **въ польза на юношеството** | **ѿ господина Іоанна Гикнера** | **присовокупенны сасъ благочестивитѣ размышленія**|**та.**

ѿ Немецкїатъ на Рѡссїйскїатъ ѧзыкъ переведены, | а ѿ Рѡссїйскїатъ на Славено-болгарскїатъ | нашъ ѧзыкъ | переведены | ѿ Анастаса Стоѧновича Котлѧнина | и посвѧщенны | на господина Антѡнїа Іѡанновича. | Издание первое | часть первѧ. | Biblische Geschichte in 2 Theile. |

Въ Бѹдинъ | Въ Кралевската Оуниверсїтетска Типографїа | ѧшке. года (1825). |

(Отвѫтре — Budae die 22 Iunii 1825. | Imprimatur. | Georgius Petrovics m. p. | Censor librorum.)

XVI + ѯки (228) + 9 небр. стр.; 8⁰; (черк.-слав. букви).

Сѫщото: часть втораѧ (отвѫтре — Budae die 27 Augustii 1825. | Imprimatur | Georgius Petrovics m. p. Censor librorum). |

рои (178) + 4 небр. стр.; 8⁰; (черк.-слав. букви).

I ч., — стр. III—IV, Посвещение г. Антонию, който „содействова за да ся напечата тая книжка". Стр. V—XVI: „Камто Любопрочитателитѣ." „Переводчикатъ" пише, че Бѫлгарете имат голяма нужда от превод на Новия Завет, и че той е зел решение да преведе „Сто̀ и четыре Свѧщенны Історїи избранны изъ ветхїатъ и новыатъ завѣтъ . . . . сочинённы на Немецкїатъ ѧзыкъ ѿ Іоанна Гибнера" защото, макар да има обявления за готовите преводи на Новия Завет (от П. Сапунова и о. Серафима Ескизагарчанина и от Российското Библейско Общество), но такива до сега не са напечатани. Той чувствува и „трѹдносты който происхождатъ ѿлишенїето на ѐдна̀ Граммати̑ка, и Лексико̀нъ на на̑шїатъ ѧзыкъ, заради това̀, вознамѣрилсѧ бѣхъ да оупотребѧ̑ правописанїе Естественно, каквото въ посвѧтительното Писмо сѧ книжда [т. е. гражд. б.], сирѣчь, безъ да оупотребѧ̑ подобно-произносниті слова̀ Й, Ї, Ы, О, Ѡ, Ѥ, е, Ѣ, оу̑ и Ѹ дѣто тїе подпадватъ въ тѧжкозапамѧтни Правописательни правила, ами щѣхъ да послѣдовамъ ѻнова̀ произношенїе което въ насъ натѹрально въ говоратъ секимѹ сѹществѹва, ала по нѣкойси причини оупотребихъ Славенското правописанїе. Азъ за да̑ произнеса̑ природното произношенїе на рѣчитѣ ка̑ша, кра̑па, га̑ва, сѣдѧ̑, варвѧ̑, гѹбѧ, чита̑ и про.: приложихъ тойзи знакъ (˜) ѿтгорѣ надъ слова̀та а, и ѧ." Преводача споменува, че в негово време някои книги за просвещението

са вече издадени (като Бѹкварь на Г. Петръ Х. Беровичь Казанлїата и „кратчайшаѧ Церковна Історїѧ Ветхагѡ и Новагѡ Завѣта" от „Г. Василїй Н. Неновичь"), а другитѣ се готвят за печат: „Благородный Господинъ Михаилъ Кифалофъ Переводчикъ Верховнагѡ Совѣта въ Кишиневъ ще издадѐ на свѣтъ ѐдна̀ кратка нравоучительна книжка. Ѧ Слове́снѣйшїй Господинъ Савва Станьовичь изъ ѻтечества Казанъ, нахождасѧ въ переводъ на ѐдна̀ кратка Геѡграфїа . . . . На тѣхното вознамѣренїе соѡтвѣтнѡ положихъ оумысалъ и азъ да преведа̑ ѐдна̑ оумѣренно̀ кратка Всемірнаѧ Історїѧ".

Стр. а̑—ѯки: Історїѧ а̑—ѝк (от Ветхия Завет).

Стр. 1 небр.: Погрѣшки на первата часть.

Стр. 2—5 небр.: Ѡглавленїе.

Стр. 6—9 небр.: Списѫк на имената на Любородните спомоществователи (въ Бухурещъ — 40, въ Кронштадтъ или Брашовъ — 108, всичко — 148).

Ч. II; — стр. д: образ: „Снѧтїето ѿ крестатъ на Господа Бога и Спаса нашегѡ Іисѹса Хрїста̀".

Стр. є̑—рои: Історїѧ а̑—ѝк (от Новия Завет).

Стр. 1—2 небр.: Ѡглавленїе; стр. 3 небр.: Погрѣшки; стр. 4 небр.: Имена на Любородни спомоществователи. (Въ Кишиневъ — 9, въ Казанъ или Котелъ — 7: всичко 16).

Образец от текста: (ч. II, стр. ѻ̑). Кога̑ ще сѧ сварши свѣта̑тъ, тога̑съ ще̑ прово̀ди Сына̑тъ человѣческїй своитѣ Ѧнгелы и тїи ще собератъ злытѣ и врѣднитѣ человѣцы изъ сичкото негѡво царство и ще ги фарлѧтъ въ ѻгненната пещь, дѣто та̑мъ ще да ба̑ди пла̑чь и за̑бы скарцанїе. Тогива праведницытѣ ще̑ просвѣтнатъ каквото солонцето въ царството на своѧтъ си ѻтецъ. Който ѝма оуши̑ да слѹша, нека слѹша.

Полезни нравоучѐнїѧта. к̑. Въ тоѧ свѣтъ зли̑ти люди живѣѧтъ наеднѡ сасъ добрити. Господарьатъ не позволилъ на своити слѹги да истрагнатъ плевелыти ами ѝмъ рекалъ: ѡставети ги да растатъ наеднѡ̀ до времѧто на жатвата.

XI А. 6/27, XI Б. 2/29, 3/30, 6/37.

(У. 7 л. 31) (Ем. А. 2. 68—73).

(Пм. Д/28, Г/30, Г/31).

1826 год.

16. БꙋКВА́РЬ | за дѣца́та | на Ѻлавено=Бо́лгарскй-етъ наро́дъ | Тꙋпари́ сѧ̀ сѫ̀съ харчь | Г. Баси́льовъ Н. Не́новича | А Б В Г Д Є | Ж Ѕ З И І К | Л М Н О П Р | С Т Ꙋ ОУ Ф Х | Ѿ Ц Ч Ш Щ Ъ | Ы Ь Ѣ Ѥ Ю Ѩ | Ѭ Ѧ Ѫ Ѯ Ѱ Ѳ | Ѵ Ꙗ Ѭ |

Въ Бꙋди́нѣ | Печатано Писмены̀ Кра́левскагѡ Оуніве́рсі=те́та Пештанскаго. | 1826.

32 стр.; 8°, (черк. слав. б.); (на заднята корица изобразени две деца и под тях: 1) Прїимни́те да́ръ ма́лакъ ѿ ме́нѧ, да добы́ете голѣ́мъ ѿ Бо́га: кадъ наꙋ́чите кни́га, и̂ живѣ́йте какъ оу̂гожда́ва Бо́гꙋ, и̂ человѣ́кѡмъ. 2) Прилѣ=жи́те ча́да сѫ̀съ вре́ме, да наꙋ́чите щѡ̀ ва́мъ тре́бꙋва).

Сѫдѫрж.: стр. 1—10: азбука (черк. сл.), отделните букви и слогове; стр. 11—22: пак черк. сл. азбука сѫс названията на буквите и сѫс обяснение, как се произнасят и кога се употребяват отделните букви и белези вѫрху тях (ос. за ъ, ь, ѫ — стр. 14—15); стр. 23—32: молитви на черк. слав. език, освен „Моли́тва за всѧ́ко оу̂тро, кадъ ста́ни е̂ди́нъ хрїстїа́нинъ ѿ сѫнѫ́=тъ“ (стр. 31—32), която е на български езикъ.

Образец от текста: (31.) Кад̀ си̂ оу̂тво́рихъ о̂чи́=тѣ на тѣ́ло=то си сѫ̀с тво́ѭ=та си́лѫ Бо́же мо́й, подоба́ва да ти̂ оутво́рѭ и̂ врата́=та на сѫрдце́=то си. И̂ тре́бꙋва ка́къ ˆсѫмь ста́налъ ѿ ѻ̃дѫрѫ=тъ, дѣ́то лежа́хъ като е̂ди́нъ мѫ́ртавъ, тѫ̀й да ста́на за́еднѡ и̂ ѿ грѣхѫ́=тъ на беззако́нїе=то и̂ неблагода́рность=та дѣ́то лежѫ̀ мѫ́ртавъ а̃зъ лѣни́вй=етъ.

Зато̀ ти̂ благодаріѫ̀ Гдⷭ҇и мо́й! дѣ́то мѫ̀ оу̂па́зи здра́въ и̂ жи́въ оу̂ тѫ̀зи но́щь и̂ на́й=мно́го, чи̂ не па́днахъ въ нѣ́кое прѣгрѣше́нїе, сѫ̀съ тво́ѭ-та благода́ть. Ви́дѭ Бо́же мо́й! день=е́тъ, дѣ́то безпреста́нѡ зачѣ́нꙋва да свѣ́ти, оу̂ко́й=то можѫ̀ да ви́дѭ мнѡ́го непостоѧ̂нства и̂ непристо́йности, мо́жѫ да чꙋ́ѭ мнѡ́го и̂скꙋше́нїѧ̂, да слꙋ́чѫ мнѡ́го соблазны на грѣхѫ́=тъ, и̂ бѣ́ды смѫ́ртны: и̂ ка́къ да ѿбѣ́гна ѿ тѣ́хъ, а̂ко не ми помо́гнишь ты, дѣ́то ˆси мо́ѧ=та сила.

XI А. 4/61.

1827 год.

17. ѦБЕЦЕДѦР грекорωмáнꙋ | ѝ | бꙋлгарω | ѧ трéй Дѝмбй, кꙋ фрꙋмóасе Дїалóгꙋрй, Рꙋгъчю|ни, Дéцй Мораличе́цй, Ѝдéй Фꙋзиче́цй, Геωграфиче́цй, шѝ Ѝстори́че́цй | Ѧкꙋм ѧтѫ́ю тѵпъри́тъ пентрꙋ фолóсꙋл копїилωр. | кꙋ келтꙋѧ́ла Дꙋмнѣлꙋй | Власїлїе Манóле | Ѐпистáтꙋл Тѵпогрáфїей. |

ѧ Бꙋкꙋре́цй ла Чишмѣ́, | 1827. |

112 стр. + 1 табл.; 8°; черк.-сл. и гръцки букви.

Стр. 3: азбуките: черк.-слав.-ромънска и гръцка със названията на буквите, написани за черк.-сл. азб. със гръцки букви, а за гръцка със черк.-сл.; стр. 4—5: **Пронꙋ́нцїа** (произношение на черк.-сл. и гръцки букви със обяснения на ромънски и гръцки език).

Стр. 6—8: Слогове ромънски и гръцки.

Стр. 9—34: Лексикон ромънско-гръцко-български, (ромънските и българските думи са печатани със черк.-слав. букви, гръцките думи два пъти: със гръцки и със черк.-сл. букви); думите са разделени на групи, споредъ значението им: а) за божеството, б) за свѧтà ѝ стихїите, в) за вре́мето ѝ промена́та на годи́ната, г) за Ме́талите, д) за кра́скитѣ ѝли цвѣтове́те. е) за драве́тата, гради́ните, ѝ цвѣтове́те; ж) за сѣ́мните, з) за человѣ́ка ѝ части́тѣ не́гωви, и) за возрасти́те, і) за родни́ните, к) за четверокра́чните доби́тады (!), фарка́тите, грабителните. ѝ, л) за на́й знамени́тите праздни́цы на годи́ната. м) за ѩстїе́тата, н) за ра́ди кои́те вли́затъ въ ѩстїе́тата, о) заради нꙋ́ждныте на трапе́зата, п) поме́стните на ка́щата, р) за дре́хитѣ на мажà. с) за потребните на писанїето. т) за градà ѝ кои́те въ не́го.

Стр. 35—46: Молитви на гръцки и на ромънски език.

— 47—80: Разговори гръцко-ромънски (διάλογος ά-ις')

— 81—100: Εὔκολοι διαλογοι (1—19)

— 101—112: Γνῶμαι ἠθικαί (стр. 35—112 на гръцки и на ромънски език).

Таблицата: **за счисле́нїнте** (названията на числа 1—10000 на ромънски, гръцки и български език).

Образеи от текста: (12—13).

Лꙋ́мѣ, — ὁ κόσμος — ὁκόσμος — **Свѧ́тъ, мі́ръ, вселе́нная**;
пъмѫнтꙋл. — ἡ γῆ, — ἡ γῆ — **земѧ́та**.;
Че́рюл. — ὁ ȣ̓ρανὸς — ὁ οὐρανός — **небе́то**,
въздꙋ́х. ἀ̓ήρ, — ὁ ἀήρ, ἀέρας — ὁ ἀήρ, ἀέρας — **во́здхъ**, (!)
ѫпа — τὸ ὕδωρ νερὸν. — τὸ ὕδωρ, νερόν — **вода**.
фо́кꙋл, — τὸ πῦρ, φωτία — τὸ πύρ и φωτία, — **о́тань**, (!)
гри́ндина, — ἡ χαλάζα, τὸ χαλάζι — **ѝхала́за**, τὸ χαλαζὶ — **тра́тъ**,(!)
пра́фꙋл, — ὁ κονιορτὸς, — ὁ κονϊορτός, — **пра́хъ**.
нъсипꙋл — ὁ ἄμμος. — ὁ ἄμμος. — **пѧ́сакъ**.
вѫнтꙋл, — ὁ ἄνεμος — ὁ ἄνεμος. — **вѧ́таръ**,
пло́аѫ, — ἡ βροχὴ — ἡ βροχὴ. — **да́ждь**.
кꙋркꙋве́ꙋл, — ἡ ἶρις. — ἡ ἶρις — **зонà**.
гїа́ца, — ὁ πάγος — ὁ πάγος. — **ле́дъ**.
Зъпа́дъ, — ἡ χιὼν, τὸ χιόνι. — ἡ χϊὼν, τὸ χϊόνι — **снѧ́гъ**, **магла́**.
ча́цъ, — ἡ καταχνιὰ. — ἡ καταχνϊὰ — **стꙋ́дь**.
це́рꙋл. — ἡ ψύχρα. — ἡ ψύχρα, — **гра́мъ**.
тꙋ́нетꙋл, — ἡ βροντή, — ἡ βροντή, — **блѧ́скъ**.
фꙋ́лцерꙋл, — ἡ ἀςραπὴ, — ἡ ἀστραπὴ. — **о́блакъ**,
но́рꙋл, — τὸ σύνεφον. — τὸ σύνεφον. — **грамова́та**.
трѣ́снетꙋл, — ὁ κεραυνὸς. — ὁ κεραυνός. — **стрела́**, **перꙋ́нъ**,
τὸ ἀςροπελέκι. — τὸ ἀστροπελέκι. — **грамова́та стрела́**.

[Българските думи, според изговора па ѣ, отразяват източно-българско наречие].

XI. Б. 5/44.

1828 год.

18. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ | Сѝречъ четырите Ѥвангелїи на четыртѧ̀хъ Ѥвангелѝста, | переведены ѿ Ѥллинскїѧ на бѫлгарскїѧ ѩзыкъ, кѡйто | сѧ ѹ̀потреблѧва сега̀ въ Болгарїѧта. | Кѡйто | Съ благословенїето на сегашнагѡ Мїтрополїта на | сѝчката ѹ̀гровлѧхїа | Господѝна Господѝна Григорїѧ | При пресвѣтлаго и̂ превысокагѡ Кнѧзѧ | Григорїѧ Гика воевода | Начѣ̀ да сѧ печати | а̂ подѝрь дохо̀жданїето на Ѧрмїѧта на на̀й силното | Ѝмперїе | на сѝчката Россїѧ прїѣ̀ прѝличното ѡ̀кончанїе. | Презъ ѡ̂сѣрдїето на ѥ̂дногѡ ѿ переводѝтелыте, а̂ съ спомо-шество|ванїето, и̂ харчьта̀ на ѥ̂дноплѣмѣнцыте благочестѝвы хрїстїаны. |

Въ Бѹкѹрѣщъ | въ ст҃ата Митрополїа въ лѣто ѦѠКѲ (1828) Ї҃ѹлїа Мѣсеца. | (Тѵпографъ Матдей Бакѧновъ.) | (Словарѣдѝтель Слѧвъ Ка̀нювъ Калоферыцъ.)

[В заставките на стр. 1 небр. и ї҃о има букви, които сѫставят думи: Марѝнъ — Іѡсифъ ѝсдави].

2 + ї҃к (220) стр.; 4°; (черк.-слав. б.).

Сѫджрж.: стр. 1—2 небр.: Предисло̀вїе, подписано от „Переводѝтель Пѣтаръ Сапѹно̀въ Трѧвненынъ“, в което той нарича тази книга „ро̀жбите на многоврѐменныте трѹдовѐ мои, и̂ на покѡйника Ѻ̂ц҃а̀ Серафѝма ѝскиза̀харенына“ и обещава, че „скѡрѡ и̂ дѣѧ̀нїите А̂пѡстолскїи съ А̂покалѵ̂ѱїса ѡ̂ст҃а̀тъ сѧ воодрѹжа̀ при тѧ̀хъ .... А̂ко̀ и̂ ѡ̂ѧ̀хъ да на печа̀тамъ и̂ дѣѧ̀нїите, но недоста̀тока ми̂ стое̂ протѝвенъ. За тѹ̀й нѹ̀жда е̂ преди̂ да сѧ продаде̂ нѧ̀коѧ ча̀сть ѿ напеча̀таните, съ кѡйтѣ̀ да сва̀ршимъ и ѡ̂ста̀налото не допеча̀танїе“.

Стр. а҃—ѕ҃г҃: Ст҃о̀то Є҃ѵлїе ѿ Матде̂а.

Стр. ѕ҃г҃—р҃а: Свѧтото Є҃ѵа̀ггелїе на Го̀спода Ї҃са Хр҃та̀ ѿ Ма̀рка.

Стр. р҃в—р҃о: Свѧто̀то Є҃вангѐлїе на Г҃да Ї҃са Хр҃а ѿ Лѹка̀.

Стр. р҃о—с҃к: Свѧто̀то Є҃ваггѐлїе на Г҃да Ї҃са Хр҃та̀ ѿ Ї҃ѡа̀нна.

ѕ҃і *Образец от текста:* (ѝе, Мѳ. 26, 16—24.) И̂ ѿ
з҃ї тога̀съ та̀рсѧше прѝлично врѐме, да го̀ предаде̂.* А̂ въ
и҃ї пѐрвыѧ дѐнь ѻ̂пресно̀чныѧ додо̀ха ѹ̂ченѝцыте Ї҃исовы,
дѹ̀маха мѹ̀: дѣ̀ щѐшъ, да ти̂ пригѡ̀твимъ па̀сха да
ї҃аде̂шъ;* А̂ то̀й рѐче: и̂дѐте въ града̀ до когодае̂, и̂
рече̂те мѹ̀: ѹ̂чѝтелѧ дѹ̀ма времѐто мо̀е блѝзо е̂, ѹ̂ тѐбѣ
д҃ї ше сто̀рѧ па̀схата съ ѹ̂ченѝцыте мойте. И̂ сто̀риха
к҃ ѹ̂ченѝцыте кактѡ̀ ѝмъ повелѣ̀ Ї҃исъ: и̂ пригѡ̀твиха па̀схата*
А̂ катѡ̀ мра̀кна, сѣдѣ̀ше съ двана̀йсите ѹ̂ченѝцы* И̂ катѡ̀
к҃а ї҃адоха ѝмъ рѐче: ѝстина ви̂ дѹ̀мамъ: чи̂ е̂ди̂нъ ѿ ва̀съ
к҃в ше ма̀ предаде̂ А̂ тье̂ катѡ̀ скѡ̀рбны тва̀рде, наче̂наха дамѹ̀
к҃г дѹ̀матъ се̂кїй ѿ тѧ̀хъ: а̂зъ ли са̀мь, Г҃ди* А̂ то̀й катѡ̀
к҃д ѿговѡ̀ри рѐче: кѡ̀йто натопѝ съ мѐне въ блю̀дото рака̀,
той ше ма̀ предаде̂* А̂ сынъ человѣ̀ческїй ше и̂де, кактѡ̀
е̂ пѝсано за не̂го: а̂ горко̀ томѹ̀съ человѣ̀кѹ, прѐзъ кого̀то
сынъ человѣ̀ческїй ше сѧ предаде̂: по добрѣ̀ мѹ̀ бы̀ было̀
а̂ко̀ сѧ не бы̀ родѝлъ то̀й человѣ̀ка*.

XI. А. 3/22. XI. Б. 1/68, 4/8.
(У. 105. F. 15).

19. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ спасителя нашего господа Іисуса Христа. [Прѣвели: архимандритъ Теодосий, игуменъ на манастира Бистрица, и нѣкой си безименъ българинъ; издаденъ отъ английското библейско дружество въ 5000 тѣла]. Въ Лондонѣ, 1828.

[Изданието изпратено в Петербург и там цялото унищожено. Срв. Бѫлгарски преглед IV, 11, 77].

(ТБ. 8162)
(Тх. 304)

1833 год.

20. НОВЫЙ ЗАВѢТЪ (превод на Петжр Сапунов и о. Серафим Ескизахаренин). 2 издание.

В Букурещ 1833. 4°.

(ТБ. 8163).
(Тд. 303).
(Й. 198).

21. ЖИТІЄ | ст҃аго Ѧлеѯіа | чл҃вѣка Бж҃іѧ, (кой се ѥ преставилъ въ старомъ римѣ въ лѣто Хр҃тово 411. Мца Марта въ день 17. Въ | царство Онорїа кесарѧ римскаго, и Папы Інокентїа) | на | прочитанїе | и | Оумиленїе дѹшевно, | сочинено на стїхи | на ѧзыкъ Славено-Болгарскїй. | Ѧ | Посвѧщено | на | Сынови и чада Болгарски; | изъ | презѣлна любовь | ѿ | Константїна Огнѧновича | родомъ Сѣрва. | Издадесе съ иждивенїе тогѡже. | Das Leben des heiligen Alexius. |

Въ Бѹдинѣ Градѣ. | Писмены Кралевск: Всеѹч: Печат: Лѣта 1833.

61. + 2 небр. стр. + 1 рис.; 8° (черк.-слав. б.).

Стр. 2: (мото) Ищите прежде цр҃твїѧ Бж҃їѧ, и всѧ приложатсѧ вамъ. Матѳ: Гл: 6. Ст: 33.

Стр. 3—14: Предисловие към „Прелюбезнїи мнѣ Болгари!", в което казва, че желае на Бѫлгарите „истинно благополучїе, благородно имѣнїе и нетлѣнно сокровище, кое ѥ просвѣщенїе и благообразованїе дѹшевно" . . . „да возсїѧ благодатна лѹча премѹдрости . . . въ Болгарїа, кое ѥ отечество Ваше, коегѡ се Вы обаче днесь стыдите, каквò що видехъ многихъ да сѣ ѿричатъ ѿ това име Болгаринъ . . . Они се

поме́шали е́дни съ гре́цы и наре́кли се гре́цы, дрѹгїи па́къ съ Бла́си и назы́ватсе и о́ни та́кѡ, и като безѹ́мни гнѹ́сатсе ѿ своегѡ ро́да, ѩзы́ка и и́мене, а́ки бы и́мъ и́ме Бо́лгаринъ безче́стїе приноси́ло". Авторѫт посочва Еуфимїана, сина му св. Алексия и жена му като образци на християнска добродетел.

Стр. 15—61: Житїе Ѧлеѯіа чл҃вѣка Бж҃іѧ.

Стр. 1 небр.: Примѣчанїе. „Мѣстоименныѧ ча́стицы та̀, то̀, кои́хъ Бо́лгари въ е́ди́нственномъ, и тѐ, та̀, въ мно́жественномъ числѣ́ по́слѣ и́менъ сѹществи́телныхъ и прилага́телныхъ произно́сѧтъ, каквото: Сла́вата, море́то, мощы́те, чѹдеса́та, до́брото, бѣ́дныте и пр. со все́мъ и́зѡста́вихъ. Защò ни е́ди́нъ славе́нскїй народъ и́хъ послѣ́ и́менъ ѹ́потреблѧ́ва, си́рѣчь ни Рѹ́сси, ни Сѣ́рби, ни Ле́хи, ни Че́хи и пр. Защо́ бы ги па́къ Бо́лгари ѹ́потреблѧ́ли, кои́ ѧ́зы́къ не ѹ́краша́ватъ но па́че по́грозенъ стрѹ́ватъ . . ."

Стр. 2 небр.: Погрѣшки.

Образец от текста: (37)

Е́вѳимїа́нъ поще́ е ѹ́слы́шалъ
За стра́нствїе, а́бїе воздо́хналъ
За Ѧлеѯіа сы́на возлю́бленна,
Ѿ до́лгое вре́ме и́згнѹ́блена.
Запла́касе и и́спѹсти сле́зы,
И ѹ́мили́ о́нъ въ то́й ча́съ се́рдце си.
И ни́щемѹ о́нъ ми́лость сотво́ри,
И ѹ́ дво́рѹ да седи́ дозво́ли.
По́сле ре́че и на слѹги́ въ до́мѹ:
„Ко́й ще ѿ ва́съ да послѹ́жи то́мѹ;
„Сѐ жи́въ гдⷭ҇ъ Бг҃ъ мо́й и́зба́витель,
„То́й не́ка е́ и́стинный свидѣ́тель,
„Ко́й послѹ́жи и то́мѹ ѹ́годи,
„То́й ѿ да́нокъ ще́ се ѡ́свобо́ди
„Во всѐ вре́ме живота̀ своегѡ.

V. B. 4/43. V. E. 4/57 (2 екз.) XI. Б. 2/69 (2 екз.); 6/60. (У. 109. и 16). (Ем. А. 4. 165—6; Д. 4. 756). (Пм. Е/48).

22. АРІѲМЕТІКА | или | наука | числителна. | Расположена на три части и окончавающа | с єдин | мѣсяцослов праздничен. | За Болгарски те деца кратко и весма ясно сочи|ненна от сущаго из Дупница Македонска | Хрѵсанѳа Паѵловича, | Учителя в Славено-Еллинско то в Сищов | училище. | кой то и на свѣт | Сега перво издава я, помощь земав от | любоученны те єдинородны. | Предстоявал и исправял негов Ученик. Хрістодул Костович є. |

В Белиград, | У Княжеско-Сербска та Тѵпографія. | 1833.

(Отвѫтре: Дозволение от „Княжеска Канцеларія, У Крагуєвцу 27. Януарія, 1833“).

2 + 118 + 12 стр. + 3 табл.; 8⁰ (гражд. б.).

Стр. 2 небр.: (мото) „Вся мѣрою и числом и вѣсом расположил єсть.“ Прем. глава 11. ст. 21.; „Єже аще предаси, в число и мѣру, даждь и возми все писанїєм“. Сірах глава 42. ст. 7.

Стр. 1—32: Аріѳметіка, часть перва.

Стр. 33—50: часть втора, Аріѳметіка за раздробленны те числа.

Стр. 51—72: часть трета Аріѳметіка за тройно то правило.

Стр. 73—78: Мѣсяцослов содержава сички те в година та праздницы недвижимы и движимы, за недвижимы те праздницы.

Стр. 79: Рука мѣсячна.

Стр. 80: Таблица показувающа нещастливы те в година та дни.

Стр. 81—86: Расписанїє на добры те и лоши те месечинны дни.

Стр. 87—88: Мѣсяцослов за движимы те праздницы.

Таблица 1: Рука пасхална [измысленна та от Русси те.]

Стр. 89—118: Изясненіе на пасхална та рука, заключенно в две главы.

Стр. 1—12 небр.: Расписанїє на любородни те спомоществователи на тая книга. (Помогнали в Големый а Тернов — 49, в с. Габрово — 94, в Елена — 69, в Тревна — 16, в Дреново — 19, в Бебрево — 24, в Кадди Чифлик — 8, в Бричово — 6, [дребни] — 24, в Філібе — 156, в Систов — 270, во Враца — 75, во Видин — 45, в Казанлък — 16, в Плевен — 65, в Букурещ — 20, в Самоков — 15, в Белиград — 19, всичко — 991.)

Табл. 1 — 4: за сѫбиране, умаление, умножаване и деление.

Образец от текста: (62) Содружественно Именуваса тройно то правило, кога раздѣлява придобыток или тщета на дружина соразмѣрно с количество то, що є заложил секой от тѣх. И извършаваса така: Собиратса перво заложенни те сумми в єдна обща сумма, и тураса она на перво то мѣсто, придобыток о или тщета та на второ то, и сечія та сумма на трето то: после извършаваса умножаванѣ то и дѣленѣ то тольку пъти, кольку то са заложенни те сумми.

XI А. 5/74. (2 екз.). XI Б. 8/25.
(У. 7. л. 51.). (Ем. А. 2. 91—2).
(Пм. Г/36).

23. ЧАСОСЛОВЪ, който содержава сичките денонощны молитвы, домашни и церковны, на славенскій ꙗзык: а нарѣжда и опрѣдѣлява, коя кога и какво се чети, на нашій а славено-болгарскій за болгарски те деца, кои то в' болгарски те училища учат священно то писаніе на славенскій ꙗзык. Изново прилѣжно исправен и прещампосан иждивеніем г. Ніколая стояновича, книговезателѧ (Кутинч. книгоиздателѧ) и жителя самоковскагѡ.

Въ Бѣлградѣ, въ Княжеско-сербстѣи тѵпографіи, 1833.

95 стр. (ТБ. и Кутинч. — 80 стр.); 8⁰, (черк.-сл. букви). (В екз. на Нар. Биб. заглавието липсва и самия екземпляр е много разкѫсан, но по печата и по сравнение на текста с второто издание (от 1845 г., гл. № 147) той представлява истинско пѫрво издание; започва се сѫс думите: Станѧв от сон ѧ и отлучивсѧ от одъръ ѧ речи и пр.).

XI. Б. 5/11.

1834 год.

24. МѢСЯЦЕСЛОВЪ или календаръ за годинѫ 1834. У Будиму, 1834.

64 стр.; 8⁰.

[Тб.: Изваденъ изъ „Аріѳметіка . . . от Хрусанда Павловича, 1833].

(ТБ. 7605).

25. БУКВАРЬ, йли начáлное оученіе человѣкомъ хотѧщимъ оучитсѧ книгъ божественнаго писáніѧ на славѧнскій ꙗзыкъ. Напечатасѧ настоѧніемъ й йждивеніемъ. Ніколаѧ Карастоѧновича, книговезателѧ и жителѧ Самоковѡ.

Въ Крагꙋевацъ, въ Кнѧжеско-сербстѣй тупографіи 1834

16 стр.

(ТБ. 1189).
(Кутинчев 19).

26. ЖИТІЄ | стагѡ свѧщенномꙋченика | Харалампіа | й йже съ нимъ пострадáвшихъ | превéдено на | ѧзыкъ славено-болгарскій. | й совесѣдованіе грѣшника съ Богорóдицею по | алфáвітꙋ. | Свѧщеннаѧ хронологіа | по востóчномꙋ йсчислéнію. | напечáтасѧ | настоѧніемъ й йждивéніемъ | Ніколáа Кара-Стоѧновича | Книговéзца й Книгопродáвца Самокóвскаго. |

Въ Крагꙋевцѣ | Въ Кнѧжеско-Сербстѣй Тупографіи | 1834.

32 стр.; 8⁰ (черк.-сл. букви).

Стр. 2: образ на Св. Троица.

Стр. 3—23: Месеца февръꙋáріа Въ десѧтый дéнь, Житіе. й страданіе стáго свѧщенномꙋченика Харалáмпіа Єпіскопа грáда магнисійскагѡ, й йже съ нимъ пострадáвшихъ.

Стр. 24 — 25: Молитва свѧтóмꙋ свѧщенномꙋченикꙋ Харалáмпію.

Стр. 26—29: Совесѣдованіе Грѣшника съ богорóдицею по алфáвитꙋ (на черк.-слав. ез.).

Стр. 30 — 32: Свѧщеннаѧ хронологіа по востóчномꙋ йсчислéнію. (на черк.-слав. ез.).

Образец от текста: (15) Оу товà врéме цáрската щéрка видѐ такóва видѣніе, коéто приказà стóмꙋ Харалáмпію говорейки: чинешемисе да стоéхъ при мнóго воды, й ѐто апансъсъ идóхъ загрáдена ѐднà голéма бахчà, оу коѧто бéха насáдени сéкакви тꙋрліи благовóнни (мѵ̆ришлйви) древесà. И на срéтъ градйната бéше ѐдно лóзѣ прекрáсно, й оулóзѣто кéдръ превисóкъ, а при кóрено кéдровъ ѐдйнъ бистръ клáденецъ. По стрáжо (чꙋвáчо) щото чꙋваше ѐновà мéсто бéше мнóго стрáшенъ, й непꙋщаше нйкого да влéзне тамо.

V. A. 4/38.
(Ем. А. 5. 343—4).

1835 год.

27. Взаимноучителны-тѣ таблици. Отъ Неофѵта, иеромонаха Рилскаго. [Издадени на иждивение на Габровското училище].

Въ Крагуевцѣ, 1835.

66 тбл. (ТБ. 8038; Тд. 645).

28. Букварь извлѣченъ отъ взаимноучителнытѣ таблицы. Отѣ Неофѵта іеромонаха Рылскаго.

[Крагуевацъ, 1835] (ч. б.).

(ТБ. 14242); (Тд. 646)

29. Неофитъ, иеромон. Рилски
Священный краткій катихизисъ

Въ Крагуевцѣ, 1835.

(ТБ. 8041). (Тд. 468). (П. 328).

30. Кра́ткое и҆ ꙗ҆́сное | **ИЗЛОЖЕ́НІЕ** | за | раздѣле́ніе то. начерта́ніе то, и҆менова́ніе то, | и҆ произноше́ніе то на-писмена́ та, и҆ пра́вила | за срица́ніе то, просо́діа та, и҆ сло́гатъ, | и҆ за право то чте́ніе | на | Гре́ческіа ꙗ҆́зыкъ. | отъ | Нео́фѵта | І҆еромона́ха И. П. Ры́лца. |

Въ Бѣлиградъ, | въ Кнѧжеско-Се́рвской Тѵпогра́фіи. | 1835. |

(Отвѫтре: — Цензурното дозволение от Димитрій Исаиловиѣ Цензоръ у Бѣограду 1-гъ Августа, 1835.).

VIII + 9—36 стр.; 8°; (черк.-слав. б.).

Стр. III—VIII: в Предговора кѫм „Любе́зніи е҆диноплеме́нни чита́тели“ автора казва, че не сѫди „за и҆зли́шно да се и҆здадѐ на свѣ́тъ и҆ това̀ ма́ло собра́нійце „Пра́вила Гре́ческаго ꙗ҆зы́ка“ за на́ша та любе́зна ю҆ность, поне́же всѧ́кій зна́е безъ доказа́телства, защо̀ ко́лкото человѣ́цы се наме́рѹватъ ма́ло нѣ́что просвѣще́ни въ на́ше то любе́зно о҆те́чество, си́чки те отъ Гре́чески са се просвѣти́ли и҆ напои́ли съ потре́бни понѧ́тіѧ“, защото до сега няма нито бѫлгарски училища, нито бѫлгарски книги, както ги имат Гѫрците.

Стр. 9—36: Кра́ткое и҆ ꙗ҆́сное И҆зложе́ніе.

Стр. 36:

„Сі҆ѧ̀ ва́мъ ѿ любе́зніи дѣ́ти а҆́зъ въ да́ръ приношѹ̀,
Екра́тцѣ собра́въ ѿ ра́зны҃ граммати́къ, а҆ ва́съ всѣ́хъ прошѹ̀.
„И҆́кѡ да въ си́хъ ѹ҆́мъ ва́шъ е҆щѐ і҆з дѣ́тства напра́вите,
И҆́бо си́ми неѹдѡ́бнаѧ ѹ҆до́въ и҆спра́вите.

V. E. 3/79.
XI. A. 5/68, 7/16.
XI. Б. 2/70, 4/93.
Др. В. 7/55.
(У. 41. д. 16; У. 12. ж. 21.)
(Ем. А. 5. 358—9); (Пм. 225).

31. БОЛГАРСКА | ГРАММАТІКА Сега | Перво сочинена. О҆́тъ Нео́фѵта И. П. сѹ́щаго и҆зъ свѧще́нныѧ о҆би́тели | Ры́лскіѧ, за ѹ҆потребле́ніе на Славеноболгарски те | ѹ҆чи́лища, а҆ на свѣ́тъ и҆зда́на о҆тъ любоpо́дны те | предстоѧ́тели за Бо́лгарско то просвѣще́ніе. | Г. бра́тіѧ Мѹстако́ви, | Жи́тели Бѹкоре́шкіѧ, съ и҆ждиве́ніе то на-о҆́бщо то но|вососта́влено въ Га́бро́во ѹ҆чи́лище. |

Въ Крагѹевцѣ | Ѹ҆ Кнѧжеско-Се́рвской Типографіи, | 1835. |

VI + 211 + 1 стр.; 8°, (черк.-слав. б.).

Стр. I—VI: Посвещение на „Почте́нн-ѣйшіи и҆ любоpо́дн-ѣйшіи Г. бра́тіѧ Мѹстако́ви“, защото с тяхното „настоѧ́ніе

и побѫжденіе се сочинії . . . . Славенобо́лгарска та грамма́тіка, каквото ѝ взаимнобчи́телны те та́блицы.“ Защото може ли „кова́чо безъ чо́къ ѝ безъ на́ковалнѧ да йсковѐ ѝ да напра́ви не́що, коѐ то ѐ на́й про́сто тѣле́сно хо́дожество гре́бо́ва да се рабо́ти съ потре́бни те ѝ прили́чни те мо́ о́рѹдїѧ; де́ка се ѐ виде́ло оучи́лище безъ оучи́лищни те въ не́го кни́ги; ѝ мо́жели да се наречѐ оучи́лище о̂нова̀, въ коѐ то се не преда́ва понѐ грамматі́ческо оучѐніе, а̂ко нѐ дрѹ́ги по́высоки наѹ́ки“.

Стр. 1—72: Фїлологїческо предѹвѣдомленїе за Славенно=болгарска та Грамма́тіка. (За сѫществуващето в народните говори различие на думите, заети често от турски или гръцки — „това̀ не ѐ бога́тство, но развращенїе на=ґазы́катъ“, за различието между говоримият и книжовният език, за произношението на буквите ѧ, ѣ, за различието в ударението, за буквите ц, ѫ, ъ, ь; за формата и употреблението на члена — „Бо́лгарскїй и̂ма непремѣ́нно, каквото и Гре́ческїй (о̂тъ не́го мо́же бы́ти да ги ѐ ѝ прі̂ѧлъ.“)

Стр. 73—158: Часть первѧ. За ѐтѵмоло́гїа та и̂ли хо́дожнословіе то.

Стр. 158—163: Часть втораѧ. За кра́тки те пра́вилца.

Стр. 163—203: Примѣчанїѧ та; на края има стихотворение:

„Кой то ни помогна̀ да пристѝгнеме
на=Бо́лгарска та Грамма́тїка къ концѹ̀.
„Сла́ва, хвала̀, ѝ че́сть о̂тъ на́съ да бѹ́де
всѣ́хъ благи́хъ ѝ до́брыхъ да́телю творцѹ̀.

Стр. 204—211: Рѣ́чи Тѹ́рски ѝ нѣ́колко Гречески, Кой то са во оупотребле́ніе на сега́шно то вре́ме въ си́чка та Болга́рїа, и̂столкѹ́ваны по возмо́жности съ равнозначенова́телны Славе́нски, и̂ли Рѹссі́йски.

Стр. 1 небр.: Содержаніе; стр. 2—8 небр. Погрѣшности.

Образец от текста: (44—45) Бо́лгарски списа́нїѧ що са на свѣ́тъ и̂зда́дени до дне́сь, и̂маме зна́еми слѣ́дѹющи те. О̂тъ Х. Ї̂оакі́ма три̂ кни́ги, Мыта́рства, а̂мартоло́нъ Сотирїа, и̂ разли́чни поѹчи́телни собра́нїѧ. О̂тъ Цве́тка Панагю́рца, календа́ръ. О̂тъ Петра̀ Х. Бе́ровича ѹква́ръ съ разли́чни

поѹче́нїѧ, въ 1824. лѣ́то. О̂тъ А̂наста́са Стоѧ́новича, свѧще́нное цвѣтообра́ніе, и̂ли сго̀ ѝ четы́ре свѧще́нны І̂сто́рїи и̂зъ ве́хтїатъ и но́выатъ завѣ́тъ, въ 1825. Го́да. въ Бѹ́димъ. О̂тъ Касі́лїа Н. Не́новича, свѧще́ннаѧ І̂сто́рїѧ церко́вна о̂тъ ве́тхі=етъ ѝ но́вы=етъ завѣ́тъ, въ 1825. лѣ́то, въ Бѹ́димъ. О̂тъ Петра̀ Сапѹно́ва Трѧ́вненина, но́вый завѣ́тъ. сир. четыри те Є̂ваггеліа, въ 1828. лѣ́то, въ Бѹкоре́щъ. О̂тъ Хрѵса́нда (ны́нѣ же Христа́ки) а̂рідме́тіка, въ 1833. лѣ́то, въ Бѣ́лиградъ. О̂тъ Константі́на О̂гнѧ́новича Се́рва, І̂сто́рїа А̂ле́ксїа человѣ́ка Бо́жїѧ. въ 1833. лѣ́то, въ Бѹ́димъ. Не́гли ѝ дрѹ́ги не́кои, кои̂то неса̀ ми зна́ти. (52) А̂ безъ чле́нове те ни̂що не бы̀ вреде́лъ Бо́лгарскїй ґа̂зы́къ, ко́й то съ та́ѧ то́кмо да́рва се оукраша́ва по́много о̂тъ дрѹ́ги те сро́дни не́мѹ ґа̂зы́цы. А̂ гле́даме го защо̀ и̂ма не́кое преимѹ́щество надъ ни̂хъ съ тїѧ̀ то́кмо ло́ши и̂ли добры̀ чле́нове. А̂ ко́лко бы бы́лъ недоста́точенъ и оуко́ренъ, а̂ко не бы̀ и̂ма́лъ та́ѧ превосхо́дна да́рва. Това́ добро̀ що го и̂ма на́шїо Бо́лгарски ґа̂зы́къ о̂тъ приро́да та, и̂ли о̂тъ во́нъ по́слѣ привне́сено ѝ прїѧ́то, е̂ди́нъ о̂тъ ны́нѣшни те списа́тели и̂скаше да мѹ́ го о̂ти́ме разбо́йнически, ѝ да го о̂ста́ви като не́кой го́лъ человѣ́къ, да се стыди̂ по́слѣ о̂тъ се́кого.

V Е. 4/69.
XI А. 4/56, 7/14 (2 екз.).
XI Б. 2/53, 6/62.
(У. 37. и 37.).
(Ем. А. 2. 97—99). (Пм. Г/37).

32. КРАТКАѦ СВѦЩЕННАѦ І̂СТОРІЯ и свѧще́нный КАТИХИСІСЪ

Напеча́тани о̂добре́нїемъ Є̂го̀ Свѣ́тлости Кнѧ́зѧ Се́рвскаго Ми́лоша Θео́доровича О̂бре́новича: Благослове́нїемъ же Преосвѧще́ннѣйшаго Се́рвіи А̂рхіепископа ѝ Митрополі́та Господи́на Петра. Пе́рвомъ преведе́ни и̂зъ е̂ллиногре́ческаго ді́алекта. сочине́ни же на Славенобо́лгарскаго ѝ и̂зда́ни въ По́лзѹ Славенобо́лгарской Ю̂ности о̂тъ Неофѹ́та

Архімандрїта Хілендарца родомъ же Котлѧнца. Часть первѧ.

Въ Белградѣ. Оу Кнѧжеской-Сербской Тупографїи 1835.

XVI + 54 + 2 небр., + 97 + 3 небр.; 8⁰ (черв.-сл. б.).

Стр. II: образ — Тайна Вечеря, и мото: Наꙋчитесѧ и разꙋмѣйте, ꙗкѡ азъ есмь Господь Богъ вашъ. — И испытайте писанїѧ, ꙗкѡ животъ обрѧщете въ нихъ.

Стр. III—XVI: „Предисловїе Къ любезнымъ читателемъ!" („Понеже многажды смысливъ, и разсмꙋтревше разꙋмѣхъ: както вситѣ дрꙋгїи вѣрꙋющїи во Христа Народы, ꙗматъ по ꙗзыка си написаны вкратцѣ свѧщенна-та Історїа вѣтхаго завѣта, и Катихисїса на новой благодати, Євангелскагѡ оустановленїѧ Христова. Нашегѡ же Славенноболгарскагѡ рода оучилища-та, найвече же свѧщенницы ти, и младорасли ти младоцы, и на православна-та вѣра отроцы, совсѣмъ лишени отъ тыѧ... Понеже членовы-те на вѣрата, и Десѧтословный законъ въ божественно-то писанїе сѧ содержаватъ, (катко е погорѣ сказано), то послѣдова неоспоримо, което мы божїе-то слово, то е, на ветхаго и новаго завѣта книги-те за источникъ, основанїе, и совершенное правило, както на свѧтата вѣра, тако и добрїи те законнїи работы ꙗмали.... Прочее прїимите вы носѧщїи пастырского ꙗмѧ, пресвꙋтеры же и дѣтоꙋчащїи ꙋчители, тїѧ наставленїѧ съ таково оусердїе, сосъ каквото онкїѧ за васъ написаны, и оупотребите на ваша та полза, и на порꙋченны тѣ вамъ дꙋши).

Стр. 1—28: Сокращенїе На Свѧщенна-та Історїа (Повѣсть).

Стр. 28—29: За книги те вѣхтаго завѣта.

Стр. 29: За книги те новаго завѣта.

Стр. 30—32: За свѣтовно то зданїе.

Ст. 32—34: За человѣка.

Стр. 35—39: За собственной заповѣди и нейни тѣ престꙋпницы.

Стр. 40—54: Оувѣщанїѧ Оучащейсѧ ꙗности.

Стр. 1—2 небр. + 97: Свѧщенный Катихисисъ, или Сооглашенїе: то есть Кратко-Православное Оученїе на Христїанска-та вѣра.

Стр. 1—2 небр.: Содержанїе на свѧщенно Історїѧ-та, и на свѧщенаго Катихисїса.

Стр. 3 неб.: Цѣна на всѧка една по 4: цванц: обаче кои то вземат 100: 10. а 50: 4. 25-тже 1. даровнѣ це предовыютъ.

Образец от текста: (41—42). Тыѧ са средства та: въ почетка та авїе дѣте то подканнѡ, и правилно да отхраниме догдѣ мꙋ е еще нѣжно сердце то, съ добронравїѧ да залѣеме, да го благообразиме, и къ наꙋка та, за да мꙋ просвѣтиме оума, и да мꙋ отвириме къ истина та чꙋвство то, за да преꙋготовиме. Потова всѧкїй споредъ можени то. дѣте то си, като мало отрасте, на школскїи наꙋки, които нынѣ (слава богꙋ) оу цѣла Европа цвтѧтъ. нека даде: нека не жали добрый отецъ за това цото разнесе, найлꙋчше на дѣте то си чрезъ това благо сокровеществꙋва.

XI А 4/62, 5/53 (4 екз.), 7/5; XI Б 4 94 (2 екз.).
(У. 89. л. 13; Ем. Д. 2. 607; Пм. Г/22).

33. Славеноболгарское | ДѢТОЕОДСТВО | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ Его Свѣтло|сти Кнѧзѧ Сербскаго | Милоша Ѳеодоровича Обреновича: | Благословенїемъ же преосвѧщеннѣйшаго Сербїи Митропо|лїта Господина Петра. | Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть части, за шесть оученичнїи чины: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Сла|венноболгарскаго, и изданно: отъ Неофута | архімандрїта Хілендарца, родомже Кот|лѧнца: и Еммануила Каскїдовича, ел|линогреческаго Сишов-скаго оучилища оу|чителѧ. Часть вторѧ. Содержащаѧ из-вѣстїѧ за пѧть тѣхъ чꙋвствы. Надлежателства на обхож-денїето съ разнїи лица, и обѣзателства. Есопови басны. Пра-

воучителніи повѣсты. Четырите нужды наоки всякому. Пять тѣхъ ползы на человѣчество: и должностите на всякая фамілія.

Въ Крагоевцѣ, Оу Княжеско-Сербской Тупографїй 1835.

70 стр.; 8°, (черк.-слав. б.).

(Отвжтре: Яко ще́шъ добронравенъ, и благочестивъ да бодешъ,

Чтиже о оученичѐ! правила да предобыешъ.

Коликото поучава тая малая книжка,

Яко ще́шъ, да бодешъ похваленъ по вселенна всичка.

Образец от текста: (35) Полѣсно оучи нѣкой, нежели да сотворява. Йногда майката, морскаго рака совѣтовала, да ходи право, а не на опако: и сынъ й рѣкалъ: о матерь! дай ми ты перва примѣратъ, и азъ ще бы твой подражатель.

XI А. 3 50.

(У. 22. к. 27; Пм. Г/23.)

34. Славеноболгарское | Дѣтоводство | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ Его Свѣтлости Княжа Сербскаго | Милоша Теодоровича Обреновича: |

Благословенїемъ же преосвященнѣйшаго Сербїи Митро | полїта Господина Петра.

Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть части, за шесть оученичнїи чини: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Славеноболгарскаго, и изданно:

Славеноболгарское | Дѣтоводство | за | малки тѣ дѣца. | Напечатано съ одобренїемъ и иждивенїемъ Его Свѣтлости Княжа Сербскаго | Милоша Теодоровича Обреновича, | на даръ оучащейся Болгарской юности: | Благословенїемъ же преосвященнѣйшаго Сербїи Митро | полїта Господина Петра. |

Собранно отъ различни списатели, и сочинено на | шесть оученичнїи чини: первомъ | преведенно отъ еллиногреческаго дїалекта, на Славеноболгарскаго, и изданно: отъ Неофута | архїмандрїта Хїлендарца, родоможе Котлянца: и Еммануила Каскїдовича, еллиногреческаго Синовскаго оучилища оучителя. |

Часть третая. | Содержащая и обвчающая извѣстїя Славеноболгарской грамматїки. Кратко хвдожнословїе и кратко баснословїе на древнїй тѣ Еллины. |

Въ Крагоевцѣ, Оу Княжеско-Сербской Тупографїи 1835. |

(Отвжтре: „Грамматїката поучава,

„Какъ всякїй право да писува.

„Хитрохвдожн' да склонява.

„И правилѣ да сочинява").

XIV + 15 — 68 стр.; 8° (черк.-слав. б.) (Двете книги се различават само по заглавния лист; както изглежда, в някои екземпляри той е бил изрязан и залепен нов, напечатан сж ясни различия в думите и дори в буквите).

Сждрж.: стр. III — XIV: Предисловїе. („Двѣ причины подвизаха насъ: любородни читателїе! за да сочиним[!] това дѣтоводство, за нѣжната юность. а) Великото небреженїе на многите отцы: които никакъ не сж грижатъ, за доброто отхранване на чадата си! . . . . в) Великото ненасыто лакомство, и насилно грабителство: което обладава на днешно то време, мнимото любородство нашего рода: което премина всякаго кѣмахай возраста, и чина, което происхожда отъ невѣжества . . .

„Яхъ! болгарїа, всеокаянная болгарїа!

„Скоро оумилно презовы пророка Еремїа!

„На планината найвысоко да сж каче!

„Жалостно да тѝ нарежда, и оумилно оплаче!

„Защò, кой отъ дрꙋгїйтѣ, рода̀ си̇ возненавѝжда!
„Ка̀кто на̀шего ро̀да, дрꙋгъ дрꙋгиго да ѻ̂бѝжда!
„На ѝскꙋснїй те̇ си̇ добронра̀вны, да завѝжда!
„На наꙋ̀ките, кат' а̂спїда, гласа да не навѝжда! . .
ѻ̂ младора̀слїи славенноболгарскаго рода ѻ̂трасли! да воспо̀мните ва̀шите преслáвнїи дрѐвнїи славенноболгарски пра̀отцы!
„Кои̇то на̀рода ѻ̂правлѧ̀ваха,
„И съ наꙋ̀ка го̀, проскѣша̀ваха!
„А̂ ны̀нѣ ѹ̂ него̀ мно̀го ѹ̂чѝлища пꙋ̀сты,
„Человѣ̀къ като̀ помы̀сли, а̂згꙋ̀баси чꙋ̀вcты!
„Ѻ̂! ка̀къ ли̇ мо̀жешъ да терпѝшъ сирота̀,
„Не̇ л' ви̇ждашъ, отъ дрꙋ̀гитѣ да е̂ срамота̀! . . .

Това̀ и̇ на̀съ подка̀не, за да не подпа̀днемъ подъ това̀, сра̀мно, ѹ̂ничижѐнно, поно̀сно, прехꙋ̀лно и̇ преꙋмра̀зно и̇̂мѧ; пѐрвомъ да сочини̇̀ме за горка̀та нѣ̀жна ю̂ность, славенноболгарскаго ро̀да, е̂дно̀ нравоꙋчѝтелно дѣтовѐдство, съ коѐто да и̇зба̀вимъ (отарвѐмъ) отъ многогоди̇̀шното мꙋчѐнїе: коѐто до ны̀нѣ мꙋче ѹ̂читѐли и̇ ѹ̂чени̇̀цы . . . . За то̀, вышереченно дѣтово̀дство, и̇ мы̀ доврѣ̀ смы̀сливше, порѧ̀дочно, и̇ чи̇̀нно расположи̇̀телнѣ на шѐсть ча̀сти раздѣли̇̀хме за шѐсть ѹ̂чени̇̀чны чи̇̀ны . . . “)

Стр. 15—52: Рꙋково̀дство на Славенноболгарскаѧ грамма̀тїка. (Формите на склонението и спрежението много се отличават от Болг. грам. на Неофита Рилец). Стр. 53—62: Хꙋдожносло̀вїе за тро̀вина. За земнодѐлїето (о̂ра̀чеcтвото). Скотопита̀нїе. Пчела̀рство. Хлѣ̀вотворѐнїе. Пова̀рное (готва̀чность). Кораблотворѐнїе. Началодреводѣ̀лство. Далба̀нїе. Живописа̀нїе. Мꙋ̀сука (пѣ̀нїе). Во̀инственное. Стр. 63—68: Е̂ллинское баснословїе.

XI. А. 4/53, 4/70 (2 екз.) 5/62.
(У. 22. к. 27; Пм. 338).

35. АРИТМЕТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО за наставленіе на болгарски-тѣ юноши. Напечатано съ одобреніемъ и иждивеніемъ его Свѣтлости князя сербскаго Милоша Ѳеодоровича Обреновича на даръ учащейся болгарской юности; благословеніемъ же прѣосвященнѣйшаго Сербіи митрополита господина Петра. Первомъ же издано отъ Неофѵта архимандрита Хілендарца, родомъ же котлянца. Часть четвертая.

Въ Крагуевцѣ, у княжеско-сербской типографіи 1835.

[Научися ходожнѣ да счисляваш̀ъ | числата же прѣдобрѣ да познавашъ | ако щешъ некогажъ да ся измамвашъ | когда нѣкому нѣщо ты продавашъ].

IV + 5—48 стр.; (гр. б.).

Стр. III — IV: Посвящение на „Искренно любороднѣйшій На своего рода Охоторачителный Г. Хрісто Поповичъ“ (подписано от: Н. А. Х. род. К. молитствующій и Емман. В. Елл. С. У. У. Благосклоннѣйшій Д.).

Стр. 5—19: Руководство къ Аріеметіки (ч. I.).

Стр. 20—30: Часть 2. на Числителна-та. за Раздробленни-тѣ числа.

Стр. 30—48: Часть 3. на Числителната наука, оравненіе.

XI А 4/54; (У. 22. к. 27; Пм. 284).

36. Кра̀ткое политїческое | ЗЕМЛЕОПИСАНІЕ | за | ѻ̂бꙋчѐнїе | На Бо̀лгарского Младѐнчество. | Напеча̀тано съ ѻ̂добрѐнїемъ и̇ и̇̂ждивѐнїемъ Е̂|го̀ Свѣ̀тлости Кнѧ̀зѧ Сѐрбскаго | Ми̇̀лоша Ѳео̀доровича Ѻ̂брѐновича, | на да̀ръ ѹ̂ча̀щейсѧ Бо̀лгарской ю̂ности: | Благословѐнїемъ же преосвѧщѐннѣйшаго Сѐрбїи Митро|лїта Господи̇̀на Петра. | И̇ и̇зда̀нно: отъ Неѻ̀фѵта а̂рхїмандрїта Хїленда̀рца, | ро̀домже Ко̀тлѧнца. Ча̀сть пѧ̀таѧ |

Въ Крагꙋ̀евцѣ, | Ѹ̂ Кнѧ̀жеско-Сѐрвской Тѵпогра̀фїи 1835.

(Отвѫтре: „Землеописа̀нїето ѻ̂бстоѧ̀телнѣ представлѧ̀ва,
„Сꙋ̀що понѧ̀тно, крꙋгловѝдно землѧ̀та ѻ̂бѧвлѧ̀ва.
„Ко̀лкото словѐснїи, по неѧ̀ ѻ̂витѧ̀ватъ,
„Ко̀й, въ коего̀ мѣ̀ста̀, живѣ̀е, за да позна̀ватъ.
„За то нѣ̀жнїи ю̂ноши, въ ѹ̂чѐнїй ѻ̂бꙋча̀йтесѧ,
„И̇ непреста̀нно, въ чтѐнїй кни̇̀гъ, ѹ̂пражнѧ̀йтесѧ.)

91 + 2 стр.; 8⁰, (черк.-слав. б.). Екз. на Етн. муз. има заглавие, както у ТБ. 8305, — испуснати са думите: и҆ и҆ждивѐніемъ . . . на даръ оучащейсѧ Болгарской ю҆ности; думата: митрополі́та е напечатана правилно и след думата — Котлѧнца — е добавено: и҆ Е҆мманоу́ила Баскі́довича, еллиногре́ческаго Сишо́вскаго оучили́ща оучи́телѧ. (гл. по горе № 34).

Образец от текста: (15 — 16) Въ та́ѧ о҆бласть сѧ нахо́ждатъ жи́тели: Бо́лгари, Гре́цы, Тоурцы, А҆рме́нцы, и҆ Е҆вре́и — о҆ва́че. Бо́лгарити са по́много отъ всѝтѣ — и҆ гово́рѧтъ е҆ди́нъ и҆зднора́сѣлный славенски ꙗ҆зы́къ — ко́йто до ны́нѣ непрі́ѧлъ пра́вилно оустрое́ніе, отъ своема́тернѧго ꙗ҆зы́ка — бо́лгарите о҆бщо са простосерде́чніи — въ наоу́ката, ни́какъ несклонніи, и҆ нерачи́телніи — о҆ва́че, страннолю́бцы, благоговѣ́йни, троудолюби́ви, споко́йни и҆ ми́рніи: доброскло́нни, и҆ остроумніи: но неоуче́ніето ги пра́ви, со сѣ́мъ ди́ви, невѣ́жи, и҆ посмѣва́еми отъ дроугитѣ и҆скоусніи и҆ оучені́и Е҆вропе́йски на́роди — *) това тѣ́хно нечоувствіе подка́не, и҆ весма̀ лю́то оуже́ле мнози́на любо́родніи: и҆ нача́ха да и҆мъ перево́ждатъ, и҆ сочинѧ́ватъ по славенобо́лгарскаго ꙗ҆зы́ка нѣколико полезнонастави́телніи, и҆ къ добронрави́телното о҆боуче́ніе побоудителніи списа́тели примѣ́ри — да пока́жатъ на оуче́нніите, на на́шего ро́да — ко́йто мо́лиме, дасѧ не сра́мѧтъ, да сочинѧ́ватъ и҆ прево́ждатъ, за о҆бщенаро́дна по́лза, и҆ оукраше́ніе, че́сть и҆ похвала̀ на сво́его ро́да, кни́ги — а҆ ва́съ ко́йто (мы́слѧ) ка́къ слоушате отъ нѣ́конси, защо̀ гово́рѧтъ, чи неймало по матеро-славе́нскій ꙗ҆зы́къ высоки, и҆ и҆скоусніи оучи́тели, оучи́лища и҆ А҆каде́міи — то̀ ꙗ҆вно, защо̀ е҆, всепре́лестна лажа̀ — о҆ста́вѧмъ вы̀ — смысле́те доброразсоудно — и҆ о҆бѣ́гнаще́те, отда́внашнѧта пре́лесть: и҆ о҆хо́тно ще́тесѧ склони̇ да наоу́чите, пе́рвомъ (!) ва́шего своема́тернаго ꙗ҆зы́ка — по́слѣ же весма̀ ле́сничко: и҆ дроугіи ко́лкото возжела́йте(!), и҆ ще́те вы̀ похва́лни, ка́кто и҆ про́чінти, ко́йто въ ны́нѣшното времѐ начна́ха: да оукраша́ватъ и҆ пра́вилно оупра́вѧтъ своего̀ ꙗ҆зы́ка.

Забележка: *) Конста́нтинъ весма̀ сѧ сожали́хъ и҆ преоскорвихъ — защо̀ кога́то о҆викалѧ́хъ по всѝтѣ своеродніи бо́лгарски села̀, и҆ градища̀, за да подка́нѧ любоpо́дніи ти чадолюби́віи ваші: словесніити дѣтоводи́тели, благоговѣ́йніити свѧще́нницы — церко́вніити настоѧ́тели а҆ на́ипаче наро́дніи ти нача́лницы, богодарова́нніити о҆бщеполе́зніи, оправи́тели и҆ наста́вницы — на ко́йто со́съ преиспо́лнени плачевножа́лостніи са́лзи, и҆ до лица̀ земли̇ сѧ покла́нѧхъ, смире́нно и҆мъ сѧ жа́лостно мо́лѧхъ, за да спомо́гнатъ — е҆дна̀ отъ четве́ртата ча́сть спо́мощь — преди́, за тоупографі́ческій и҆ждивъ (— и҆ по́слѣ да взе́матъ за ча́дата си̇ —) мни́мите отъ на́съ и҆ отъ мно́гихъ полезнопросвѣти́телніи кни́жки — но най пе́рвомъ сѧ сподобѧ́вахъ — хайдѐ, посѣди̇ нѣ́кой, и҆ дроугі́й де́нь на ха́на — да си̇ помы́слиме, и҆ дасѧ попы́таме помеждоуси — нѣ́кой па́къ мни́міи себѐ высокоучиміи — прево́сходителніи въ зва́ніето — нѣ́кои же церко́вніи, и҆ надзира́телніи настоѧ́тели: возмоущаю́ще — и҆ стра́шно возбранѧ́юще наро́доу — но сла́ва бо́гоу — защо̀ не са̀ мно́гоу — то́кмо на, четі́ре мѣ́ста са та́ковіи нахо́ждатъ и҆ то въ тѣ́хъ фа́тріи са, подва́ма и҆ли̇ три́ма е҆диноумственіи — ко́йто ща́тъ о҆ста̀ оу҆ вѣ́чно па́мѧтственное помина́ніе и҆ про́чаѧ — да сѧ жи́ви —

XI А 5 59; XI Б 3,36.
(У. 22. к. 27; Ем. А. 2. 94).

37. Славенобо́лгарскій предроучный | **ПОСЛАТЕЛНИКЪ** | за наставле́ніе | На Бо́лгарскитѣ ю҆ноши. | Напеча́танъ съ о҆доврені́емъ и҆ и҆ждиве́ніемъ Е҆го̀ Свѣтлости Кнѧ́зѧ Се́рвскаго | Ми́лоша Ѳеодоровича О҆бре́новича | на да́ръ оуча́щейсѧ Бо́лгарской ю҆ности: | Благослове́ніемъ же преосвѧще́ннѣйшаго Се́рвіи Митро|політа Господи́на Петра. | Со́бранъ отъ разли́чни списа́тели Е҆ллиногре́ческаго ді́а|лекта, пе́рвомъ преве́денъ и҆ сочине́нъ на Славенно|бо́лгарскаго, и҆ и҆зда́нъ: отъ Не́офута а҆рхі́ман|дрі́та Хі́лендарца, ро́домже Ко́тлѧнца. | Ча́сть ше́стаѧ. | Содержа́щаѧ наставі́телнаго оуста́ва. и҆ порѧ́дочно по|дова́телнаго примѣ́ра, посла́телнаго поучені́ѧ, ка́къ | всѧ́кій спо|ре́дъ причи́ныте, лица́та и҆ о҆бѧза́тел|ства прили́чно да писоуа. |

Въ Крагоуе́вцѣ. | Оу҆ Кнѧ́жеской-Се́рвской Тоупогра́фіи 1835.

(Отвжтре: „Който незнáй да писѹва доброискѹсны писмà,
„Ѻнъ междѹ почтéнни тѣ торгóвцы, сгрѣшáва весмà.
„За то ѿ чáдо! тыѧ примѣры добрѣ наѹчѝ,
„Ѝ кóлко мóжешъ, понѧтїето сѝ въ нихъ ѻбѹчѝ.
„Ѝскѹсноходóжнѣ писмà, да сочинѧвашъ,
„Ѝ ѝзвѣстно причѝните сѝ, да представлѧвашъ.
„Ѝскренно ѝ ѻбѧзáтелнѣ, пѝсмѧнно, да ѻбѧвлѧвашъ.
„Добропорѧдочнѣ же прїѧтели, да претѧжáвашъ.
„Въ далекорастоѧннїи мѣстà, дасѧ запознáвашъ,
„Препотрéбнїйтѣ сѝ намѣрéнїй, дасѧ сподобѧвашъ.
„Дрѹгъ дрѹзѣ, примѣтно торгóвины, да приврѹчáвашъ,
„Тѣхнитѣ же торгóвски подлóзы, да оуправлѧвашъ.
„Ѻтъ нѝхже пóчесть, дасѧ оудостоѧвашъ,
„Взаѝмнѣ же ѝмъ ѝскренно да отвѣщáвашъ.)

66 + 2 стр.; 8⁰ (черк. сл. б.).

XI А 5/57, 7/24 (2 екз.); XI Б 5/36 (3 екз.).
(У. 22. к. 27; Ем. А. 3. 152—3).

38. ПИСМЕННИКЪ | общеполезенъ | на секого | єдинородного ми Болгарина | отъ кой и да є чинъ и возрасть. | сочиненъ | споредъ днешній-а писмописателенъ способъ | отъ | Хрістаки П. Дупничанина, | учителя въ Славено-Еллинско-то въ Сищовъ | училище кой-то сега перво на свѣтъ | издава го. | Престоявалъ и исправялъ шура неговъ | Іяковъ Иліевичъ, С. |

Въ Бѣлградѣ | У Княжеско-Сербской Тѵпографіи. | 1835. |

(Отвжтре: Дозволение, подписано от „Димитрій Ісаиловиѣь, Цензоръ. у Бѣограду 15гъ Юлія, 1835“).

X + 78 + 4 небр. стр.; 8⁰, (гр. б.).

Стр. III: Посвѣщение на настоящій-а Разговорникъ (?!) Епіскопу Дуполския епіскопіи Г. Г. Авксентію.

Стр. V—X: Предисловіе (значение на Писмописанието и разделение на книгата).

Стр. 1—8: Вступленіе въ писмописаніе-то.

Стр. 9—43: Часть перва содержава общи и обыкновенны писма.

Стр. 44—63: Часть втора содержава разны торговски писма.

Стр. 65—78: Путеказатель. кой-то казува въ Болгарія пътища-та и по пътища-та места-та сосъ часове.

Стр. 1 небр.: Оглавленіе.

Стр. 2—3 небр.: Расписаніе любородны-те спомоществователи на тая книга. (Помогнали въ Сищовъ — 79, въ Зимниче — 20, въ Кестентилъ — 39, в Самоковъ — 2, въ Рылск. мон. — 2, въ Видинъ — 2, Хиліандаръ — 3, Плевенъ — 1, всичко — 148).

V Е 4 71; XI А 7/42;
(У. 22. к. 22; Ем. А. 3. 113—114).

39. РАЗГОВОРНИКЪ | греко-болгарскій | за оныя, | кои-то желаятъ Греческій языкъ, да се научатъ | при кого-то и єдна кратка | Болгарска Історія | приложисе. | Собранъ и сочиненъ | отъ | Хрістаки П. Дупничанина | Учителя въ Славено-Еллинско-то въ Сищовъ училище, | кой-то сега перво на свѣтъ издава го. | Предстоявалъ и исправялъ шура неговъ | Іяковъ Иліевичъ С. |

Въ Белградѣ, | У Княжеско-Сербской Тіпографіи. | 1835. |

(Под това заглавие има две издания, които се различават по буквите, с които е печатан гржцкия текст, и по броя на страници, отчасти и по сѫдржанието:

а) Екз. V. Е. 4/37 и XI А. 7/8 имат: V—VIII + 99 стр.; 8⁰; гржцкия текст е печатан с черк.-слав. букви.

б) Екз. XI Б. 2/27, 3/50, 5/60 имат: I—VI + 2 небр. + 106 + 4 небр. стр.; 8⁰; гржцкия текст е печатан с гржцки букви).

Предисловіе: а) (стр. V—VIII), б) (стр. III—VI) (авторжт издава разговорника, защото не може да издаде „единъ Словарь“, за който „требуватъ иждивенія тежки, кои-то пити азъ имамъ, нити изъ сокровища-та на богаты-те да извлечемъ можемъ“. Но „кой-то успѣє же въ тоя толку потребенъ языкъ, и научи

го совершенно, молимъ му се со слезы, да не уничтожава свой-а родъ Болгарскій, именувающися, какво-то многу безумни правать, Грекъ... Защо многу убо и Еллада роди волове, многу же и Болгарія філософове.... Понеже сичка-та слава быва отъ ученіє-то, а ученіє-то тамо цавти, где-то се предава на свой языкъ".

Азбука греческа (*а* — няма, *б* — стр. 1—2 небр.).

Рѣчи отъ кои-то се составляватъ слѣдователни-те разговори. (*а:* стр. 1—87, гржцки текст печ. с черк. сл. букви; *б:* стр. 1—94, гржцки текст печ. с гр. букви).

Сокращенна Болгарска Історія (*а* — стр. 88—99; *б* — стр. 95—106).

Расписаніє любородны-те спомоществователи на тая книга (*а* — няма; *б* — стр. 1—4 небр.) (Помогнали: въ Сищовъ — 84, въ Зимниче — 20, въ Кестентилъ — 39, въ Самоковъ — 2, въ Рылски мон. — 2, во Видинъ — 5, въ Хиліандаръ — 3, въ Плевенъ — 16, во Едрене — 8, во Філібе — 7, въ Бѣлградъ — 7, всичко — 193).

Образец от текста:

а — 48.	*б* — 52.	
Іа́кове! тѹ́то то фо́рема сасъ тергіа́зи ексе́рета. Посон аксі́зі и пи́хіс тѹ́тѹ тѹ рѹ́хѹ; Де́нъ импоро̀ на сасъ іпо̀, о аделфо́съ мѹ мі то еха́рісенъ. Е́пъ алидіа́съ а́фти и деорі́а мі аре́зі кадъ іперволи́нъ.... Ке его̀ де́ло агора́си паро́міонъ рѹ́хонъ.	Ἰάκωβε! τοῦτο το φόρεμα σας τεργιάζει ἐξαίρετα. Πόσον ἀξίζει ἡ πήχυς τούτȣ τοῦ ῥούχȣ; Δὲν ἠμπορῶ νὰ σας εἰπῶ, ὁ ἀδελφός μȣ μοι το ἐχάρισεν. Ἐπ᾽ ἀληθείας αὕτη ἡ θεωρία μοι ἀρέξει καθ᾽ ὑπερβολὴν.... Καὶ ἐγὼ θέλω ἀγοράσῃ παρόμοιον ῥοῦχον.	Іакове! тая дреха ви прилича преизрядно. Колку вреди аршинъ-о на това сукно; Не можемъ да ви кажем, братъ ми мі го дарова. На истина тоя шаръ ми є угоденъ превосходно.... И азъ ще купимъ подобно сукно.

V Е 4/37; XI А 7/8; XI Б 2/27; 3/50; 5/60.
(У. 64. к. 30; 89. з. 36; Ем. А. 3. 128—131).

40. МѢСЯЦОСЛОВЪ за движимы и недвижимы праздници. Отъ Христаки Паулловичъ.

Бѣлградъ, 1835.

(ТБ. 8821; Тд. 718).

1836 год.

41. ПРАВИЛО святаго Іоанна Рылскаго.

Бѣлградъ, въ типографіи Княжеско-сербской, ѧѿѵѧ.

д҃ + з҃ лст.; 4⁰, (ч. б.). (ТБ. 9587).

42. ОБЯВЛЕНІЕ за изданіе на лексиконъ (рѣчникъ) славенороссійскій, преведенъ на славено-болгарскій и греческій языкъ. Отъ А. Стояновича Кипиловскаго.

Будимъ, 25 февр. 1836.

9 лст.; 8⁰. (ТБ. 11929).

43. КАНѲНЪ МОЛЕ́БНЫЙ | къ преподо́бномѹ и҆ вго́сномѹ ѻ҆ц҃ѹ на́шемѹ | І҆ѡа́ннѹ | рылскомѹ чѹдотво́рцѹ. |

Въ Бѣлградѣ, | Въ Кнѧжеско-Се́рбской Тѵпогра́фіи | 1836. |

(Отвѫтре — образа на Св. Троица).

з҃ (7) лст.; 8⁰, (черк. сл. б.). На черк.-славянски езикъ.

V И. 6/5; (У. 113. ж. 41).

44. Кра́тко начерта́ніє | на | ВСЕО́БЩАТА ІСТО́РІѦ | на Рѡссійскіатъ ѧ҆зы́къ сочине́нно | о҆тъ | Профе́ссоратъ | Господи́на І҆ва́на Кайда́нова, | а҆ о҆тъ Рѡссійскіатъ на Славено-Болга́рскіатъ | на́шъ ѧ҆зы́къ | преве́дено и҆ въ найно́вата І҆сто́ріѧ | допа̑лнено о҆тъ | А҆наста́са Сто́ѧновича Кипило́вскагѡ |

оурожденца Казанскагѡ въ Болгарїй, | и посвѧщенно | Господинꙋ Іѡаннꙋ Добрьовꙋ | Х. Бакалоглꙋ | Weltgeschichte. |

Въ Бꙋдимъ | Въ Оуниверситетската Кралевска Типографїѧ. | 1836 лѣто. |

ѕі (16) + 16 небр. + 207 + 2 небр.; 8°, (черк. сл. букв.).

Стр. д҃: (мото) Тобою Цари царствꙋютъ, силны пишꙋтъ правдꙋ, тобою велможи величаютсѧ, и властители держатъ землю. Премꙋдрый Соломонъ.

Стр. є҃: Посвещение на Г. Іоаннъ Добрьовъ Х. Бакалоглу.

Стр. ѕ҃: Сѫщото на гръцки език.

Стр. з҃ — ѕі: Предговор „Камъ любезнытѣ Прочитатели" (полза от Всеобща история, макар и кратка, понеже такава не е правил никой друг, „найвыше... богатытѣ наши, който.... за своятъ народъ никоги непомысльватъ". „Ѧзыкъ оупотребихъ такавзи каквото да сочи камъ ѡбработѧни на ѧзыкатъ ны, зато и прїехъ многѡ рѣчи, отъ пребогатата Майка на нашатъ ѧзыкъ Славенскїатъ ѧзыкъ".)

Стр. 1—8 небр.: Имена на родолюбцытѣ спомоществователи (въ Букорещъ — 149, въ Гиргево — 3, въ Ібраилъ — 62, въ Галацъ — 33, въ Краиова — 40, въ Одесса — 156, въ Карлово — 73, въ Клиссура — 12, въ Пеща — 17, изъ Велессъ — 3, въ Бѣлградъ — 10, всичко — 558).

Стр. 9—12 небр.: Ѡглавленїе.

Стр. 13—16 небр.: Предварителны понѧтїѧта.

Стр. 1—183: Краткое начертанїе на Всеобщата Історїѧ.

Стр. 184: Типографически погрѣшки.

Стр. 185—207: Рѣчникъ или Лексиконъ на Славенски рѣчи който трева да сѧ присвоѧтъ въ нашатъ ѧзыкъ, а ги открывамъ и сасъ тꙋрски за да оулеснѧ прочитательатъ да прочита полноразꙋмнѡ, щото читѣ, и да ги запомни та да ги оупотреблѧва и въ говоратъ си, за да сѧ ѡчисти ѧзыкатъ ны отъ чꙋжды рѣчи. (Думите се обясняват на български, и се превеждат на гръцки, понякога и на турски).

Стр. 1—2 небр.: Ѡкѧвленїе на Болгарската Історїѧ. (Понеже „Господинъ Венелиновата Історїѧ нещѐ излѣзи сичката на свѣтъ,... ето чи ѡбнародовамъ второ ѡбѧвленїе за изданїе на Болгарската Історїѧ... Ѡпредѣлѧвасѧ цѣна осемь свѧнцыга на една книга).

Образец от текста: (202—203) Стихотворство, акѡ зема та напиша нѣщо и глѣдамъ Єдинатъ редъ да нема помногѡ срѣчки отъ дрꙋгїатъ, и среща гласоꙋдаренїето и на двата реда се наедно мѣсто, ще речѐ стихотворѧ, или знаѧ стихотворство. за примѣръ превождамъ отъ Ѧданасїѧ Христопꙋла една пѣсанъ на балгарски, да сѧ види щоще речѐ стихотворство.

Ѡ Тамбꙋро, Мꙋссо сладкопойно,
До кога нїй така да малчимы;
До кога тай сердцѐ безпокойно,
Та кога нїй ще сѧ веселимы
Часо тиче тиче та си варви,
Й вовѣки тай ще заминꙋва,
Й младостьта бѣга та се варти,
Й напразнѡ варви преминꙋва.
Тойзи цвѣтецъ що го лютѡ тапчимъ
Коги дрꙋгъ пать можишь сѧ надѣѧ;
Ще го найдимъ да сѧ порастапчимъ,
По вѣдринка и по вѣтровѣѧ.
Сички скорби далечь нѣкъ сѧ махнатъ,
Й трꙋдовѐ нѣкъ сѧ вѣднѡ свиратъ,
Та въ морето сички да сѧ рѧхнатъ,
Тамъ надежды златы да сѧ стꙋпѧтъ.
Й нїй вече въ сладости свободны
Тойзи часецъ нѣка си попѣймы
Въ пѣснитѣ си да бадимъ доволны,
Й сладкичкѡ да си поголѣймы.

Стихотворството йма различны правила, и отъ това и различны пѣсни, азъ преглѣдвамъ чи въ нашатъ ѧзыкъ

нѣма равнооконча́телны пѣсны, каквото тѣзи сти́хови, но па́зятъ че́тъ на сло́зитѣ, и̂ това̀ стихотво́рство послѣдоваха и̂ Є̂лляныте. А̂хъ! ко́лко желя́ да сабира̀ нѣколко пѣсни Бо́лгарски да ги и̂зда́мъ на печа̀тъ!

V 3 644; XI А 4/7, 6/36; XI Б 5/35 (2 екз.).
(У. 54. л. 14; Ем. Д. 2. 574).

45. Во сла́вꙋ ст҃ыя, є̂диносꙋ́щныя, жи|вотворя́щїя и̂ нераздѣли́мыя Тр҃цы, | О̂ц҃а̀, и̂ Сн҃а, и̂ ст҃а́гѡ Дх҃а: Съ | дозволенїемъ Благовѣ́рнагѡ Гдⷭ҇ря | Кня́зя Се́рбскагѡ, Ми́лоша | Ѳеодо́рович̑а О̂бре́нови|ча, Благослове́нїемъ же Прѣѡсщен|нѣ́йшагѡ Се́рбїи Митрополїта, | Гдⷭ҇на Петра̀, напеча́тася Кни́|гасїя, содержа́щая СЛУЖБЫ | съ Житїемъ преподо́бнагѡ и̂ | вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Ры́л|скагѡ чꙋдотво́рца, прилѣ́жнѡ оу҆́бѡ | и̂спра́вленная ѿ дре́вныхъ рꙋкописе́й | Неофꙋ́томъ Ї̂еромона́хомъ, а̂ тꙋ́|помъ и̂зда́нна на о҆́бщꙋю всѣ́мъ пра|вославнымъ хр҃тїа́нѡмъ по́лзꙋ, всеꙋ|се́рднымъ настоя́нїемъ и̂ со́бствен|нымъ и̂ждиве́нїемъ Г. Ї̂ѡаса́фа | Ї̂еромона́ха, сꙋ́щагѡ ѿ тоѧ́жде сщ҃е́н|ныя О̂би́тели Ры́лскїя. Въ Бѣл|гра́дѣ въ Тꙋпогра́фїи Кня́жеско-|Се́рбской, въ лѣ́то ѿ Сотворе́нїя | ми́ра ҂зт҃мд. ѿ Рождества̀ | же по пло́ти Бг҃а Сло́ва | ҂аѿл҃ѕ. [1836]. Ї̂ндїкта д҃. | Мц҃а Ма́рта. |

д҃ + ѕ҃ [60] лст.; 4⁰, (черк. слав. б., има и червени букви).

Лл. в҃ — д҃: Извѣ́стїе ѿ и̂зда́нїи кни́ги сеѧ̀. (Вѫз основа на пѫрвото издание от 1671 г. в Кїевопече́рската Ла́вра от Ї̂еромона́хъ А̂нтѡ́нїй Радивило́вскїй).

Лл. а҃ — зі: Мц҃а о̂ктѡ́врїа въ д҃і. де́нь. Па́мѧть Преподо́бнагѡ и̂ вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Пꙋстыножи́телѧ Ры́лскагѡ. (Служба).

Лл. ві — л҃: Житїѐ и̂ жи́знь преподо́бнагѡ и̂ вг҃оно́снагѡ о̂ц҃а̀ на́шегѡ Ї̂ѡа́нна Ры́лскагѡ чꙋдотво́рца . . . . спи́сано Є̂ѵдѵ́мїемъ Патрїа́рхомъ Те́рновскимъ

Лл. л҃а — н҃е: Мц҃а Ї̂ꙋлїа въ пе́рвый де́нь. Возвраще́нїе моще́й прп. и вг҃оно́сн. о̂ц҃а на́ш. Ї̂ѡа́нна Ры́лскагѡ чꙋд. (служба).

Лл. н҃е обр. — ѯ҃: Канѡ́нъ моле́бный къ прп. и вг҃он. о̂ц҃ꙋ наш. Ї̂оа́ннꙋ рылск. чꙋд.

Л. ѯ҃ обр.: (стихотворение.)

Всѣ́хъ благи́хъ пода́телю бж҃е, и̂ всѣ́хъ тва́рей тво́рче,
И̂ ты̀ те́плый на́шъ застꙋ́пниче, Ї̂ѡа́нне о҆́тче,
Благода́ть є̂ли́кꙋ во́лите, подава́йте при́снѡ,
Въ дѣ́ле се́мъ потрꙋди́вшымсѧ по си́лѣ нелѣ́ностнѡ.
Ѿ на́съ же благодаре́нїе ва́мъ, да́вшымъ на́мъ по́мощь,
И̂ къ концꙋ̀ дости́гнꙋти, на́шꙋ оу҆крѣпи́вшымъ не́мощь.

(Цялата книга на черк.-сл. език.)

V В 1/17; (У. 140. В. 1).

46. ГРАММАТИКА | Славено-Болгарска. | Сочине́на | ѡтъ | Христаки П. Дꙋпничанина | въ | Славено-Є̂ллинско то въ Сицовъ ѹчилище | Ѹчителѧ. | Изданїе перво. | *Grammatik.* |

Въ Бꙋдимѣ Градѣ, | въ Крал: оунг.: Оунїве́рсїт: Тꙋпографїи. 1836.

60 стр.; 8⁰, (черк.-сл. букв.).

Стр. 3 — 4: „Къ єдинороднимъ моимъ Болгаромъ". (За значение на граматиката).

Стр. 5 — 6: Естꙋ́пленїе.

Стр. 7 — 32: Книга перва начертателна.

Стр. 33 — 38: Книга втора знаменателна.

Стр. 39 — 43: Книга третѧ. Производителна.

Стр. 44 — 49: Книга Четверта, Пета, Шеста. Правописа — Сложи — Страдателна.

Стр. 50 — 57: Книга Седма. Сочинителна.

Стр. 58 — 59: Ѹпотреблѧваеми те въ слово то знакове.

Стр. 59—60: [стихове].

Въ тоѧ мой трꙋдъ же и сочиненїе
и своихъ си мнѣнїй изложенїе
Помогнавшемꙋ ми моемꙋ богꙋ
благодаренїѧ отдавамъ многꙋ:
Васъ же молимъ, о мои ученицы.
ума вашего да земете сербцы,
Трꙋдъ, дꙋмамъ, и вниманїе дѫлвоко,
и влезнавше въ това поле широко,
Да пожнете, кои то сосъ потове
насадихъ за васъ пресладки плодове.
Никоѧ сладость воистиннꙋ земна
не може съ нихъ да быде соразмѣрна.
Нихъ сички те мꙋдрости рачители
отъ свои те прїемат учители.
И укротѧватъ своѧ та си гладость
съ небесна та нихна пречꙋдна сладость.

XI A 6/83.

1837 год.

47. МꙋДРОСТЬ | добрагѡ | Рїхарда | ѿ | францꙋзскїатъ | на | славено-болгарскїатъ | нашъ ѧзыкъ | превѣдена ѿ | Гаврїила Крестовича | Котлѧнца | настоѧнїемъ же и ѝждивѣнїемъ | Раина Поповича Ж. | на свѣтъ ѝзданa | Ѝзданїе первое. | (Richards Geschichte). |

Въ Бꙋдимѣ Градѣ, | Писмены Крал: Всеꙋчилища Венгерск: 1837. |

(Отвжн: Мꙋдрость | добрагѡ | Рїхарда | и | Мꙋдосъ Продїковъ).

64 стр.; 8° м., (черк.-слав. и гражд. б.).

Мото: Прїемлѧй наказанїе во благихъ бꙋдетъ. Притч: гл. ѕі. ст. ѕі.

Стр. 47—74: Мꙋдосъ Продїковъ заради Ираклѣевата младость ѿ Ѥллинскїатъ ѧзыкъ ѝзъ в҃-та Книга на Ѯенофѡнтовытѣ воспоминанїѧ.

Образец от текста: (14—15) Когато сѝ лѣнивыо, вы ѡрете и сѣйте, и такѡ ще ймате житò и да продадете, и да си ѡставите. Ѡрете презъ сичкїатъ днешнїй цїо сѧ зовè день, зацò не знаете каквѝ препѧтствїѧ могатъ на оутре да ви сѧ слꙋчатъ. За товà и добрый Рїхардъ казва чи, ЕДИНЪ ДОБРЪ ДНЕШНИЙ ДЕНЬ ЧИНИ ПОВЕЧЕ ОТЪ ДВА УТРЕШНЫ. И пакъ: ИМАШЬ ЛИ НѢЩО ЗА УТРЕ ДА ВАРШИШЬ, СВАРШИ ГО ДНЕСЪ. Сегà, да речѣмъ, ако бѣхте слꙋгà на-ѣдинъ добръ господарь, не щеше ли да ви ѣ срамотà, да вы назовàва лѣнивы (тембелы); Но вы сте си сами себѣ господарь.

V 3. 6/299; XI A 9/89 (3 екз.); (У 11. л. 31).

48. КРАТКОЕ ТОЛКОВАНІЄ | на | Божéственныатъ храмъ | и на | колкото са въ нéго свящéнны сосѹды | и ѻдежды, и на ѻбыкновеннытѣ | Послѣдованія, на Божéственната | Лїтѹргіа, и на свѧтыте церкóв|ны Тáинства. | Сóбранно | изъ разлúчны Церкóвны Списáтели, и сочи|нéнно на Грéческаго Ѧзыка ѿ | Г. Димúтріа Н. Дáрварѧ. | нынѣ же | ѿ Грéческагѡ на Славено-Бóлгарскаго Ѧзыка | превéдено, и на свѣтъ своимъ єгѡ иж дивéніемъ издáно ѿ | Рáйна Пóповича Жáравнѧнина | Кáрловскіѧ Шкóлы Єллино-Грéческагѡ Оучúтелѧ. | Издáніе пéрвое. | Kirchen-Unterricht. | Въ Бѹдинѣ Грáдѣ. | Пúсмены Кралéвскаго Всеѹчúлища Венгéрскагѡ. | 1837. |

108 + 2 небр. стр.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Стр. 2 (мото): Изврà Господь Сїѡна изволи и въ жилúще себѣ. Ѱал рла. Ст. 13.

Стр. 3—7: Предислóвіе камтò любéзнытѣ прочитáтели. (За значеніе на книгата. Макар че е подписано от „Переводчико", „това Предислóвіе е свѹщото което е и въ Грéческото, освéнь мáло нѣгдѣ що е поизмѣнéнно").

Стр. 8: образ — Св. Троица, и долу стихове:

Мáнечка книжка за въ пáзва, Й сúчки Слѹжвы Церкóвны,
Голѣмы вéщи приказва: Кой за що взаконéны.
За Бóжій Хрáмъ, за свящéнны Кое какво знаменѹва,
Ѻдéжды же и садúны. Тѹкъ все добрѣ сѧ толкѹва.

Стр. 9—26: Чáсть а. Зарадú Божéственныатъ Хрáмъ, и свящéннытѣ сосѹды и ѻдѣѧніѧ.

Стр. 27—32: Часть в. Зарадú ѻбыкновéннытѣ церкóвны прáвила.

Стр. 34, образ: Тайна Вечеря, сѫс стихове.

Стр. 35—79: Чáсть г: Зарадú Божéственната Лїтѹргіа.

Стр. 80—108: Часть д. Зарадú Тáинствата.

Стр. 1—2 небр.: Ѿглавлéніе и Погрѣшности.

Образец от текста: (73) Чúни ми сѧ, чи товà не ще мнóго распрáвѧнѣ и по тéнко испытванѣ, но товà всѧкій трéва да знáе, чи не мóже Свящéнника да го ѿстáви безъ да подпáдне въ тѧжекъ грѣхъ, каквóто ѻвцѡ сúчкитѣ Богослóви говорѧтъ: и причúната е, защóто въ Вѣтхїатъ Завѣтъ не тóкмѡ съ вїнóто сѧ предобразй Чáшата, което оупотреблѧваха въ разлúчны жéртвы, и което Мелхїседéкъ изнéсе на Авраáма, но и съ водáта, котò изврè изъ кáмакатъ, каквóто Божéственный Апóстолъ ѿбѧжда.

V E 4/59; XI Б 2/65, 4/108; (У. 37. и. 38).

49. ХРИСТОИѲІЯ | или | Благонрáвіе | присовокѹпéна | съ Істóріитѣ на който са помѧнѹватъ въ нéѧ за пóльза и оупотреблéніе на Бóлгарското ѭношество, и сéкимѹ, | който любú да са пóльзова, ѿ Єллинскіатъ | на Славено-бóлгарскіатъ нáшъ Ѧзыкъ | превéденна ѿ Рáйна Пóповича | изъ Жéравна | Кáрловскагѡ єллино-грéческагѡ оучúтелѧ. | И | посвящéна | на | Господúна Г. Малки Бóлка Чорваджй К. | Чалїкоглѹ Издáніе пéрвое | Chrestoethia. |

Въ Бѹдúмѣ, Пúсмены Крал: Тѵпограф: Оунгарск: 1837.

321 + 5 небр. стр.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Стр. 2: (мото) „Пріимúте наказáніе, а не сребрò, и разѹмъ пáче злáта искѹшѣнна: избирáйте же вѣдѣніе пáче злáта чúста". Прúтчей Глава и. Ст. ї.

Стр. 3—6: посвещение на „Любородѣйшій и Почтѣнѣйшій Г. Г. Мáлкій Бóлко Чорваджй К. Чалїкоглѹ".

Стр. 7—105: Предговор „Камтò любéзнытѣ прочитáтели" (За ползата от изучване Бѫлгарски език).

Стр. 106: Стихове сѫс сѫщото сѫдѫржание.

Стр. 107—110: Предислóвіе на Христоидіѧта.

Стр. 111—234: Христоидіѧ (наставления за поведението на човека).

Стр. 235—270: Кра́тки і҆сторі́и на о҆ні́ѧ кои́то са помѧну́ватъ въ Христоидіата.

Стр. 271—272: Ѡглавле́ніе.

Стр. 273—321 + 2—5 небр.: И҆мена́та на любороднитѣ спомоществователи: (въ Карлово — 199, въ Філіппо́ль — 67, въ Чирпа́нъ — 35, въ Казанла́къ — 11, въ Кало́феръ — 36, въ Хаса́ръ — 18, въ Да́бене — 7, въ с. Бойнѧ́гово — 3, въ Сопотъ — 37, въ Клі҆сура — 16, въ Копривщица — 31, въ Пазарди́къ — 32, въ Панагю́рища — 29, въ Самоко́въ — 12, въ Софі́ѧ — 3, въ Шипъ — 50, Кра́тово — 12, Кюстентилъ — 28, Ко́чано — 11, Ца́рь Гра́дъ — 55, въ Сливенъ — 26, Же́равна — 58, Граде́цъ — 12, Ко́телъ — 88, Ра́зградъ — 47, Те́рново — 39, Га́брово — 44, Ерлтца — 56, Пле́венъ — 6, Ві́динъ — 22, Ру́хчукъ — 20, Гала́цъ — 22, Одесса — 171, Бѫкоре́щъ — 70, Краі҆о́ва — 20, всичко — 1393).

Образец от текста: (176) Не́то кога̀ сѣди́шь та са разгова́рѧшь съ проко́ѱаны и҆ мѫ́дры человѣ́цы тре́ба да оу҆потреблѧ́ваш простáшки и хѡрі҆а́тски рѣ́чи, не́то кога̀ си междѫ́ проста́цы и кои́то не са̀ вкусѝли нѣ́какво оу҆че́ніе тре́ва да хоратѫ́вашь далбо́кѡ като̀ по кни́га, и҆ кое́то о҆ни̇ ма̀чнѡ разумѣ́ватъ, а̀ наипа́че ѿвѣ́гвай ѿ таки́ва дѫ́мы, съ кои́то не мо́жешь ле́снѡ да преклони́шь нѣ́кого за нѣ́що, и҆ да го напра́вишь да повѣ́рва: защо̀ и҆ двѣ́тѣ ті́ѧ невѣ́ждитѣ и҆ глупавитѣ ги оу҆потреблѧ́ватъ.

V Г 193, 7 22; XI Б 2/30 (4 екз.).
(У. 37. л. 2; Ем. А. 2. 62).

1838 год.

50. Во сла́вѫ ст҃ыѧ, є҆диносѫщныѧ, и҆ животворѧ́щїѧ, и҆ нераздѣли́мыѧ | тр҃цы, о҆ц҃а̀, и҆ сн҃а, и҆ ст҃а́гѡ дх҃а: | Напеча́тасѧ **ПОСЛѢДОВАНІЕ** сі҃ѐ Мо|ле́бныхъ Пѣ́ній ѿ недѫ́жныхъ | и҆ и҆ны́ѧ моли́твы бл҃гопотре́бныѧ, | и҆ждиве́ніемъ и҆ настоѧ́ніемъ Ніко|ла́а Кара-Стоѧ́новича книго|веза́телѧ. Въ Бѣлгра́дѣ въ ти҃|пограф҃іи Кнѧ́жеско-Се́рвской, въ лѣ́то ѿ сотворе́ніѧ мі́ра ҂зтм҃ѕ. | ѿ рождества́ же по пло́ти бг҃а | слова ҂аѿли. [1838] і҆ндікта а҃і мц҃а і҆ѹлі́а. |

3 небр. + о҃г (73) лст.; 8⁰, (черк.-сл. б.). На черк.-сл. език.

XI Б 6/18.

51. НАЧАЛНОЕ ОУЧЕНІЕ съ моли́твы Оу҆тренні́ѧ | Славѧнобо́лгарскіи и҆ гре́ческыѧ | напеча́тасѧ во гра́дъ солѫ́нъ, | со и҆зновъ ту́пъ: | при̇ хаци̇ папа́ деодѡ́сіа̀ а҆рхі҆мандри́та Сунайтскагѡ. | лѣ́та аѿли [1838].

14 лст.; 8⁰, (ч. б.).

(ТБ. 7922; Кутинч. стр. 34; Иорд. Ивановъ Бълг. въ Маке́д. 110).

1839 год.

52. СЛУЖЕНІЕ ЕВРЕЙСКО | и всѐ | Ѕлотворе́ніе ни́хнѡ | Ѻ показа́ніе ѿ Ѻ҃ще́нн҃ѡ и҃ Бж҃вен҃нѡ | писа́ніе ве́тхѡ и҃ но́вое. | И҃ се положи̑ на кра́й ѿ Талмꙋ́да е҃вре́йскагѡ, | ѿе̑ писа́лъ па́ѵелъ Меди́йски. ѿо и҃ма́тъ по́ ве́ке хꙋ́ли проти́вны пре́дъ Бг҃а проти́вны | и҃ пре́дъ а҃гг҃ли Бж҃іи. Ѻе пиша́ по молдѡвла́шески ѧзы́къ, ѿ | Неофі́та мона́ха | ѿо бе́ше Равві́нынъ е҃вре́йски и҃ по́сле по Ѻ҃то́е | Кр҃ще́ние се чины̑ оу҃чы́тель Хр҃тыа́нскій. | Вто́рѡ па̑ се и҃спи́са на гре́ческій ѧзы́къ. | Тре́то па́ сега́, ѿ гре́чески ѧзы́къ се преисноси́ | и҃ се преписа̑ во про́стый и҃ кра́ткый ѧ҃зыкъ | волга́рскій къ разꙋмѣ́нію про́стемꙋ наро́дꙋ.

въ Т҃ипографі́и Солꙋ́нской при ха́ци па́па Ѳеѡдо́сіи а҃рхі̑ мандрі́та Ѻ҃на́тскагѡ. въ лѣ́то а҃ѡ́лд: (1839).

6 небр. + ч҃з [97] + 7 небр. лст.; 8°, (черк.-сл. букв.).

Л. 1 небр. обр.: (мото) Да вѣ́сть. ꙗ҃кѡ ѡ҃брати́вый грѣ́шника ѿ заблꙋжде́нія пꙋти̑ е҃гѡ̑. спасе́тъ дꙋ́шꙋ ѿ сме́рти, и҃ покры́етъ мно́жество грѣхѡ́въ. (І҃а́кѡвле посла́ніе гл. е҃: сти́хъ к҃).

Лл. 2—4 небр.: Предговор на преводача (х. Ѳеодосий ?) [Кой беше автора на книгата, и каква полза от нея могат да имат християните!]

Лл. 4 обр. — 6 небр. + а҃: Предисло́віе от „Ме́ншіи оу҃къ мона́сѣхъ Нео́фѵтъ“. [Превъзходството на православната християнска вяра в сравнение с еврейската, което докара автора да приеме християнството и да напише книгата].

Лл. а҃ *обр.* — к҃д. Глава́ первѧ. Та́йна крие́на ны́нѣ же ѿкрі̑ена Ради е҃вре́ите заради̑ кро́фта ѿоѧ земꙋ́ватъ ѿ хр҃тіа́ны̑те и҃ заради̑ мѵ҃росꙋ́ненѣто ѿо сенама́жꙋватъ со не́ѧ, си́речъ: со кро́в=та, со показа́ніе ѿ Ѻ҃ще́нн҃ѡ писа́ніе.

Лл. л҃ — н҃г. Глава́ вто̑рагѧ.

Лл. н҃г *обр.* — о҃д. Глава́ третагѧ заради̑ е҃ретицы̑те. и҃ правосла́вны̑те.

Лл. о҃д *обр.* — н҃з. Глава четверта Егда̑ бꙋ́детъ е҃ди́но ста́до и҃ е҃ди́нъ Па́стырь.

Лл. п҃и — ч҃а. Пренесени ѿ ты̑ѧ ѿое̑ писалъ Па́ѵлъ Меді́йски, заради̑ Талмꙋ́дѡтъ е҃вре́йскіи.

Лл. ч҃а — ч҃в. Заради̑ Дили́тъ.

Лл. ч҃г. — ч҃д. Ради погребе́ніе еврейско̑.

Лл. ч҃д *обр.* — ч҃е. Заради̑ Ра̑и̑о̑т.

Лл. ч҃ѕ — ч҃з. Лжо́вни̑ Мессі́и. ѿо прі̑ѧха е҃вреите и҃ги ѡ҃кꙋва́ха.

Лл. ч҃з *обр.* + 1—7 небр. Ѻотечни̑ци̑ (Ве́лесъ — 159, Башино Ѻело — 11, Ѻкопѣ — 13, Тетово — 35, Бранѣ — 14, Три́лепъ — 17, Ѻ. Ваташа — 12, Ѻ. Кавадаръ — 3, Ѻ. Ниготи́но — 4, Ѻ. ресава — 5, Ѻ. бегница — 6, Ѻ. преждево — 8, Ѻ. Крушево — 4, Ѻ. берово — 17, Ѿипъ — 2, Ново Ѻело ѿипско — 2, всичко — 311).

Образец от текста: (ѯ҃и *обр.*) Кога̑ ке се повра́ти е҃ретікотъ ѿ е҃ресі̑те. и҃ па́къ ке прі̑и̑ме вѣ́ра православна, то́гай ке се спа́си. Ка́кѡ ѿо и҃ на после́дное вре́ме кога̑ ке бы́де е҃ди́но Ста́до и҃ е҃ди́нъ пастырь, ѡ҃бѣща́васе бг҃ъ оти па́къ кеги прі̑и̑ме е҃ретіцы̑те, ка́кѡ ѿо ви́ка прр҃ъ И҃са́ія: „И҃ ны́нѣ си́це глаго́летъ Гдь̑ созда́вый тѧ̑ І҃а́кѡве (е҃ретікотъ), и҃ созда́вый тѧ̑ І҃сра́илю (православникотъ): небо́йсѧ, ꙗ҃кѡ спасꙋ́тѧ, и҃ прозва́х=тѧ и҃менемъ твои̑мъ. Ви́ждь заради̑ е҃ретіцы̑те какѡ ви́ка: то́й ѿо=те сотвори́лъ: какѡ и҃ за добы́цы̑те. И҃ заради̑ православни̑те ви́ка: „то́й ѿо=те созда́лъ“.

53. Преводъ | на царскіатъ | ХАТІШЕРІФЪ | Който | Са е челъ въ Константинополь | въ Гюлхане въ 22. день | Октоврiж 1839. | Напечатисе | Отъ нѣкои въ Бѫкѫрещъ любородны | Болгаре, и се раздава въ даръ. |

Бѫкѫрещъ, 1839. | Типографіата на Пітара К. Пенковіча. |

9 стр.; 8°, (черк.-сл. б.). [Изъ Смирнската Гръческа газета: „Іоническій Сапикасванникъ“).

Образец от текста: (6) А колкото за дрѫгите оуреды, то требова едно собраніе на оучены оумове да ги тѫратъ на редъ: заради това совѣтатъ (диванатъ на правосѫдіето, който споредъ потребата, да се оумножи сосъ новы совѣтницы: въ тойзи совѣтъ слѫжбашете и гѫлемцыте на царството, ще се сбиратъ въ дните, които Ные ще отредиме, и иматъ да се сбиратъ сосъ таковъ мысалъ, като да направатъ законе, които да тѫратъ на редъ какъ оуредыте за сигѫранціжта на животатъ и имотатъ, така и за собираніето на бирьта: въ тойзи совѣтъ секій свободно може да си каже мысалатъ, и да даде разсѫдъ .... Като тѫко се свърши единъ законъ, и се отреди да бъде за секога постожненъ (темеленъ), има да се донесе предъ Насъ: а Ные ще го оутвердиме отъ горе сосъ нашето царско своерѫчно писаніе.

[Преводжт е направен от Михаил Кифалов Тетевенец, както сам казва в книгата си „Заради возрожденіе новой Болгарской Словесности“ стр. II и V, вж. № 71].

XI А 4/59.

54. Краткое Ѿписаніе два́десѧтъ мн҃тырей ѡбретающѧсѧ во Ст҃ой Го́рѣ Ѧдѡ́нской. Во сла́ва отца́, и҆ сн҃а и ст҃аго дꙋха, аминь. Напечатасѧ въ тѵ҃пографіи Солунской въ лѣто ѿ Хр҃та ҂аѡлд, [1839] мѣсѧцъ февꙋаріа.

10 лст.; 8° м., (черк.-сл. б.).

(ТБ. 6081; Кутинч. 34).

55. Пространый КАТАХЫЗИСЪ на православнѫ-тѫ каѳолическѫ-тѫ источнѫ църква. Прѣгледанъ и удобренъ отъ Святѣйшій управляющи синодъ, и обнародванъ за употрѣбленіе отъ училища-та и отъ всичкы православны христіаны по заповѣдь на Негово императорско величество.

Москва въ Синодалнѫ-тѫ печатница, 1839. [! Н. Флорински, 1905. 124].

(ТБ. 9739).